

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี

2563

GREEN AND HAPPINESS INDEX (GHI) 2020

กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ประจำปี 2563

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประจำทุกปี โดยรายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2563 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอการประเมินผลกระทบสุดท้ายที่เกิดกับคนไทยจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ในช่วง 4 ปีของแผนพัฒนาฯ รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะการพัฒนาที่เกิดขึ้นดังกล่าว

ในปี 2563 ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ทั้งในองค์ประกอบที่มีสุขภาวะ องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งเป็นธรรม องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และองค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2563 ฉบับนี้ จึงได้นำเสนอประเด็นความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไว้ด้วย เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดซึ่งอาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

สำนักงานฯ ได้เผยแพร่รายงานดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ประจำปี 2563 ฉบับนี้ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานฯ (<https://www.nesdc.go.th/>) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตุลาคม 2565

สารบัญ

สรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย	7
บทที่ 3 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2563	13
บทที่ 4 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19	59
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	66
ภาคผนวก ตารางดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2555 - 2563	พ - 1

สรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการประเมินผลกระทบการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2563 ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ความเป็นมา

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index: GHI) ใช้ในการประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเริ่มใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และมีการปรับดัชนีให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละแผน ซึ่งดัชนีชุดปัจจุบันแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีสุขภาวะ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แบ่งออกเป็น 16 องค์ประกอบย่อย และ 75 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย นอกเหนือจากการนำไปใช้ในการประเมินผลกระทบจากแผนพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ติดตามและประเมินผลแผนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นองค์รวม สามารถใช้เป็นเครื่องมือ/ฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโดยอาจใช้ร่วมกับดัชนีอื่น ๆ รวมทั้งใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสังคม/ชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้อีกด้วย

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับดีมาก (90.00 – 100.00 คะแนน) ระดับดี (80.00 – 89.99 คะแนน) ระดับปานกลาง (70.00 – 79.99 คะแนน) ระดับต้องปรับปรุง (60.00 – 69.99 คะแนน) และระดับต้องเร่งแก้ไข (0 – 59.99 คะแนน) โดยมีวิธีการคำนวณแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคำนวณคะแนนของตัวชี้วัด เป็นการคำนวณคะแนนเทียบกับค่ามาตรฐาน (Benchmark) มีคะแนนเต็ม 100 2) การคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อย เป็นการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัดโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก 3) การคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกองค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก และ 4) การคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก สำหรับการแปลความหมาย คะแนนที่คำนวณได้เป็นการบ่งบอกถึงการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ค่าคะแนนตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้น หมายถึง ระดับการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ดีขึ้น หรือตัวชี้วัดนั้นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ไม่ว่าข้อความของตัวชี้วัดจะสื่อในเชิงบวกหรือลบ เช่นเดียวกัน หากค่าคะแนนมีค่าลดลง หมายถึง มีการห่างจากค่าเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น หรือมีการพัฒนาที่ลดลง

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย ปี 2563

ผลจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ทำให้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย ปี 2563 ปรับตัวดีขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มาอยู่ในระดับปานกลางมาตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และทรงตัวในช่วงปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อย่างไรก็ตาม การระบาดจากโรคโควิด-19 เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2563 หรือปีที่ 4 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปรับตัวลดลงจาก 74.92 ในปี 2562 เป็น 72.41 ในปี 2563 แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลางอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (1) ด้านสุขภาวะ

มีคะแนนลดลง จากคะแนน 79.77 ในปี 2562 เป็น 78.46 ในปี 2563 แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคนไทยมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจตกต่ำลง และสุขภาพะทางสังคมของคนไทยลดลงมาก โดยมีปัญหาด้านสุขภาพจิตใจและความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสำคัญ ขณะที่คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น (2) **ด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม** มีคะแนนลดลง จาก 84.53 ในปี 2562 เป็น 80.61 ในปี 2563 แต่ยังคงอยู่ในระดับดี เนื่องจากความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของเศรษฐกิจลดลงมาก โดยลดจากระดับปานกลางเป็นระดับต้องปรับปรุง ขณะที่เศรษฐกิจมีความเป็นธรรมทรงตัวอยู่ในระดับดี และประชาชนมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับดีมาก (3) **ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** มีคะแนนลดลง โดยมีคะแนนลดลงจากระดับต้องปรับปรุงที่ 65.07 ในปี 2562 เป็นระดับต้องเร่งแก้ไขที่ 59.70 ในปี 2563 เนื่องจากคะแนนด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพซึ่งวัดจากจำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองลดลงและยังคงอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข ด้านนิติธรรมและธรรมาภิบาลมีแนวโน้มลดลงและยังคงอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไขเช่นกัน สำหรับการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยและยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การกระจายอำนาจของไทยที่มีคะแนนสูงขึ้นเล็กน้อยและยังทรงตัวอยู่ในระดับปานกลาง และ (4) **ด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย** มีคะแนนลดลง จาก 76.22 ในปี 2562 เป็น 72.83 ในปี 2563 และยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสและการถูกเลือกปฏิบัติมีคะแนนลดระดับลงจากระดับดีเป็นระดับปานกลาง และคะแนนความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติลดลงเล็กน้อยและยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ส่วนการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเล็กน้อยและยังคงอยู่ในระดับดี

อย่างไรก็ตาม คะแนนด้าน**สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล**เพิ่มขึ้น จาก 70.57 ในปี 2562 เป็น 72.39 ในปี 2563 โดยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ระบบนิเวศสมดุลมีคะแนนดีขึ้นและปรับตัวจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง ขณะที่เศรษฐกิจสีเขียวมีคะแนนลดลงและปรับตัวจากระดับปานกลางเป็นระดับต้องปรับปรุง

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เริ่มขึ้นจากนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อรายแรกเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 จากนั้น การระบาดได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้รัฐบาลต้องออกมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค ทั้งมาตรการคัดกรองและเฝ้าระวังผู้ที่เดินทางจากต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่มาจากพื้นที่แพร่ระบาด มาตรการปิดสถานที่สาธารณะที่มีความเสี่ยงการแพร่ระบาด มาตรการห้ามเที่ยวบินพาณิชย์จากต่างประเทศบินเข้าประเทศไทยชั่วคราว อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามมา รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการตราพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ.2563 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2563

สำหรับผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2563 ที่มีต่อดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย พบว่า ส่งผลกระทบทางบวกในด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล โดยเฉพาะการลดลงของปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะมูลฝอย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟู ขณะที่ส่งผลกระทบทางลบในด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ซึ่งทำให้รายได้ของประเทศ

และการจ้างงานลดลง ด้านการมีสุขภาพะ ประชาชนมีความเครียดเพิ่มสูงขึ้นซึ่งสะท้อนได้จากอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จและปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มสูงขึ้น ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล มีการชุมนุมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากประชาชนบางส่วนยังไม่มี ความมั่นใจต่อมาตรการรับมือและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของภาครัฐ ทั้งทางด้านมาตรการ ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคและการบริหารวัคซีนในช่วงแรกของการระบาด สำหรับด้านการสร้าง ความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม คนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน ยุติธรรมและการเข้าถึงสวัสดิการผู้พิการลดลง เนื่องจากความไม่สะดวกในการติดต่อราชการในช่วงที่มี การควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งแรงงานนอกระบบภาคเกษตรซึ่งส่วนใหญ่ เป็นแรงงานที่ไม่อยู่ในระบบสวัสดิการสังคมมีรายได้ลดลงเนื่องจากขายผลผลิตได้น้อยในช่วงการระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ:

ผลจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ปรับตัวดีขึ้นจากระดับ ต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มาอยู่ในระดับปานกลางมาตั้งแต่เริ่มต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และ ทิ้งตัวในช่วงปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จากนั้นได้ปรับตัวลดลงในช่วงปี 2563 หรือปีที่ 4 ของ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในระยะต่อไปหลายด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมการลดช่องว่างของรายได้ และ สนับสนุนการศึกษาที่เหมาะสมกับตลาดแรงงาน 2) การพัฒนาวัยแรงงานเพื่อรับมือกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป 3) การแก้ปัญหาความเครียด อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 4) ผลักดันการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการส่งเสริมความเข้มแข็งในครอบครัว 5) แก้ไขปัญหา อุปสรรคบนท้องถนนอย่างต่อเนื่อง 6) บริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ส่งเสริม การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย 8) ค้นหาสาเหตุ ปฏิกิจสำนึก และร่วมมือป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง และ 9) ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย

บทที่ 1 บทนำ

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นเครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลจาก
การพัฒนาประเทศที่เกิดขึ้นต่อประชาชนทุกคนในสังคม

ทำไมต้องมีดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย?

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 – 2565) จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในการรองรับการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล โดยมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่**ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข** สำหรับในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ นั้น จะมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เป็นเครื่องชี้ที่แสดงถึงผลของการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดเหล่านั้นถูกใช้เพื่อวัดผลของการพัฒนาในมิติย่อย แต่ยังไม่สามารถวัดผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาในภาพรวมได้ ดังนั้น เพื่อให้สามารถสะท้อนผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ อย่างเป็นองค์รวมและสามารถประเมินผลการบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงพัฒนา **“ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ**วัดผลกระทบในภาพรวมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่มีต่อประชาชนในสังคม**อย่างรอบด้าน โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีสุขภาวะ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล และการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดย สศช. มีการรายงานผลเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการติดตามทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสามารถนำไปใช้เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

พัฒนาการของการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

สศช. ได้พัฒนาเครื่องมือวัดผลกระทบการพัฒนาที่มีต่อประชาชนจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ นับตั้งแต่ **แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544)** ที่มีการกำหนดหลักการสำคัญของการพัฒนาประเทศโดยเน้น **คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา** ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และในฐานะผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา ซึ่งได้มีการพัฒนา **“ดัชนีความอยู่ดีมีสุข”** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เกิดขึ้นกับคนอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต ต่อมาในช่วง **แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549)** สศช. ได้พัฒนาเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนา ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็ง และดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อวัดผลกระทบจากการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากผลกระทบที่เกิดจากตัวคนด้วย

จากนั้น ในช่วง **แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554)** มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศมุ่งสู่การสร้าง **ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน** ในสังคมไทย การใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขเป็นเครื่องมือวัดผลกระทบการพัฒนา จึงไม่เพียงพอ เนื่องจากขอบเขตของนิยามความสุขได้ขยายกว้างมากขึ้นจากมิติของการดำรงชีวิตและแนวปฏิบัติของปัจเจกบุคคลไปสู่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรมความถูกต้องดีงามต่าง ๆ ดังนั้น สศช. จึงได้ปรับเปลี่ยนเครื่องมือการประเมินผลกระทบจากการพัฒนา โดยผนวกตัวชี้วัดดัชนีความอยู่ดีมีสุข ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็ง และดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าด้วยกัน เพื่อลดความทับซ้อนของดัชนีต่างๆ และสร้างความเข้าใจในการวัดผลกระทบของการพัฒนาฯ แก่สาธารณชนได้อย่างชัดเจนมากขึ้นซึ่งเครื่องมือการประเมินผลกระทบที่พัฒนาขึ้นใหม่ คือ **“ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index: GHI)”** โดยกำหนดองค์ประกอบของความอยู่เย็นเป็นสุขที่กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น ทั้งการมีสุขภาวะ ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลโดยดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกันของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้สถานะของประเทศ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในแต่ละช่วงของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับ สศช. ได้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้มีความเหมาะสม ชัดเจน มีความสอดคล้องและสามารถสะท้อนผลการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555 – 2559) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

ซึ่งคล้ายคลึงกับวิสัยทัศน์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (2560 - 2565) ดังนั้น ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขฯ ที่พัฒนาขึ้นสำหรับประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงยังมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และ 12 อยู่ ดังนั้น การประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในครั้งนี้จึงยังคงใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเช่นเดิม

กรอบแนวคิดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยนั้น มีวัตถุประสงค์ที่จะสะท้อนผลกระทบสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับประชาชนอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ซึ่งมีการปรับตัวชีวิตให้เหมาะสมในแต่ละแผนพัฒนาฯ รวมทั้งวัดทุกมิติอย่างครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และด้านจิตใจ ความสุขที่เป็นนามธรรมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ **นิยามของคำว่า “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”** หมายถึง สภาวะที่คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพทั้งในด้านจิต กาย ปัญญา เป็นผลที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม โดยมีความสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล นำไปสู่การพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนในการพัฒนา รวมถึงการให้ความสำคัญของคนในฐานะเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ นั่นคือ **การที่คนในสังคมสามารถอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน** และบูรณาแนวคิดการพัฒนาในระดับสากลในส่วนของ **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)** ร่วมด้วย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Green and Happiness Index : GHI) มีความแตกต่างจาก “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)” “ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI)” และ “ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI)” ดังนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (GHI) กับดัชนีอื่น ๆ

ประเด็น	ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (GHI)	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI)	ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI)
จุดเด่น	มีจุดเน้นที่ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศที่มีต่อคนเป็นหลัก โดยครอบคลุมความอยู่ดีมีสุขของตัวคน และสังคม รวมถึงด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ภาพรวมการพัฒนาประเทศตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ภายในปี ค.ศ. 2030 ในมิติต่าง ๆ	เน้นการติดตามการพัฒนาด้านของแต่ละประเทศ จัดลำดับการพัฒนา และเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มการพัฒนา/ภูมิศาสตร์เดียวกัน	เน้นผลลัพธ์ของการพัฒนาระดับจังหวัด ด้านความอยู่ดีมีสุข (Well-being) ที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล
องค์ประกอบ / เป้าหมาย	5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การมีสุขภาวะ 2. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม 3. สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล 4. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล 5. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	17 เป้าหมาย โดยจัดกลุ่มได้ 5 มิติ ได้แก่ 1. การพัฒนาคน 2. สิ่งแวดล้อม 3. เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง 4. สันติภาพและความยุติธรรม 5. ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา	3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี 2. ความรู้ 3. มาตรฐานคุณภาพชีวิต	8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. สุขภาพ 2. การศึกษา 3. ชีวิตการทำงาน 4. รายได้ 5. ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6. ชีวิตครอบครัวและชุมชน 7. การคมนาคมและการสื่อสาร 8. ด้านการมีส่วนร่วม
ระดับการสะท้อนข้อมูล	ประเทศ	ประเทศ	ประเทศ	ประเทศ / เน้นระดับจังหวัด
ความถี่การรายงานผล	ทุกปี	ทุกปี	ทุกปี	ทุก 2 ปี

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ที่มา: undp.org/content/undp/

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

1. การประเมินผลกระทบจากแผนพัฒนาฯ อย่างเป็นองค์รวม

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เป็นเครื่องมือประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นองค์รวม ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศที่จะบรรลุเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ในภาพรวมของแผนพัฒนาฯ โดยเฉพาะผลการพัฒนาประเทศที่กระทบต่อ “คน” ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ มักจะเป็นเป้าหมายในเชิงนามธรรมซึ่งประเมินเชิงปริมาณได้ยาก ดังนั้น แม้ว่าการประเมินผลการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ จะบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว ก็อาจไม่สามารถสะท้อนได้ว่าการดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ได้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ หรือไม่ การประเมินผลกระทบโดยใช้ “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถประเมินมิติการพัฒนาหลายด้าน จึงสามารถตอบโจทย์การประเมินผลการบรรลุเป้าหมายสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ได้อย่างชัดเจน

2. การเป็นเครื่องมือและฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนา

ในการวางแผนพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลในหลายมิติอย่างรอบด้านเพื่อให้สามารถเข้าใจบริบท เข้าใจปัญหาหรือประเด็นสำคัญ (Critical Issue) ของการพัฒนาได้อย่างลึกซึ้ง อันจะส่งผลให้การกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทางที่ถูกต้องและตอบสนองต่อปัญหา

การพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน มีชุดข้อมูลมากมายสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อวางแผนการพัฒนาประเทศ แต่ส่วนใหญ่เป็นชุดข้อมูลที่แยกตามแต่ละประเด็นการพัฒนา เช่น การศึกษา สาธารณสุข ทรัพยากร เศรษฐกิจ เป็นต้น แต่ชุดข้อมูลที่มาจากการประเมินผลกระทบพัฒนาในระดับผลกระทบ (Impact) อันเกิดจากการพัฒนาในทุกมิติยังมีจำกัด ดังนั้น ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังเป็น**การพัฒนาชุดข้อมูลสถิติสำคัญที่ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ** และนำมาใช้วิเคราะห์การพัฒนาประเทศ ที่กระทบต่อการพัฒนาคนในประเทศที่เหมาะสมในแต่ละช่วงการพัฒนาตามแผนพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การประเมินผลกระทบพัฒนาประเทศที่มีต่อคนมีความลุ่มลึกและรอบด้านมากขึ้น อาจพิจารณาประเมินโดยการ**ใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยควบคู่กับดัชนีชี้วัดผลการพัฒนาอื่นๆ** ทั้งในบริบทสากล อาทิ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ที่เน้นผลการพัฒนามนุษย์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประเทศ และดัชนีที่พัฒนาภายใต้บริบทสังคมไทย เช่น ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) และดัชนีการพัฒนายที่ยั่งยืนระดับจังหวัด เป็นต้น

3. การสร้างกระบวนการเรียนรู้วงสังคมหรือชุมชนในการแก้ไขปัญหา

“Education is a human right with immense power to transform. On its foundation rest the cornerstones of freedom, democracy and sustainable human development.”

-Kofi Annan-

ในการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ตั้งแต่กระบวนการเลือกตัวชี้วัด เก็บข้อมูล หรือในขั้นตอนของการรายงานผลนั้น มีการระดมความคิดเห็น พูดคุย แสดงความเห็น และสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารถ่ายทอดให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจในประเด็นแนวทาง และเป้าหมาย การพัฒนาได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถต่อยอดไปสู่การร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางที่เข้าใจตรงกัน และอาจนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการตระหนักและเปลี่ยนวิธีคิด รวมถึงค่านิยมในสังคมไทยที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมได้ด้วย

บทที่ 2 วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

องค์ประกอบและตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย มีลักษณะเป็นดัชนีรวม (Composite index) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การมีสุขภาวะ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลและการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบหลักแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ จำนวน 16 องค์ประกอบย่อย และแต่ละองค์ประกอบย่อย ประกอบด้วยตัวชี้วัด **รวมทั้งสิ้น 75 ตัวชี้วัด** มีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดและองค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนผลกระทบสุดท้ายที่เกิดจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งได้แก่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคมไทยนั่นเอง โดยจะแสดงผลในรูปแบบคะแนน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน และแบ่งระดับทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

แผนภาพที่ 4

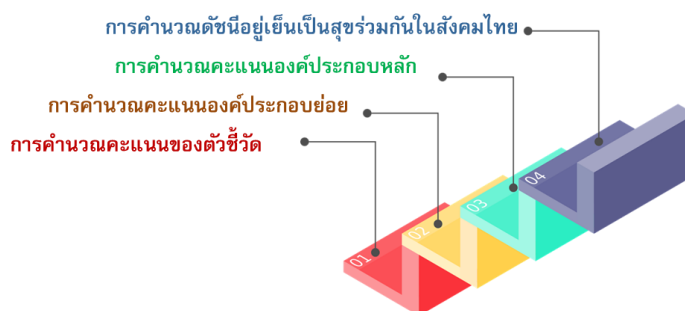
ระดับความอยู่เย็นเป็นสุขและ
ค่าคะแนนของแต่ละระดับ

ระดับ	ช่วงคะแนน
ดีมาก	90.00 – 100.00
ดี	80.00 – 89.99
ปานกลาง	70.00 – 79.99
ต้องปรับปรุง	60.00 – 69.99
เร่งแก้ไข	0.00 – 59.99

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 5

วิธีการคำนวณดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

วิธีการคำนวณ

1. การคำนวณคะแนนของตัวชี้วัด

โดยแต่ละตัวชี้วัดจะมีการกำหนด “**ค่าเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark)**” หมายถึง ค่าข้อมูลค่าหนึ่งที่ใช้เพื่อกำหนดเป็นค่าเกณฑ์พื้นฐาน ภายใต้แนวคิดที่ว่าในช่วงการดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน ค่าของตัวชี้วัดควรจะอยู่ในระดับเท่าไร ซึ่งข้อมูลหรือตัวชี้วัดที่ใช้เป็นค่าเกณฑ์มาตรฐานนี้จะผ่านการพิจารณาคัดเลือกในหลายวิธี เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ อาทิ ค่าเป้าหมายที่กำหนดในแผนระดับประเทศต่าง ๆ ค่ามาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ค่าที่ดีที่สุดที่สามารถทำได้ในช่วงที่ผ่านมา ค่าที่ประเทศไทยน่าจะบรรลุได้ภายในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อพิจารณาจากสถิติที่ผ่านมา (ค่าท้าทาย) ซึ่งค่าเกณฑ์พื้นฐานเหล่านี้จะถูกนำมาใช้เป็นค่าอ้างอิงหรือค่าเกณฑ์มาตรฐานในการคำนวณ โดยใช้เป็นค่าฐานของแต่ละตัวชี้วัดเพื่อเปลี่ยนเป็นคะแนน และนำคะแนนเหล่านั้นมาใช้เปรียบเทียบกันได้ โดยจะมี**คะแนนเต็ม 100 คะแนน** ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดจะมีสูตรในการคำนวณเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป

2. การคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อย

คะแนนองค์ประกอบย่อย เป็นการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัด โดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากตัวชี้วัดทุกตัวมีความสำคัญเท่ากัน สามารถเขียนเป็นสูตรการคำนวณคะแนนองค์ประกอบย่อยได้ ดังนี้

$$\text{คะแนนองค์ประกอบย่อย} = \frac{(\text{คะแนนตัวชี้วัดที่ 1} + \text{คะแนนตัวชี้วัดที่ 2} + \dots + \text{คะแนนตัวชี้วัดที่ } n)}{n}$$

เมื่อ n คือ จำนวนของตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบย่อย

3. การคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก

คะแนนองค์ประกอบหลัก สามารถคำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกองค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก สาเหตุที่ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยเรขาคณิตแทนการคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตเนื่องจากค่าเฉลี่ยเรขาคณิตใช้ในกรณีที่ค่าแต่ละค่าที่ใช้คำนวณไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ โดยในกรณีนี้ แต่ละองค์ประกอบย่อยมีลักษณะเด่นที่สะท้อนองค์ประกอบหลักในมิติที่แตกต่างกันไม่สามารถใช้ทดแทนกันได้ จึงเหมาะสมกับการคำนวณด้วยค่าเฉลี่ยเรขาคณิต ทั้งนี้สูตรการคำนวณคะแนนองค์ประกอบหลัก มีดังนี้

$$\text{คะแนนองค์ประกอบหลัก} = \sqrt[n]{\text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ 1} \times \text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ 2} \times \dots \times \text{คะแนนองค์ประกอบย่อยที่ } n}$$

เมื่อ n คือ จำนวนขององค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก

4. การคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย คำนวณจากการหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของคะแนนองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบโดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก เนื่องจากองค์ประกอบหลักแต่ละองค์ประกอบเป็นการสะท้อนความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทยในมิติที่ต่างกัน ไม่สามารถทดแทนกันได้ การใช้ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตจึงมีความเหมาะสมกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต สามารถแสดงสูตรการคำนวณดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยได้ ดังนี้

ดัชนีอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย=

$$\sqrt[5]{\text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 1} \times \text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 2} \times \dots \times \text{คะแนนองค์ประกอบหลักที่ 5}}$$

การแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย การแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยบางครั้งอาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการแปลความหมายของตัวชี้วัดได้ เนื่องจากตัวชี้วัดของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. **ตัวชี้วัดที่มีความหมายในเชิงบวก** เช่น ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ เป็นต้น
2. **ตัวชี้วัดที่มีความหมายในเชิงลบ** เช่น อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ สัดส่วนคนยากจน จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ เป็นต้น

คะแนนที่คำนวณได้เป็นการบ่งบอกการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ค่าคะแนนตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้น หมายถึง ระดับการเข้าใกล้ค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ดีขึ้น หรือตัวชี้วัดนั้นมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ไม่ว่าข้อความของตัวชี้วัดจะสื่อในเชิงบวกหรือลบ เช่นเดียวกัน หากค่าคะแนนมีค่าลดลง หมายถึง มีการห่างจากค่าเกณฑ์มาตรฐานมากขึ้น หรือมีการพัฒนาที่ลดลง ยกตัวอย่างเช่น

แผนภาพที่ 6 ตัวอย่างการแปลความหมายของคะแนนตัวชี้วัดทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

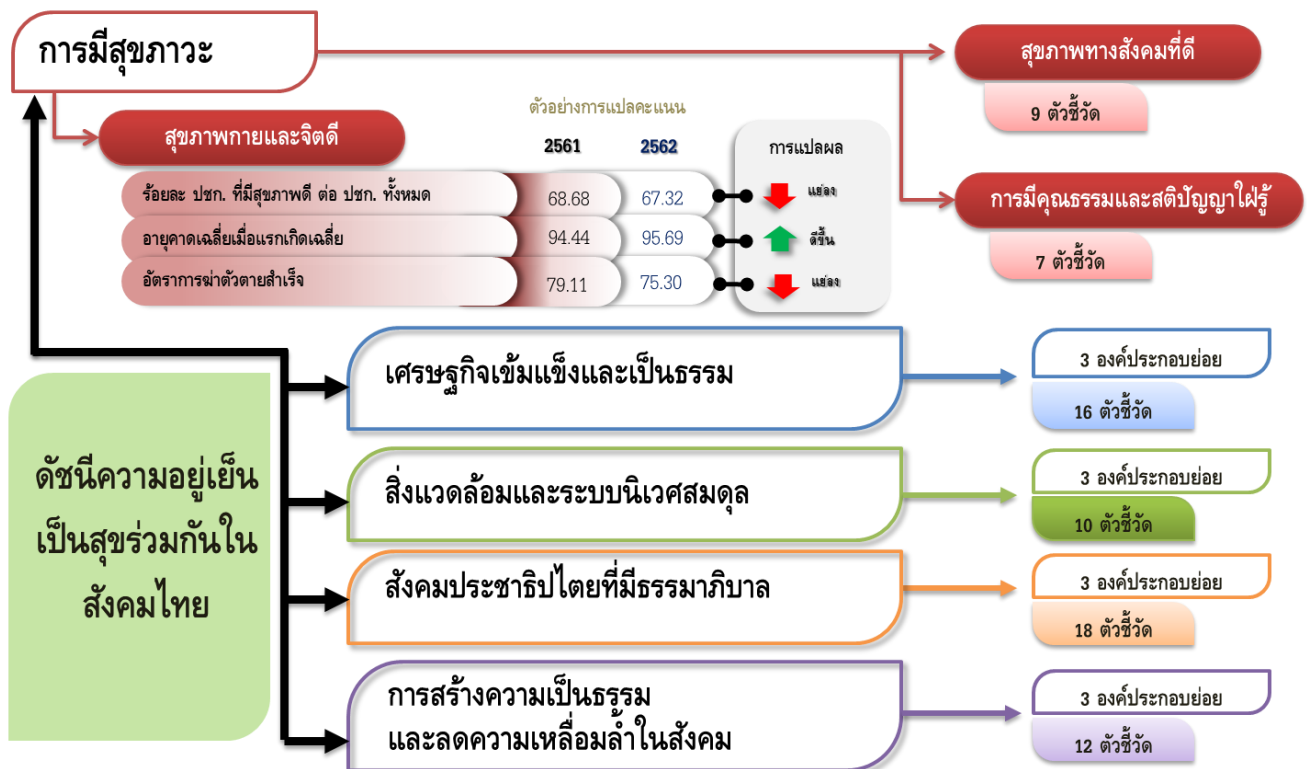
ตัวชี้วัด	2561	2562	ความหมาย
สัดส่วนคนยากจน ข้อความเชิงลบ	40.61	64.10	คะแนน การพัฒนา (สัดส่วนคนยากจนลดลง)
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเฉลี่ย ข้อความเชิงบวก	94.44	95.69	คะแนน การพัฒนา (อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเฉลี่ยสูงขึ้น)
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ ข้อความเชิงลบ	79.11	75.30	คะแนน การพัฒนา (อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จเพิ่มขึ้น)
ร้อยละการมีบ้านของตัวเอง ข้อความเชิงบวก	73.00	72.17	คะแนน การพัฒนา (ร้อยละการมีบ้านเป็นของตัวเองลดลง)

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา, สศช.

สำหรับการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สามารถอธิบายโดยการนำค่าคะแนนของดัชนีเปรียบเทียบกับระดับความอยู่เย็นเป็นสุข เช่น คะแนนดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2562 เท่ากับ 74.98 หมายถึง ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในปี 2562 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2561 ที่เท่ากับ 74.84 คะแนน เป็นต้น สำหรับการแปลความหมายขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ใช้หลักการเดียวกันกับการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

สรุปการคำนวณและการแปลความหมายดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

แผนภาพที่ 7 ตัวอย่างการแปลความหมายของคะแนนตัวชี้วัด

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การคำนวณคะแนน

ตัวชี้วัด : ค่าข้อมูลเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

องค์ประกอบย่อย : ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของทุกตัวชี้วัด

องค์ประกอบหลัก : ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของทุกองค์ประกอบย่อย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน : ค่าเฉลี่ยเรขาคณิตของทุกองค์ประกอบหลัก

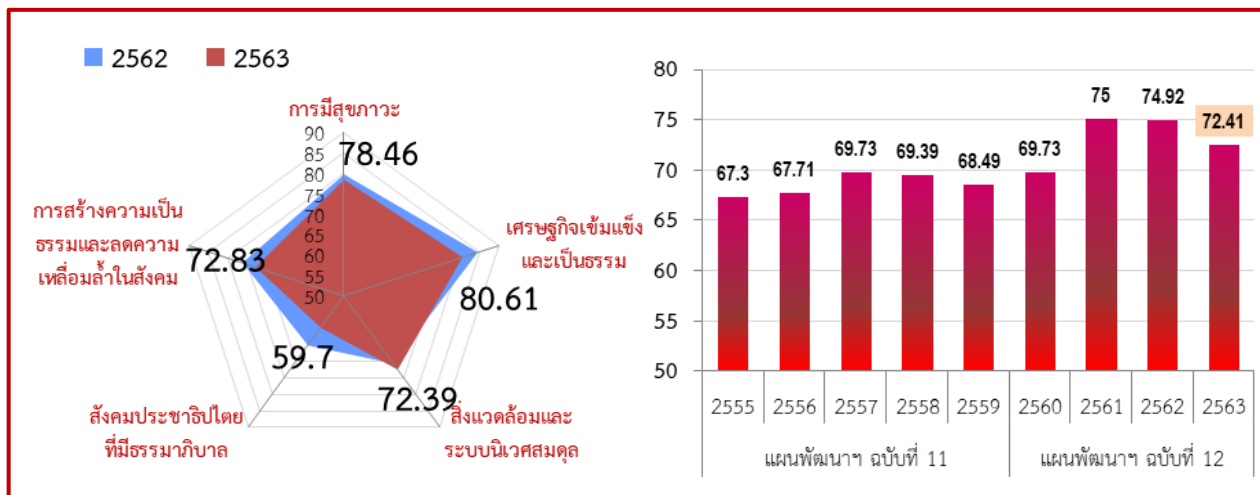
ระดับ	ช่วงคะแนน
ดีมาก	90.00 – 100.00
ดี	80.00 – 89.99
ปานกลาง	70.00 – 79.99
ต้องปรับปรุง	60.00 – 69.99
เร่งแก้ไข	0.00 – 59.99

บทที่ 3 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2563

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มุ่งทำให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเป็นผลกระทบสุดท้ายของการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับตัวคน โดยวัดผลกระทบได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน ทั้งในเรื่องการมีสุขภาวะ การมีเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรม การอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมดุล การมีความเป็นประชาธิปไตยและมีธรรมาภิบาล รวมทั้งการมีความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

การประเมินผลกระทบสุดท้ายที่เกิดจากการพัฒนาประเทศในปีที่ 4 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พบว่า ในภาพรวม **คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขลดลง** โดยความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และช่วงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มาอยู่ที่ระดับปานกลางในช่วงปีที่ 2 และทรงตัวในช่วงปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จากนั้นได้ปรับตัวลดลงในช่วงปีที่ 4 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จาก 74.92 ในปี 2562 เป็น 72.41 ในปี 2563 สาเหตุหลักเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตลอดปี 2563 ทำให้องค์ประกอบหลักของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทยปรับตัวลดลงเกือบทุกองค์ประกอบ ทั้งสุขภาวะของคนไทยที่มีคะแนนลดลงจาก 79.77 ในปี 2562 เป็น 78.46 ในปี 2563 และยังอยู่ในระดับปานกลาง เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมลดลงจากระดับดีเป็นระดับปานกลาง โดยมีคะแนนลดลงจาก 84.53 ในปี 2562 เป็น 80.61 ในปี 2563 สังคมไทยมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับต้องเร่งแก้ไข โดยมีคะแนนลดลงจาก 65.07 ในปี 2562 เป็น 59.70 ในปี 2563 รวมทั้งการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย มีคะแนนลดลงจาก 76.22 ในปี 2562 เป็น 72.83 ในปี 2563 ดังแสดงในแผนภาพด้านล่าง

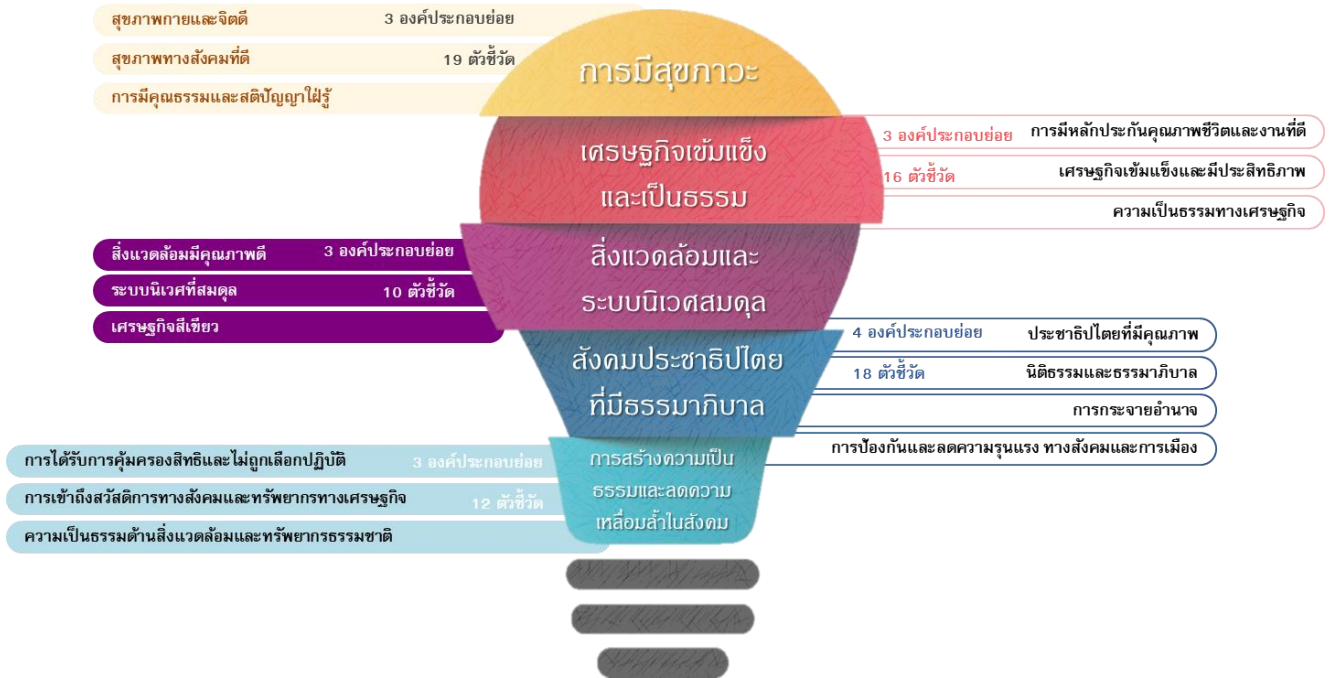
แผนภาพที่ 8 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยที่ทำให้คนไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้นเพียงด้านเดียว คือ สังคมไทยมีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลดีขึ้น โดยมีคะแนนสูงขึ้นจาก 70.57 ในปี 2562 เป็น 72.39 ในปี 2563 โดยแต่ละองค์ประกอบหลักมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 9 องค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

แผนภาพที่ 10 ตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบหลัก

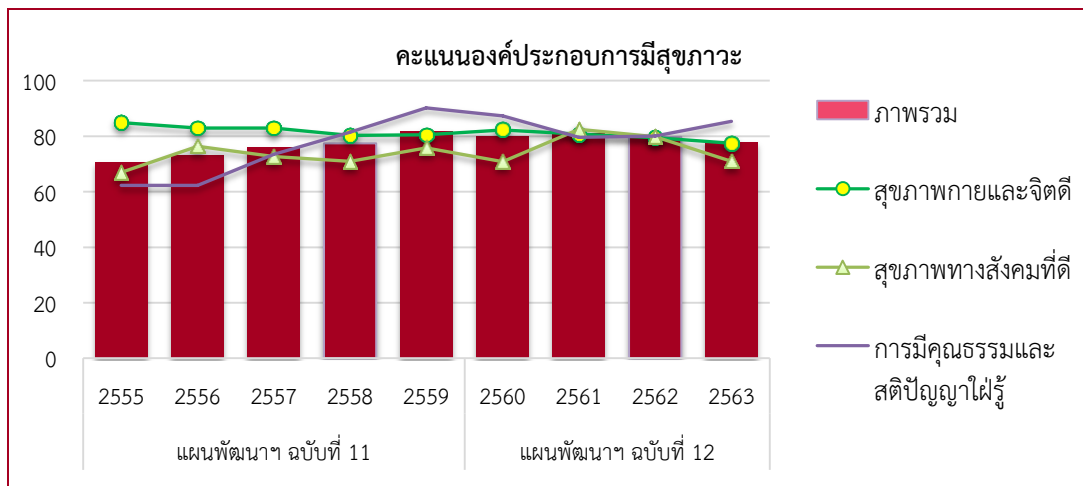
1.1 สุขภาวะโดยรวมของคนไทยมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย

แผนภาพที่ 11 องค์ประกอบย่อยของการมีสุขภาวะ

คนไทยไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือสังคมโดยรวม จะมีความอยู่เย็นเป็นสุขได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายประการที่เข้ามาช่วยให้การดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การมีครอบครัวที่อบอุ่น การได้รับการศึกษาที่เพียงพอสามารถเลี้ยงชีพมีรายได้ด้วยตัวเอง รวมถึงการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีการบริหารจัดการที่ดี และการได้รับความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งในองค์ประกอบสุขภาวะนั้นจะกล่าวถึงผลกระทบการพัฒนาในมิติที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจของคน สภาพของสังคมหรือชุมชนที่ทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกัน ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีคุณธรรมและการมีสติปัญญาใฝ่รู้ของคนในสังคม

แผนภาพที่ 12 องค์ประกอบการมีสุขภาวะ

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในปี 2563 ซึ่งเป็นปีที่ 4 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 องค์ประกอบด้านการมีสุขภาวะในดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในภาพรวมมีคะแนน 78.46 คะแนน ลดลงจากในปี 2562 ที่มีคะแนน 79.77 สะท้อนถึงผลการพัฒนาความอยู่เย็นเป็นสุขที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่อนข้างใกล้เคียงกับระดับดี

ทั้งนี้ คะแนนภาพรวมที่ลดลงดังกล่าวเป็นผลมาจากคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพกายและจิตดี และด้านสุขภาพสังคมที่ดีที่มีคะแนนลดลง แม้ว่าองค์ประกอบด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้จะมีคะแนนเพิ่มขึ้นก็ตาม โดยคะแนนองค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพกายและจิตดี ในปี 2563 อยู่ที่ 77.47 คะแนน ลดลงเล็กน้อยจาก 79.44 คะแนน ในปี 2562 และองค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพทางสังคมที่ดีในปี 2563 ลดลงเหลือ 71.01 คะแนน จาก 79.84 คะแนนในปี 2562 อย่างไรก็ตามคะแนนองค์ประกอบย่อยด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้กลับมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยในปี 2563 คะแนนองค์ประกอบย่อยดังกล่าวอยู่ที่ 87.81 ซึ่งอยู่ในระดับดี และเพิ่มขึ้นจาก 80.03 คะแนน ในปี 2562

ตารางที่ 2 คะแนนองค์ประกอบหลักการมีสุขภาวะ ปี 2555 – 2563

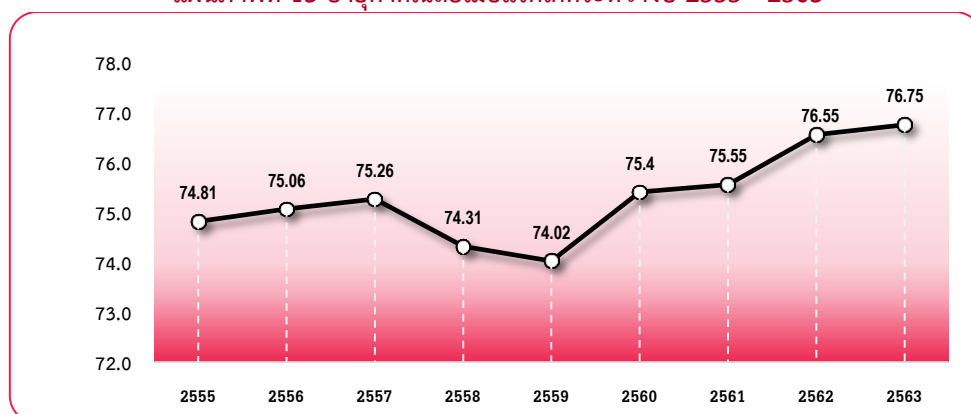
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาพรวมการมีสุขภาวะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	78.46
สุขภาพกายและจิตดี	84.95	82.94	82.94	80.35	80.48	82.31	80.74	79.44	77.47
สุขภาพทางสังคมที่ดี	66.98	76.43	72.68	70.92	75.83	70.88	82.48	79.84	71.01
การมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้	62.30	62.30	73.44	81.46	90.23	87.37	79.66	80.03	87.81

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

คนไทยมีสุขภาพกายที่ดีขึ้น แต่ส่วนทางกับสุขภาพจิตใจที่ลดลง

แผนภาพที่ 13 อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดระหว่างปี 2555 - 2563

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตัวชี้วัดด้านสุขภาพกายของคนไทยในดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ **สัดส่วนประชากรที่มีสุขภาพดี** ซึ่งคำนวณจากสถิติจำนวนผู้ป่วย 298 กลุ่มโรค เทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ และ**อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด** ซึ่งในปี 2563 คะแนนของทั้งสองตัวชี้วัดนี้ปรับตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของคนไทย ณ ปี 2563 คือ 76.75 ปี ซึ่งมากกว่าอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ณ ปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 76.55 ปี ขณะที่ตัวชี้วัด**สัดส่วนประชากรที่มีสุขภาพดี**

จากข้อมูลในปี 2563 พบว่า สัดส่วนประชากรผู้มีสุขภาพมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 67.32 ต่อประชากรทั้งประเทศในปี 2562 เป็นร้อยละ 68.63 ในปี 2563 แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ป่วยที่เข้าสู่ระบบการรักษาในปี 2563 ที่ปรากฏในสรุปรายงานการป่วยของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า จำนวนผู้ป่วยในที่ป่วยจาก 298 กลุ่มโรค มีจำนวน 20,341 ล้านราย ลดลงจากจำนวน 21,423 ล้านรายในปี 2562 อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่จะต้องให้ความสนใจ เนื่องจากพบว่าจำนวนผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อ (Non-Communicable Diseases : NCDs) ซึ่งได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคมะเร็งและกลุ่มเนื้องอกทุกชนิด โรคไตวาย และกลุ่มโรคหัวใจ ยังคงเป็น 5 กลุ่มโรคที่คนไทยมีสถิติจำนวนผู้ป่วยสูงที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี **ทั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนผู้เจ็บป่วยอันเนื่องมาจากโรคไม่ติดต่อมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น** ข้อมูลจากรายงานจับตาทิศทางสุขภาพคนไทยปี 2563 โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ระบุว่าปัจจุบันคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นและวัยทำงานมีพฤติกรรมการบริโภคที่เสี่ยงต่อปัญหาทางสุขภาพระยะยาว เช่น การนิยมรับประทานอาหารที่มีรสเผ็ดจัด เค็มจัด หรือมีรสหวาน การนิยมรับประทานของทอดของมัน รับประทานผักและผลไม้ไม่เพียงพอ ออกกำลังกายและพักผ่อนไม่เพียงพอ ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของจำนวนวัยรุ่นน้ำหนักตัวเกินและอายุของผู้สูบบุหรี่ที่มีแนวโน้มน้อยลง พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ เช่น โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจ โรคมะเร็ง และ โรคทางเดินหายใจในระยะยาวได้ **ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมบริโภคของคนไทยที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพมากขึ้น** โดยเฉพาะในช่วงการปิดเมือง คนไม่สามารถออกไปเลือกซื้ออาหารได้หลากหลายดังเดิม ทำให้กลุ่มเยาวชนและวัยทำงานนิยมรับประทานอาหารสะดวกซื้อ และการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันตามกระแสสื่อออนไลน์มากขึ้น ซึ่งมักเป็นอาหารที่บ้านทอนสุขภาพ ขณะที่แนวโน้มอาหารเพื่อสุขภาพหรืออาหารคลีนยังคงอยู่ในภาวะคงที่

แผนภาพที่ 14 จำนวนผู้ป่วยจากกลุ่มโรคสำคัญ (คน) ระหว่างปี 2559-2563

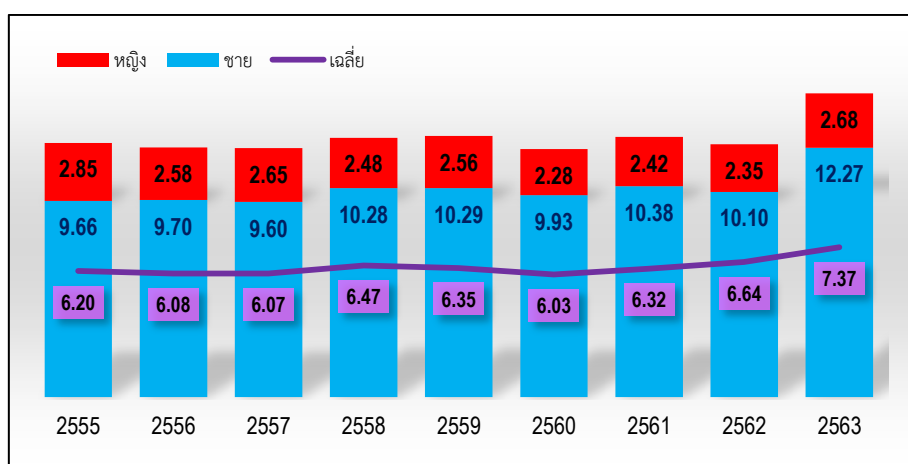

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ในปี 2563 นี้ แม้ว่าภาพรวมสุขภาพด้านสุขภาพทางกายจะมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2562 อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสุขภาพดีและอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดก็ตาม แต่คะแนนองค์ประกอบย่อยที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพจิตกลับมีคะแนนลดลง สวนทางกับคะแนนองค์ประกอบย่อยด้านสุขภาพทางกาย โดยเมื่อพิจารณาอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อแสนประชากรในปี 2563

มีจำนวน 7.37 คนต่อแสนประชากร สูงกว่าปี 2562 ซึ่งมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ 6.64 คนต่อแสนประชากร ทำให้คะแนนตัวชี้วัดอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จปี 2563 ลดลงเหลือ 67.84 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง เทียบกับในปี 2562 ที่มีคะแนนระดับปานกลางหรือ 75.30 คะแนน ทั้งนี้จากรายงานฆ่าตัวตายสำเร็จปี 2563 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุว่า ประชากรเพศชายมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงกว่าประชากรเพศหญิงถึงหกเท่า โดยปี 2563 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของประชากรชายคือ 12.27 คนต่อประชากรแสนคนคนซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จทั้งประเทศเกือบสองเท่า ในขณะที่เพศหญิงมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ 2.68 คนต่อประชากรแสนคน และเป็นที่น่าสังเกตว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเพิ่มของจำนวนของผู้ที่เข้ารับการรักษาด้วยโรคทางจิตเวช โดยในปี 2563 มีผู้เข้ารับการรักษาในกลุ่มโรคความผิดปกติจิตเภท อารมณ์ และโรคประสาท/ความเครียด จำนวน 154,110 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 147,371 ราย

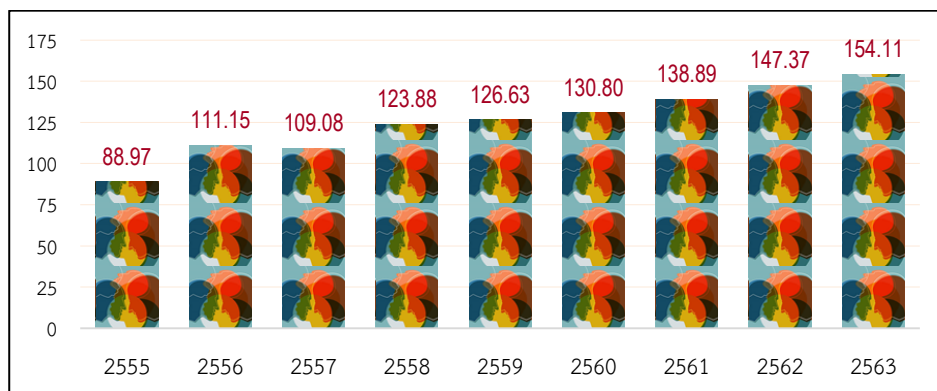
แผนภาพที่ 15 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคน ปี 2555 - 2563

ที่มา: สถิติอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

สำหรับปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้คนไทยในทุกช่วงวัยมีภาวะความเครียดเพิ่มสูงขึ้น ในปี 2563 พบว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง ภาคธุรกิจต้องปรับลดการจ้างงานเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด ประชาชนที่ถูกเลิกจ้างหรือลดค่าจ้างจึงประสบปัญหาด้านรายได้ในการดำรงชีวิต รวมถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตประชาชนที่ต้องถูกจำกัดการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด นอกจากนี้ประชาชนยังเกิดความเครียดจากความไม่เชื่อมั่นในการรับมือกับการแพร่ระบาดของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและคนวัยทำงานที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอันมาก

แผนภาพที่ 16 จำนวนผู้เข้ารับการรักษากลุ่มโรคความผิดปกติจิตเภท อารมณ์ และโรคประสาท/ความเครียด
ปี 2555 – 2563 (หน่วย: พันราย)

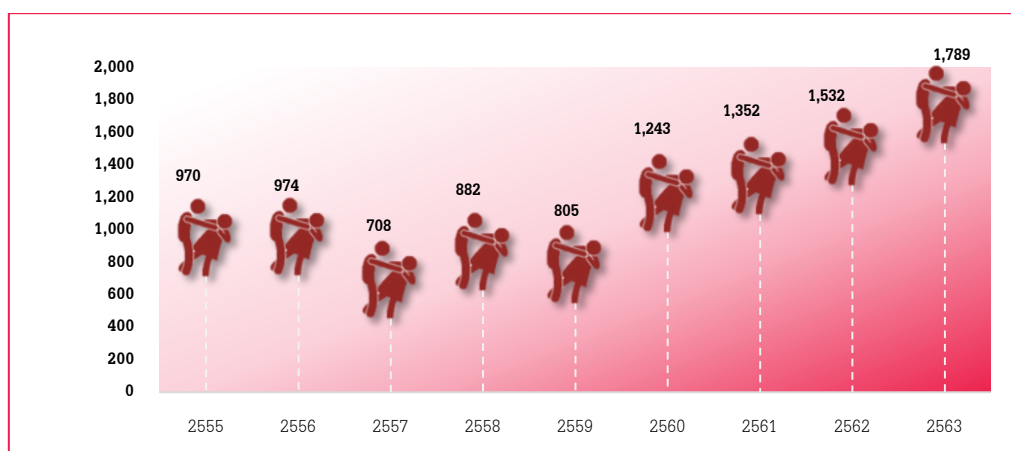

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สุขภาพ:ทางสังคมของคนไทยลดลง อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว และอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกที่แม้จะลดลงแต่ยังสูงกว่าค่าเป้าหมาย

ภาพรวมขององค์ประกอบย่อยสุขภาพทางสังคมในปี 2563 พบว่า แม้คะแนนของตัวชี้วัดในองค์ประกอบย่อยนี้ส่วนใหญ่จะปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของสัดส่วนเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก 2.82 คนต่อพันประชากรในปี 2562 เหลือ 2.13 คนต่อพันประชากรในปี 2563 สัดส่วนคดีความที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ลดลงจาก 0.93 คดีต่อพันประชากรในปี 2562 เหลือ 0.74 คดีต่อพันประชากรในปี 2563 แนวโน้มที่ดีขึ้นของการครอบครองที่อยู่อาศัยของประชากร โดยในปี 2563 จำนวนประชากรที่มีบ้านเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 76.78 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72.17 ในปี 2562 แต่คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยสุขภาพทางสังคมในปี 2563 กลับลดลงเป็น 71.01 คะแนน จาก 79.84 คะแนน ในปี 2562 ทั้งนี้ การลดลงของคะแนนองค์ประกอบหลักสุขภาพทางสังคมและยังอยู่ในระดับปานกลาง เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของ**จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว** ซึ่งส่งผลให้คะแนนรวมด้านสุขภาพทางสังคมลดลงอย่างมาก นอกจากนี้**อัตราการเสียชีวิตของอุบัติเหตุจราจรต่อแสนประชากร**ที่ถึงแม้ว่าจะมีอัตราที่ลดลงเล็กน้อยจากปี 2563 แต่ระดับคะแนนของตัวชี้วัดดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข

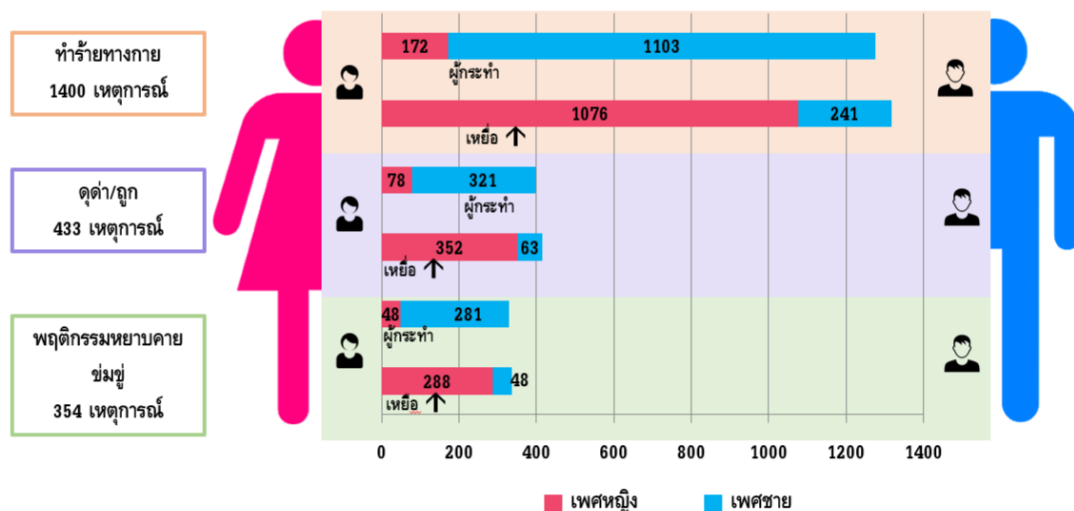
แผนภาพที่ 17 จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2555 – 2563

ที่มา: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
และจากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th ปี 2563
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในปี 2563 พบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าปีที่แล้ว ข้อมูลจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากระบบฐานข้อมูล ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th ซึ่งรวบรวมโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระบุว่าจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ได้รับการรายงานในช่วงปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,788 เหตุการณ์ ในขณะที่ในปี 2562 ได้รับรายงานจำนวน 1,532 เหตุการณ์ โดยประเภทความรุนแรงที่เกิดสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย จำนวน 1,400 เหตุการณ์ การดูต่ำหรือดูถูก จำนวน 433 เหตุการณ์ การใช้พฤติกรรมหยาบคายและการขู่บังคับ จำนวน 354 เหตุการณ์ ทั้งนี้เมื่อจำแนกเหตุการณ์ความรุนแรงตามประเภทความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำแล้ว พบว่าเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างสามีและภรรยา มีจำนวน 966 เหตุการณ์ ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ได้รับรายงาน รองลงมาเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างบิดามารดาและบุตร จำนวน 478 เหตุการณ์ โดยผู้กระทำความรุนแรงเป็นเพศชายเป็นผู้กระทำมากกว่าเพศหญิง จากข้อมูลสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยปี 2559 – 2562 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาที่เพศหญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานทางสังคม “ชายเป็นใหญ่” ที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทย นอกจากนี้สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงสูงที่สุด คือ บ้านของตนเอง มีจำนวน 1,230 เหตุการณ์ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่อาจมีผลต่อสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวนั้น คาดว่ามาจากปัญหาความเครียดอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ในช่วงของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 66 โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงคือรายได้ของครอบครัวและการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นยังสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งการสร้างคุณธรรมจริยธรรมในคนจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ทั้งจากครอบครัวและในระบบการศึกษา

แผนภาพที่ 18 จำนวนผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวแต่ละประเภท ปี 2563

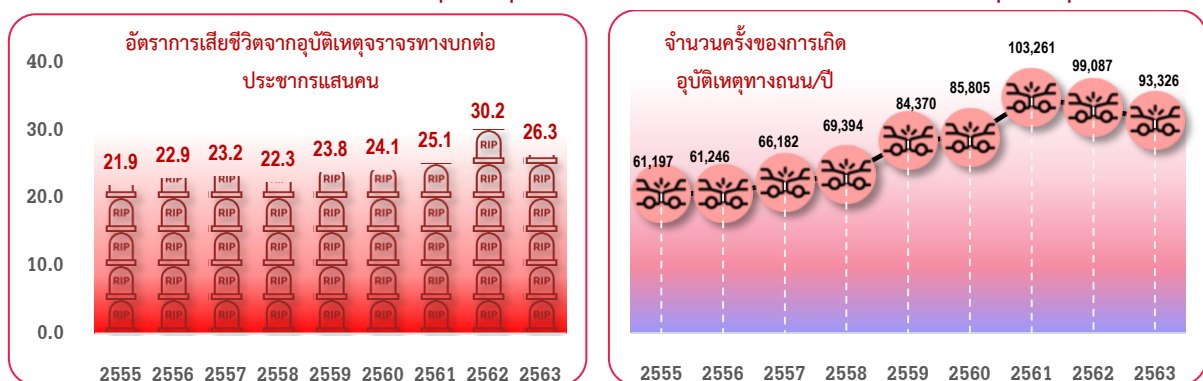

ที่มา: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และจากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th ปี 2563
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ทั้งนี้ ในปี 2563 ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในหลายด้าน โดยปี 2563 เป็นปีแรกของแผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2563 – 2565 ซึ่งจัดทำโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดเป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงานระดับที่ 3 เพื่อเป็นกรอบชี้แนะให้ภาคีการพัฒนานำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว ในช่วงเวลา 3 ปี โดยแผนดังกล่าวนี้คำนึงถึงความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมียุทธศาสตร์การส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัวที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และแผนงานหรือโครงการสำคัญที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหานี้ ได้แก่ กลุ่มโครงการในแผนงานส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนเครือข่ายทางสังคม และร่วมเป็นจิตอาสาในการพัฒนาสถาบันครอบครัว โครงการขับเคลื่อนกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเริ่มดำเนินการระยะแรกในปี 2563 โครงการพัฒนาระบบงาน/บุคลากร/ เจ้าหน้าที่ เพื่อคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการของผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว โครงการจัดกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และโครงการส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงให้ผู้หญิงและบุคคลในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้การกิจการส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศถือเป็นปัจจัยหลักที่จะแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาสตรีปี 2563 – 2565 เป็นแผนปฏิบัติการหน่วยงานระดับที่ 3 ในการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรี และให้ความช่วยเหลือสตรีที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงอีกด้วย

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบในทางลบต่อวิถีชีวิตของคนไทยในปี 2563 ทั้งด้านความเครียดและปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัว อย่างไรก็ตามมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างพื้นที่ และมาตรการห้ามออกนอกเคหสถานในช่วงเวลากลางคืน เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงต้นของการแพร่ระบาดในประเทศ กลับส่งผลทางบวกต่อสถานการณ์อุบัติเหตุบนท้องถนน กล่าวคือ **อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางการจราจรต่อแสนประชากร** ในปี 2563 เท่ากับ 26.3 คนต่อแสนประชากร ลดลงจากในปี 2562 ที่มีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางการจราจร 30.2 คนต่อแสนประชากร ซึ่งการลดลงของอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางการจราจรนั้นสอดคล้องกับการลดลงของจำนวนอุบัติเหตุทางถนน จาก 99,087 ครั้ง ในปี 2562 เป็น 93,326 ครั้งในปี 2563 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางการจราจรในปี 2563 จะลดลงเมื่อเทียบกับในปี 2562 แต่อัตราการเสียชีวิตที่ลดลงนี้ยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเป้าหมายที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่กำหนดให้อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางการจราจรทางบกไม่เกิน 18 คนต่อแสนประชากร โดยเมื่อนำอัตราการเสียชีวิตดังกล่าวมาคำนวณตัวชี้วัด ปรากฏค่าคะแนนในปี 2563 อยู่ที่ 38.02 คะแนน สูงกว่าคะแนนในปี 2562 ที่ 33.11 คะแนน ซึ่งถึงแม้ว่าค่าคะแนนจะเป็นทิศทางที่ดีขึ้นแต่ค่าคะแนนดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข

แผนภาพที่ 19 อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกต่อประชากรแสนคนและภาพรวมอุบัติเหตุทางถนน

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

หากพิจารณาถึงปัจจัยสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกในปี 2563 อ้างอิงข้อมูลตามรายงานอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงแผ่นดินของกรมทางหลวง ซึ่งได้จำแนกปัจจัยสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเป็น 4 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย ความบกพร่องของผู้ขับขี่ทางตรง ความบกพร่องของผู้ขับขี่ทางอ้อม ความบกพร่องของพาหนะ และปัจจัยอื่น ๆ พบว่า ปัญหาความบกพร่องของผู้ขับขี่เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุทางการจราจร โดยอุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดินถึงร้อยละ 89.25 มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของผู้ขับขี่ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 ที่มีสัดส่วนอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากความบกพร่องของผู้ขับขี่ร้อยละ 86.35 ทั้งนี้ ในปี 2563 ข้อมูลพฤติกรรมการขับขี่ที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด 4 อันดับแรก ได้แก่ การขับเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด (ร้อยละ 77.27 ของอุบัติเหตุทั้งหมด) การตัดหน้าระยะกระชั้นชิด (ร้อยละ 9.12 ของอุบัติเหตุทั้งหมด) หลับใน (ร้อยละ 5.41 ของอุบัติเหตุทั้งหมด) และการฝ่าสัญญาณไฟหรือเครื่องหมายจราจร (ร้อยละ 1.13 ของอุบัติเหตุ) ข้อมูลชุดนี้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของผู้ขับขี่และผู้ใช้รถใช้ถนนมีผลโดยตรงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิต และสวัสดิภาพทางสังคมโดยรวม

แผนภาพที่ 20 สาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2561 – 2563

ที่มา: รายงานอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงแผ่นดิน กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในระยะที่ผ่านมา ภาครัฐโดยกรมการขนส่งทางบกได้มีการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนที่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของผู้ขับขี่อย่างต่อเนื่อง อาทิ การออกหน่วยเคลื่อนที่ตรวจจับความเร็วของรถบรรทุก การควบคุม กำกับดูแล การบริหารจัดการเดินรถอย่างปลอดภัยตามโครงการ “มั่นใจทั่วไทย รถใช้ GPS” อีกทั้งหากเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่หรือสงกรานต์จะมีมาตรการเข้มข้นเพิ่มเติมอีก เช่น กิจกรรม “ตรวจรถก่อนใช้ เดินทางปลอดภัย” การขอความร่วมมือผู้ประกอบการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่ให้หลีกเลี่ยงการขนส่งหรือใช้งานในช่วงเทศกาล เป็นต้น นอกจากนี้ กรมการขนส่งทางบกยังได้ดำเนินโครงการและมาตรการที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาอุบัติเหตุทางท้องถนนที่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของยานพาหนะด้วยตัวอย่างเช่น การส่งเสริมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนด้านการขนส่งด้วยรถบรรทุก โดยกรมการขนส่งทางบกได้ออกประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง การกำหนดคุณลักษณะ สี ขนาด จำนวน และตำแหน่งการติดตั้ง รวมทั้ง ประเภทและลักษณะของรถที่ต้องมีอุปกรณ์หรือแผ่นสะท้อนแสง พ.ศ. 2560 ประกาศ ณ วันที่ 22 มีนาคม 2560 กำหนดให้รถบรรทุกต้องติดตั้งแผ่นสะท้อนแสงตามมาตรฐาน UN R104 ที่ด้านข้างและด้านท้ายของรถ โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 และมีผลโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2562 และมีมาตรการในการส่งเสริม ให้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าของประเทศไทยพัฒนาศักยภาพการประกอบการขนส่งโดยมีการรับรองมาตรฐาน คุณภาพบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก หรือมาตรฐาน Q Mark เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา สนับสนุน และ ส่งเสริมระบบการขนส่งสินค้าทางถนน ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ลดต้นทุนการดำเนินงานของผู้ประกอบการขนส่ง และลดต้นทุนการขนส่งในภาพรวม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Q Mark จะต้องมี ระบบการทำงานที่มีความปลอดภัยทุกเที่ยวการขนส่ง ยานพาหนะมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ พนักงานขับรถมีทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจแล้วยังลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พร้อมทั้งได้มีการกำชับสำนักงานขนส่งจังหวัดเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง สำหรับรถที่มีการจอดบนไหล่ทาง โดยหากรถคันใดมีการจอดจะต้องมีการติดตั้งเครื่องหมายหรือสัญญาณให้รถคันอื่นสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เพื่อให้

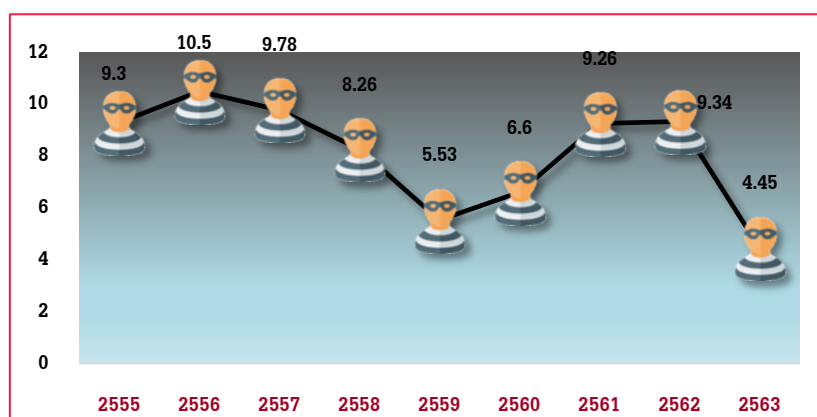
เป็นไปตามที่ประกาศกำหนด ทั้งนี้ การดำเนินการของภาครัฐเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในหลายรูปแบบดังกล่าว จะต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนอย่างยั่งยืน

คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว

สังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของคนในสังคม และต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อให้คนพัฒนาศักยภาพได้โดยไม่ต้องกังวลถึงประเด็นที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพในการใช้ชีวิต ในภาพรวมผลการประเมินองค์ประกอบย่อยการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ในปี 2563 พบว่า มีคะแนนสูงขึ้น โดยได้คะแนนเฉลี่ย 87.81 คะแนนหรืออยู่ในระดับดี และมีคะแนนสูงกว่าปี 2562 ที่อยู่ที่ 80.03 คะแนน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยดังกล่าวเพิ่มขึ้น ได้แก่ การลดลงของสัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน และคะแนนตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สูงขึ้น

นับตั้งแต่ที่แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 มีผลบังคับใช้เมื่อปี 2560 เป็นต้นมา ปี 2563 นับเป็นปีแรกในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ที่มีสัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคนบรรลุค่าเป้าหมายของแผนฯ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 5.8 คดีต่อประชากรพันคน ข้อมูลสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบว่ามีสัดส่วนคดีอาญาลดต่ำลงมาก เหลือเพียง 4.45 คดีต่อประชากรพันคน ลดลงจาก 9.34 และ 9.26 คดีต่อพันประชากรในปี 2562 และ 2561 ตามลำดับ จากข้อมูลสัดส่วนคดีอาญาที่บรรลุค่าเป้าหมายส่งผลให้ค่าคะแนนของตัวชี้วัด **สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน** ในปี 2563 อยู่ที่ 100 คะแนน และปรับตัวจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับดีมาก ทั้งนี้สาเหตุสำคัญที่ทำให้สัดส่วนคดีอาญาปี 2563 ลดลงเนื่องมาจาก จำนวนคดีที่รับแจ้งเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ยาเสพติดมีจำนวนลดลง จาก 460,575 คดี ในปี 2562 เหลือ 129,986 คดี ในปี 2563

แผนภาพที่ 21 สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน ปี 2555 – 2563

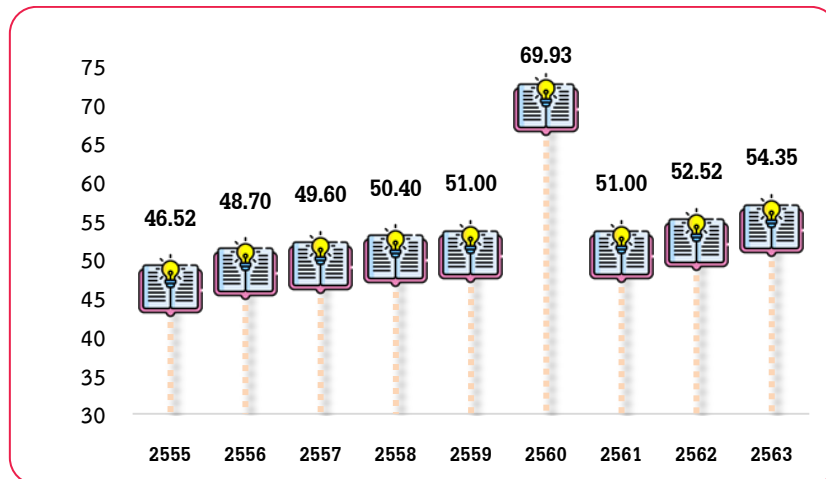

ที่มา: สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ปี 2563 ปรับตัวสูงขึ้น คือ **คะแนนตัวชี้วัดในมิติด้านการเรียนรู้และการศึกษาของคนไทยมีคะแนนเพิ่มขึ้น** โดยเป็นผลมาจากตัวชี้วัดอัตราการเรียนรู้ (Functional Literacy Rate) 9 ปีขึ้นไป และสัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด สำหรับตัวชี้วัด **อัตราการเรียนรู้ (Functional Literacy Rate) 9 ปีขึ้นไป** ซึ่งสะท้อนถึงสัดส่วนของกำลังแรงงานที่การเข้าเรียนในระบบการศึกษา 9 ปีขึ้นไป และเป็นระดับที่สามารถนำ

ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พบว่า ในปี 2563 สัดส่วนของกำลังแรงงานที่เข้าเรียนในระบบการศึกษา 9 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.35 ต่อกำลังแรงงานทั้งหมด เพิ่มขึ้นจาก ปี 2562 และ 2561 ที่อยู่ที่ร้อยละ 52.52 และ 51 ต่อกำลังแรงงานทั้งประเทศตามลำดับ ซึ่งส่งผลให้ตัวชี้วัดนี้มีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 87.53 คะแนน ในปี 2562 เป็น 90.58 คะแนน ในปี 2563 และเปลี่ยนจากระดับดีเป็นระดับดีมาก

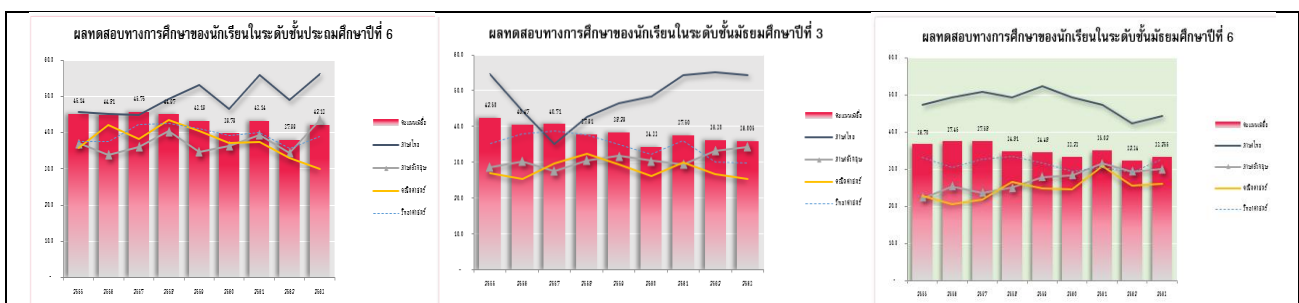
แผนภาพที่ 22 อัตราการเรียนรู้ (Functional Literacy Rate) 9 ปีขึ้นไป ปี 2555 – 2563

ที่มา: สำนักรวบรวมการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาข้อมูลตัวชี้วัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ 4 วิชาหลักของนักเรียน ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปี 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยผลการสอบในปี 2562 โดยปี 2563 คะแนนเฉลี่ยผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ 3 ชั้นปี คือ 37.13 คะแนน ซึ่งสูงกว่าปี 2562 ที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการสอบ 35.26 คะแนน และส่งผลให้ค่าคะแนนตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ 4 วิชาหลักของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปี 2563 เท่ากับ 74.26 ซึ่งสูงกว่าในปี 2562 ที่มีคะแนน 70.52 แต่ผลสัมฤทธิ์ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

แผนภาพที่ 23 ผลทดสอบทางการศึกษาของนักเรียนในระดับต่าง ๆ

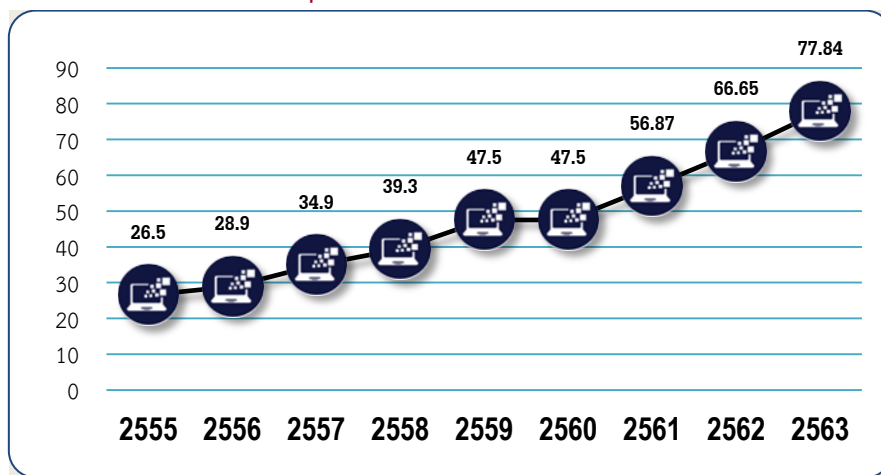

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ รวบรวมโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในมิติของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคนไทยนั้น พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยที่ต้องปรับเปลี่ยนไปเพื่อป้องกันและรับมือกับการแพร่ระบาด นับตั้งแต่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างพื้นที่ การขอความร่วมมือในการห้ามออกนอกเคหสถานในเวลากลางคืน รวมถึงการจำกัดการรวมกลุ่มของคนจำนวนมาก โดยการปิดสถานที่สาธารณะที่มีความเสี่ยงการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งรวมถึงสถานที่ราชการ อาคารสำนักงาน สถานศึกษา เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคในระยะแรก ส่งผลโดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องปรับรูปแบบการทำงานและการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์มากขึ้น ทำให้อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ทวีความสำคัญต่อการทำงานและการเรียนรู้คนไทยมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลทางตรงต่อความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้ระบบสารสนเทศในการเรียนรู้และการประกอบอาชีพในการปรับตัวสู่ความปกติใหม่ (New Normal)

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งได้ทำการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคนไทย พบว่า **สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด** เพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่มีการสำรวจมา โดยในปี 2563 มีสัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 77.84 ต่อประชากรทั้งหมด สูงกว่าในปี 2562 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 66.65 ต่อประชากรทั้งหมด หรือเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 11 และสูงกว่าค่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่กำหนดสัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ต่อประชากรทั้งหมด ดังนั้นเมื่อคำนวณเป็นคะแนนตัวชี้วัด **สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด** ในปี 2563 จึงได้คะแนน 100 และอยู่ในระดับดีมาก รวมทั้งสามารถบรรลุเป้าหมายหรือค่ามาตรฐานของตัวชี้วัดนี้ได้ติดต่อกันถึงสามปีซ้อน ซึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นส่วนหนึ่งมาจากมาตรการที่กระทรวงศึกษาธิการให้สถานศึกษาในสังกัดปรับรูปแบบการสอนเป็นการเรียนออนไลน์เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนผ่านทางระบบออนไลน์ยังจำเป็นต้องมีการปรับปรุงในหลายด้าน โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความพร้อมพื้นฐานทางด้านอุปกรณ์และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของผู้เรียน เนื่องจากครอบครัวที่รายได้ต่ำยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อในราคาที่เหมาะสม นอกจากนี้ สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดความพร้อมทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ ทักษะบุคลากร และรูปแบบการจัดการการเรียนการสอนที่สามารถรองรับรูปแบบการเรียนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะสถานศึกษาในพื้นที่ชนบท หากมีการดำเนินการเพื่อสร้างพื้นฐานดังกล่าวได้ ก็จะเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนไปสู่เป้าหมายการให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงตามที่กำหนดไว้ตามที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2570 – 2579

แผนภาพที่ 24 สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด ปี 2555 – 2563

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของคนไทย

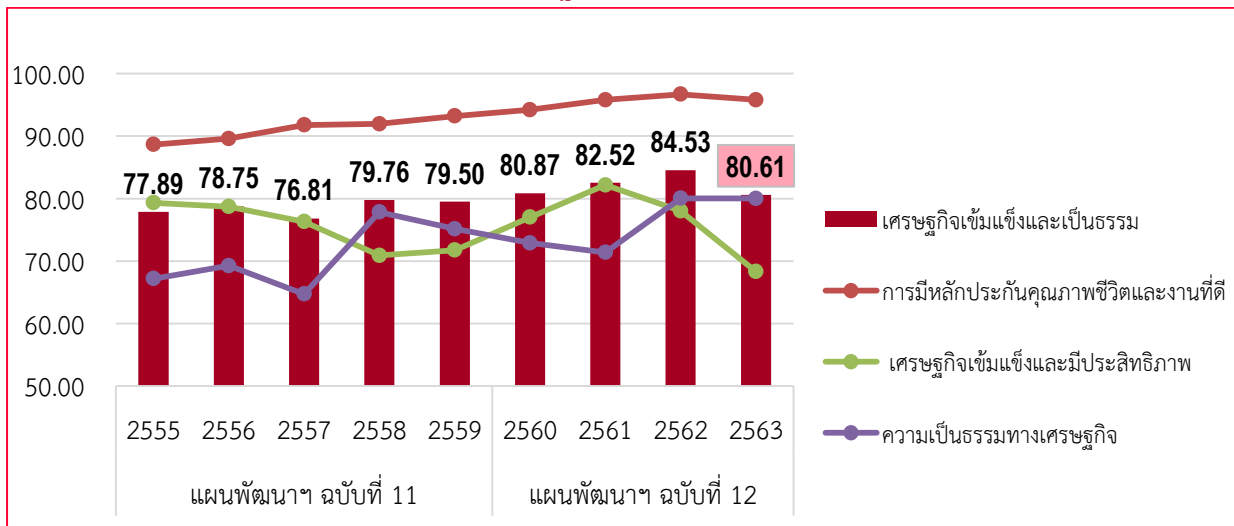
โดยสรุป องค์ประกอบการมีสุขภาวะในปี 2563 ปรับตัวลดลงอันเป็นผลมาจากการปรับตัวลดลงของทั้งองค์ประกอบย่อยสุขภาพกายและจิตดีจากอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จที่เพิ่มสูงขึ้น และการลดลงขององค์ประกอบย่อยสุขภาวะสังคมที่เป็นผลมาจากความรุนแรงในครอบครัวที่เพิ่มสูงขึ้น และอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกที่ถึงแม้จะลดลงเล็กน้อยแต่ยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์ประกอบสุขภาวะปรับตัวลดลงแล้ว พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้มีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนและความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในมิติขององค์ประกอบด้านสุขภาวะช่วงปี 2563 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลในด้านลบ เช่น ความเครียดของคนไทยที่เพิ่มสูงขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาด และลุกลามไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หรือผลด้านบวก เช่น การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ไปสู่การใช้เทคโนโลยีมากขึ้น อุบัติเหตุบนท้องถนนที่ลดลง จึงอาจกล่าวได้ว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นทั้งปัจจัยสนับสนุนและเป็นอุปสรรคที่ทำลายต่อมิติการมีสุขภาวะของคนไทยเพื่อให้สังคมไทยต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดได้ด้วยความอยู่เย็นเป็นสุขท่ามกลางสถานการณ์วิกฤตดังกล่าว

1.2 เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมลดลงจากผลกระทบของโควิด-19

แผนภาพที่ 25 องค์ประกอบย่อยของเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม

แผนภาพที่ 26 องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม (ปี 2555-2563)

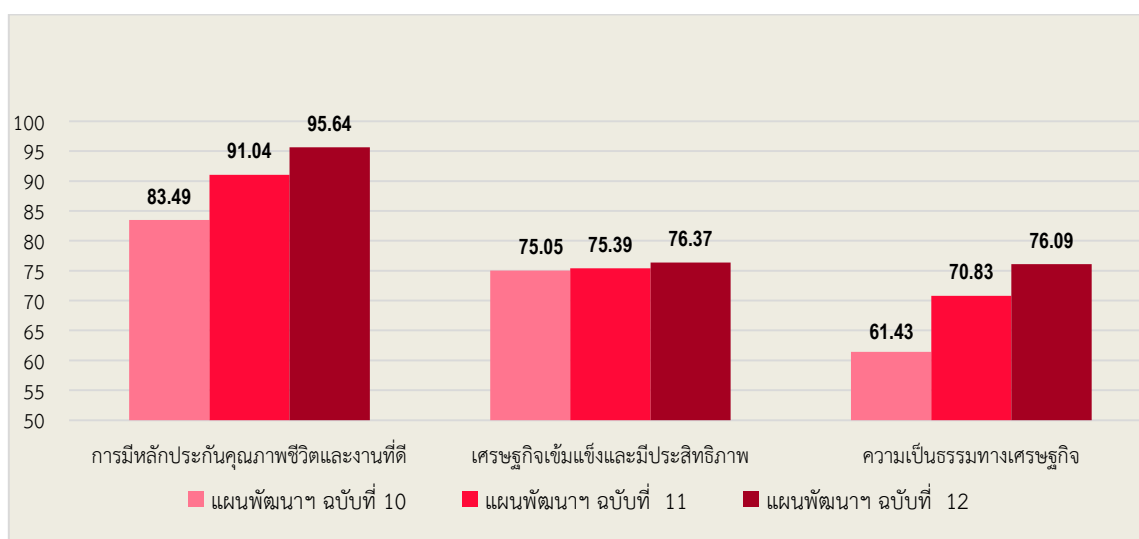
ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การที่คนไทยทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม จะมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบหลายประการทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรมที่เข้ามาช่วยให้การดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์ ตั้งแต่การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การมีครอบครัวที่อบอุ่น การได้รับการศึกษาที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ การมีรายได้หรือการงานที่ดี รวมถึงการอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย อยู่ภายใต้การปกครองและบริหารจัดการที่ดี และการได้รับความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐาน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่ประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุขได้

ในส่วนองค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมแสดงผลกระทบจากการพัฒนาในอีกมิติหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปากท้องหรือรายได้ของคนไทยอย่างเป็นรูปธรรม จากแผนภาพที่ 15 จะเห็นได้ว่า ปี 2563 องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมที่สะท้อนความเป็นอยู่ในด้านรายได้และการงานมีคะแนนลดลงเนื่องจากการปรับลดลงของคะแนนองค์ประกอบย่อยทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ คะแนนขององค์ประกอบย่อยที่ปรับลดลงในปี 2563 เป็นผลสำคัญมาจากวิกฤตการณ์แพร่

ระบาดของไวรัสโควิด 19 และสภาพเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะชะลอตัวในช่วงของสงครามการค้า (trade war) ซึ่งจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่ปรับตัวลดลง การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ตลอดจนสัดส่วนคนยากจนที่ยังคงอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 12 (ปี 2560 – ปี 2563) พบว่า คุณภาพของการจ้างงานและสวัสดิการของแรงงานยังคงอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนน 82.13 สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 และ ฉบับที่ 11 ที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนน 72.66 และคะแนน 78.54 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 27 ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบย่อยในแต่ละแผนการพัฒนา ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 – ฉบับที่ 12 (ปี 2560 – 2563)

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตารางที่ 3 คะแนนองค์ประกอบหลักเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี 2555 – 2563

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนา ฉบับที่ 11					แผนพัฒนา ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาพรวมเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	82.52	84.53	80.61
การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี	88.66	89.59	91.78	91.95	93.22	94.22	95.81	96.71	95.81
เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ	79.33	78.71	76.30	70.88	71.74	77.01	82.16	78.01	68.31
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	67.19	69.25	64.71	77.84	75.15	72.89	71.39	80.05	80.02

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

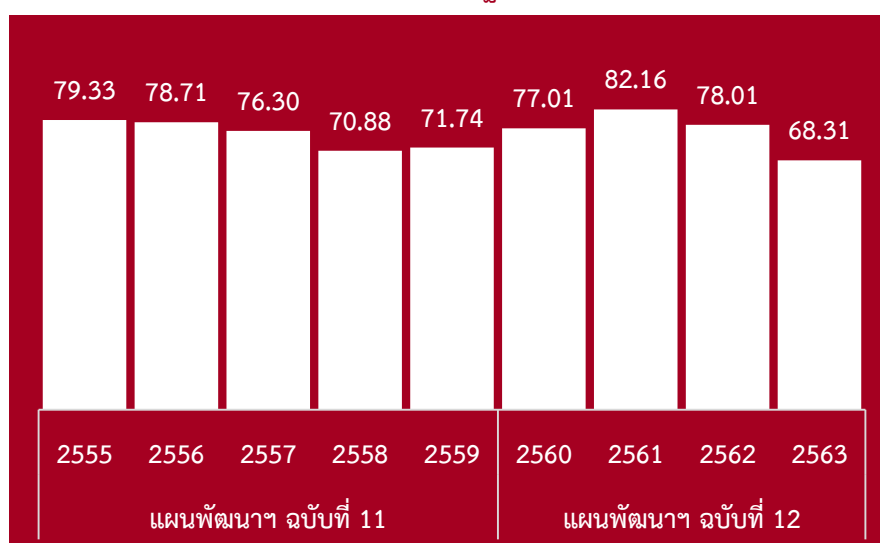
“คนไทยมีรายได้ลดลงตามวิกฤตเศรษฐกิจไทย ที่เผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19”

องค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปรับลดระดับจากระดับดีที่มีคะแนน 84.53 ในปี 2562 เป็น 80.61 ในปี 2563 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบหลักพบว่าในทุกองค์ประกอบย่อยมีคะแนนปรับลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน **ด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ** ที่มีคะแนน 78.01 ในปี 2562 ลดลงเหลือ 68.31 ในปี 2563 ส่งผลให้ระดับการพัฒนาลดจากระดับปานกลางมาอยู่ในระดับการพัฒนาที่ต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ **ด้านความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ** ยังคงทรงตัวอยู่ในระดับต้องปรับปรุง โดยในปี 2562 มีคะแนน 80.05 และในปี 2563 มีคะแนน 80.02 ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรค

ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยกว้างมากขึ้นอีก สำหรับ**ด้านการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี** ซึ่งพิจารณาจากคุณภาพของการจ้างงานยังคงอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก อย่างไรก็ตามมีคะแนนที่ปรับลดลงจากคะแนน 96.71 ในปี 2562 ลดลงเล็กน้อยเป็น 95.81 ในปี 2563 ซึ่งยังคงใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าแม้ว่าผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะทำให้เกิดการว่างงานและรายได้ของประชาชนลดลง มีหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น แต่คุณภาพของการจ้างงานและสวัสดิการของคนไทยที่ยังมีงานทำยังคงอยู่ในเกณฑ์ดี

ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 กับรายได้ที่ลดลง

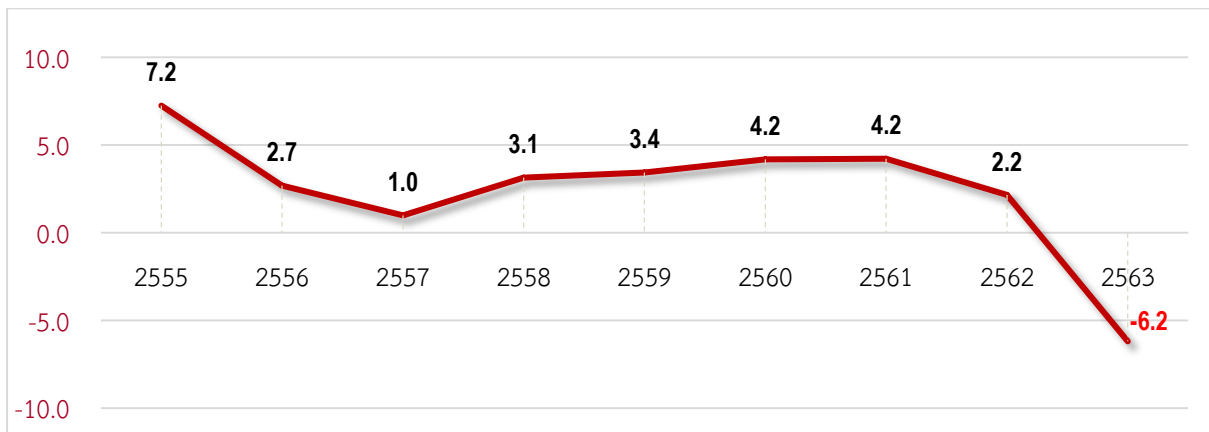
แผนภาพที่ 28 องค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศส่งผลโดยตรงต่อรายได้และความเป็นอยู่ของคนไทย ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ในช่วงปี 2563 ส่งผลทำให้ระดับการพัฒนาที่ประเมินจากองค์ประกอบย่อยด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพปรับลดลงมาก จนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัดการพัฒนาพบว่าสาเหตุของการลดลงมาจากการปรับตัวลดลงของอัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth) ที่ลดลงตามผลผลิตมวลรวมภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 รวมถึงคะแนนตัวชี้วัดด้านอัตราเงินเฟ้อที่ปรับตัวลดลง และการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนที่ส่งผลให้คะแนนตัวชี้วัดลดลง

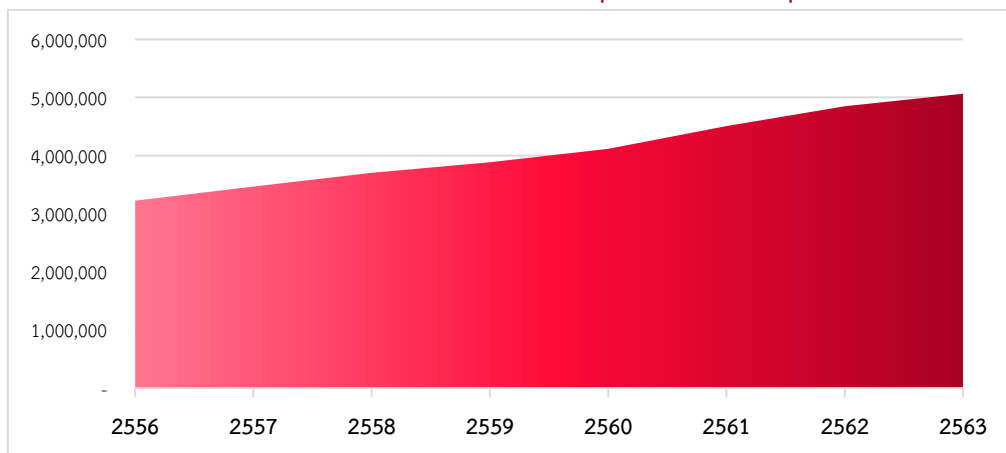
แผนภาพที่ 29 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (ปี 2555 – 2563)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปี 2563 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมีคะแนนเป็น 68.31 ปรับลดลงจากคะแนน 78.01 ในปี 2562 และเป็นการลดลงต่ำสุดในรอบ 12 ปี นับตั้งแต่ปี 2552 ที่มีคะแนน 64.94 ส่งผลให้ระดับการพัฒนาปรับลดลงมาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากผลกระทบของปัญหาภาวะเศรษฐกิจของประเทศ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปี 2563 ลดลงร้อยละ 6.2 ส่งผลให้คนไทยได้รับผลกระทบโดยตรงจากรายได้ที่ลดลง และคะแนนอัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth) มีคะแนนเป็น 0.00 การพัฒนาอยู่ในระดับเร่งแก้ไข (0.00-59.99) รวมถึงคะแนนอัตราเงินเฟ้อ และคะแนนตัวชี้วัดด้านสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ก็ปรับตัวลดลงด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น และหนี้สินส่วนบุคคลเพื่อการอุปโภคบริโภคมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

แผนภาพที่ 30 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล (ล้านบาท)

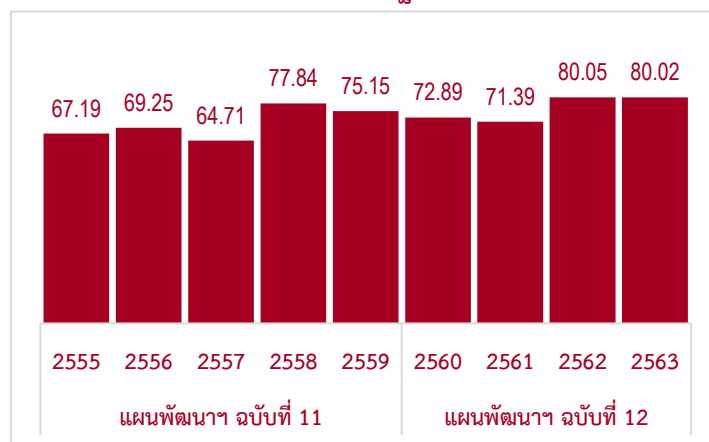
ที่มา : เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามประเภทธุรกิจ (ISIC Rev.4) ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จนถึง ปี 2562 ระดับการพัฒนาด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดีมาโดยตลอด และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ปีของแผนพัฒนาฯ (ปี 2560-2563) ก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 75.77) ซึ่งเป็นค่าคะแนนที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ ฉบับที่ 11 (คะแนนเฉลี่ย 75.05)

และ คะแนนเฉลี่ย 75.39 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะในปี 2563 พบว่า ระดับการพัฒนา ลดลงมาอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง (60-69.99) ซึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงัก ร้านค้าหลายแห่งต้องปิดกิจการ และลดระดับการจ้างงาน ซึ่งส่งสัญญาณที่ควรพึงระวังในการวางนโยบายในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป หากพิจารณาระดับคะแนนในแต่ละปีที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในทุก ๆ 2-3 ปี อาจสะท้อนให้เห็นว่านโยบายหรือ มาตรการที่ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาอาจไม่ได้วางรากฐานการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่มั่นคงเพียงพอสำหรับ รองรับการเปลี่ยนแปลงที่กระทบโครงสร้างเศรษฐกิจอย่างกะทันหัน หรือกระทบต่อความมั่นคงด้านรายได้ของ คนไทย

ความไม่เท่าเทียมกับของรายได้ที่แตกต่าง

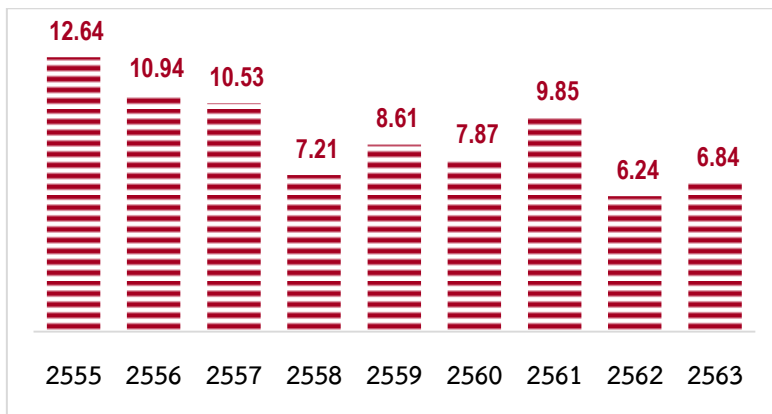
แผนภาพที่ 31 องค์ประกอบย่อยเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ในปี 2563 องค์ประกอบย่อยด้านความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมีคะแนน 80.02 ปรับลดจาก 80.05 คะแนน โดยการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นผลมาจากคะแนนตัวชี้วัด **สัดส่วนคนยากจน** ที่ปรับ ลดลงจาก 64.10 คะแนน ในปี 2562 เป็น 58.48 คะแนน ในปี 2563 และลดจากระดับต้องปรับปรุงเป็น ระดับต้องเร่งแก้ไข หากพิจารณาค่าเฉลี่ยของแผนพัฒนาฯ พบว่าคะแนนตัวชี้วัดสัดส่วนคนยากจนมี การปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 และ ฉบับที่ 12 โดยมีค่าเฉลี่ย 23.32 41.63 และ 53.50 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการพัฒนายังคงอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข (0.00-59.99) นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหาในเรื่องรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนว่า ความยากจนยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศและควรจะต้องแก้ไขหรือบรรเทาให้ปัญหาโดยเร่งด่วน

แผนภาพที่ 32 สัดส่วนคนยากจน

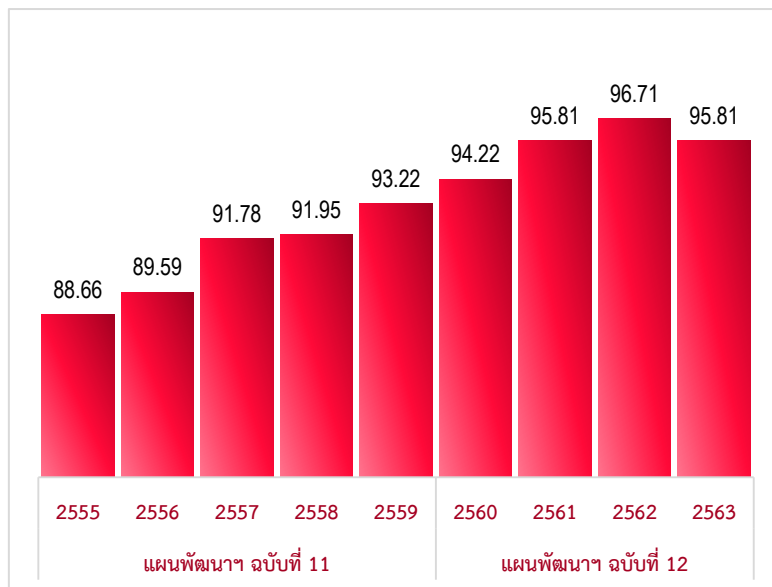

ที่มา : รายงานสถานการณ์ความยากจนและเหลื่อมล้ำในปี 2563 สศช.

ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมีคะแนนลดลง สะท้อนภาพความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น จากสัดส่วนคนจนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ครัวเรือนและโครงสร้างรายได้ของประเทศในระยะยาว ซึ่งจะสร้างปัญหาช่องว่างของรายได้ระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำและผู้มีรายได้สูง ส่งผลกระทบต่อภาระทางการคลังของประเทศที่ต้องเพิ่มการจัดหาสวัสดิการที่จำเป็นแก่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

แม้ว่ารายได้โดยรวมจะลดลง แต่คนไทยยังคงมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี

แผนภาพที่ 33 องค์ประกอบย่อยการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี

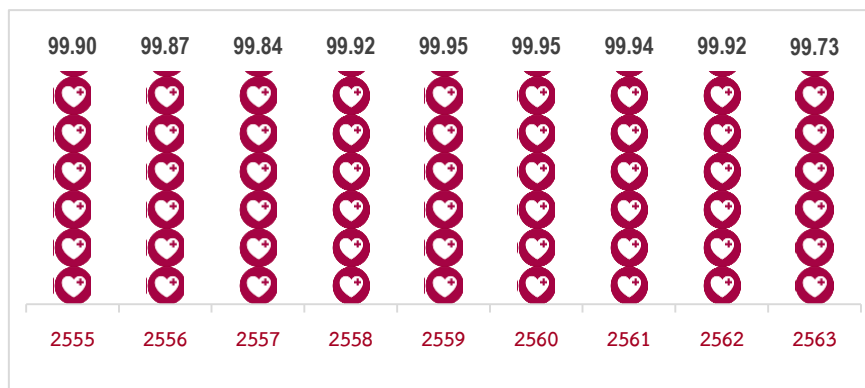

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

องค์ประกอบย่อยการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี ซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพของการจ้างงาน และสวัสดิการที่ผู้ที่มิงานทำได้รับ พบว่า อยู่ในระดับการพัฒนาระดับดีมากต่อเนื่องมาตลอดทั้งแผนพัฒนาฉบับที่ 12 (2560-2563) โดยในปี 2563 มีคะแนน 95.81 และทั้งแผนมีคะแนนเฉลี่ยเป็น 95.64 เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดขององค์ประกอบย่อยด้านการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี จะพบว่าส่วนใหญ่มีคะแนน

ในระดับดีมากในทุกตัวชี้วัด ทั้งในด้านการจ้างงานต่ำระดับ ความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างเพศ และความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการได้รับสวัสดิการของแรงงานในช่วงที่ผ่านมาพบว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้นเป็นลำดับ โดยจะเห็นได้จากค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละแผนการพัฒนา โดยมีคะแนนเป็น 62.85 67.45 และ 83.06 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 และ ฉบับที่ 12 ตามลำดับ การได้รับสวัสดิการของแรงงานเป็นสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น และมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และเป็นหลักประกันแก่ครัวเรือนในด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา หรือสวัสดิการด้านต่าง ๆ ด้วย

แผนภาพที่ 34 ร้อยละความครอบคลุมสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพของประเทศ
ปีงบประมาณ 2555 – 2563

ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 35 อัตราการจ้างงานต่ำระดับ

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านการจ้างงานต่ำระดับ (underemployment) แม้ว่าคะแนนอยู่ในระดับดีมาก (100.00 คะแนน) แต่ในปี 2563 มีสัดส่วนการจ้างงานต่ำระดับเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากวิกฤตเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการระบาดทั่วของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 ที่ทำให้คนตกงานและจำเป็นต้องทำงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาของตน นอกจากนี้ ยังเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนากำลังคนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน ส่งผลให้กำลังแรงงานต้องทำงานต่ำระดับและได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่ควรได้ หรือโครงสร้างการผลิตกำลังคนของประเทศที่ไม่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของประเทศ และอาจส่งผลต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของประเทศได้ในอนาคต

โดยสรุป องค์กรประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีการปรับตัวลดลง จากการที่คนไทยมีรายได้ และการจ้างงานที่ลดลง ซึ่งสะท้อนจากองค์ประกอบย่อยด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพปรับตัวลดลง จากวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้รายได้ของคนไทยลดลง ส่วนองค์ประกอบย่อยด้านความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจปรับตัวลดลงจากสัดส่วนคนยากจนที่เพิ่มขึ้น และองค์ประกอบย่อยด้านการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานยังอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาจากการคุณภาพของการจ้างงานยังคงอยู่ในระดับสูง

1.3 องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล

แผนภาพที่ 36 องค์ประกอบย่อยของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ทั้งทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นคนในสังคมจะมีความอยู่เย็นเป็นสุขได้ จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามในปี 2563 ประชาชนต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมต้องชะลอหรือหยุดชะงัก ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย จึงเป็นสาเหตุของการปรับตัวดีขึ้นขององค์ประกอบหลักด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จากคะแนน 70.57 ในปี 2562 เป็น 72.39 ในปี 2563 แต่ระดับการพัฒนายังอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลสามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี ระบบนิเวศที่สมดุล และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ตารางที่ 4 คะแนนองค์ประกอบหลักสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ปี 2555 – 2563

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาพรวมสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.39
สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี	61.66	64.98	66.72	69.05	72.77	74.29	83.50	71.98	77.83
ระบบนิเวศที่สมดุล	69.32	70.43	73.26	78.26	70.80	64.22	66.30	69.68	70.88
เศรษฐกิจสีเขียว	51.30	52.52	56.98	60.75	59.26	54.44	71.64	70.06	68.77

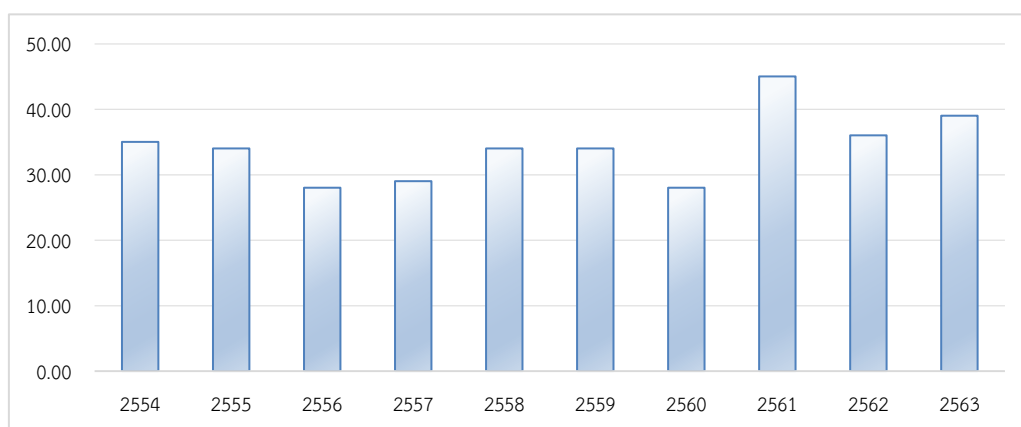
ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น

ในปี 2563 ประชาชนอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น ทั้งแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีเพิ่มขึ้น จำนวนขยะมูลฝอยที่ลดลง และคุณภาพอากาศที่มีมลพิษลดลง ส่งผลต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของคน โดย **คุณภาพสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเพิ่มขึ้น** จาก 71.98 ในปี 2562 เป็น 77.83 ในปี 2563 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ **ร้อยละของจำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั่วประเทศ** เพิ่มขึ้น จากร้อยละ 36 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 39 ในปี 2563 โดยจากการสำรวจคุณภาพแหล่งน้ำ

59 แหล่งน้ำ และ 6 แหล่งน้ำนิ่ง พบว่า มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 39 เกณฑ์พอใช้ร้อยละ 43 และ เกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 18 แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด ได้แก่ แม่น้ำตาปตอนบน (อยู่ในเกณฑ์ดี) และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมที่สุดคือ แม่น้ำลำตะคองตอนล่าง อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ไม่มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และเสื่อมโทรมมากเช่นกัน ทั้งนี้สาเหตุหลักที่ทำให้คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำ ทะเลเสื่อมโทรม เนื่องจากการระบายน้ำเสียจากภาคชุมชน บ้านเรือนแหล่งท่องเที่ยว ภาคอุตสาหกรรม และ ภาคเกษตรกรรม ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนยังมีไม่เพียงพอและบางแห่งไม่มีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย จากภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรมไม่มีประสิทธิภาพ ยังมีอุปสรรคในการดำเนินการ อาทิ เทคโนโลยี ในการบำบัดน้ำเสียมีความยุ่งยากและซับซ้อน

แผนภาพที่ 37 ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั่วประเทศ

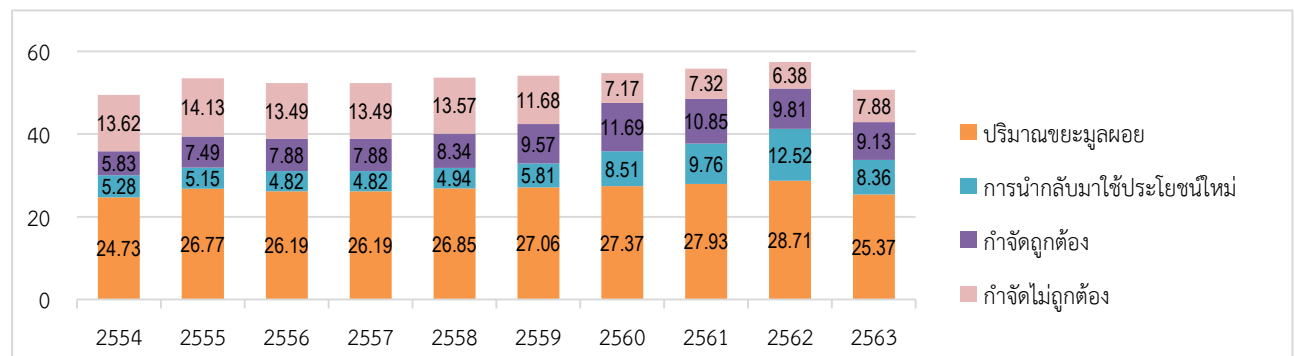
ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปี 2563 มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 25.37 ล้านตัน ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 11.63 ปริมาณ ขยะที่ลดลงมีสาเหตุมาจากการลดลงของกิจกรรมต่างๆ ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากทั้งในและต่างประเทศ ขณะเดียวกัน มาตรการ ทำงานที่บ้าน (Work From Home) เพื่อลดการเดินทางที่จะทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรค ทำให้คน ซื้อสินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเขต เมือง แม้ว่าจะมีความพยายามของภาครัฐโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำเนิน โครงการ “Everyday Say No To Plastic Bags” ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ซึ่งเป็นการประกาศ มาตรการงดให้ถุงพลาสติกในร้านค้าต่างๆ โดยมีผู้ประกอบการเข้าร่วมกว่า 90 ราย เพื่อลดการใช้พลาสติก แบบใช้ครั้งเดียว และลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมช่วงการ Work From Home ประชาชนผลิตขยะเฉลี่ย 63,000 ตันต่อวัน น้อยกว่าช่วงก่อนการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 68,000 ตันต่อวัน และเมื่อพิจารณาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มปริมาณขยายน้อยลง จาก 326 ตันต่อวันในช่วงก่อนเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็น 271 ตันต่อวันโดยเฉลี่ย เมื่อสิ้นปี 2563

แต่เมื่อพิจารณาขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องหรือนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และผลกระทบต่อสุขภาพของ ประชาชนและระบบนิเวศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

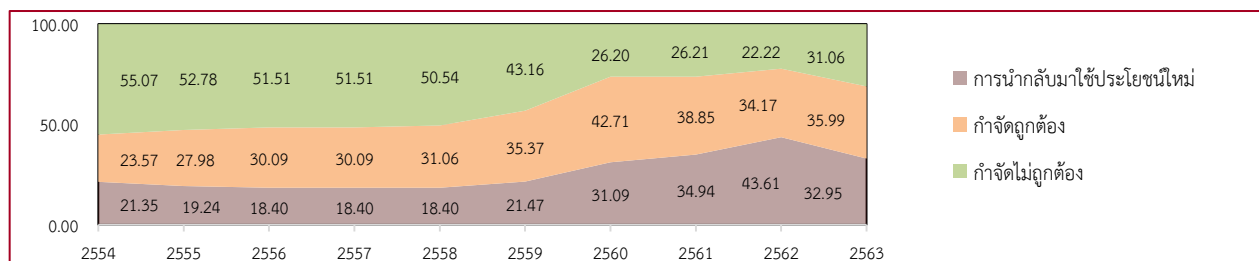
กลับมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 65.91 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 65.66 ในปี 2563 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนสามารถนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ได้น้อยลงถึงร้อยละ 11 และกำจัดอย่างไม่ถูกต้องมากขึ้นร้อยละ 9 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลโดยตรงต่อการนำกลับไปใช้ประโยชน์และการกำจัดที่ถูกต้อง จากการแพร่ระบาดทำให้เกิดการใช้พลาสติกมากขึ้น การรณรงค์ในการไม่ใช้ของซ้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อ รวมถึงหน้ากากอนามัยที่ใช้ได้เพียงครั้งเดียว

แผนภาพที่ 38 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การนำกลับไปใช้ประโยชน์ การกำจัดถูกต้องและไม่ถูกต้อง ปี 2554-2563

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 39 ร้อยละการนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ การกำจัดถูกต้องและไม่ถูกต้อง ปี 2554-2563

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลทางอ้อมจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำ การเดินทางที่ถูกจำกัด และผลทางตรงจากการขับเคลื่อนตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ ในการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ส่งผลให้ค่าฝุ่นละอองในอากาศลดลง และคุณภาพอากาศโดยรวมทั่วประเทศมีคุณภาพดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาเรื่องของฝุ่นละอองขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ PM2.5 ในพื้นที่วิกฤตโดยเฉพาะใน 9 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยมีแนวโน้มมีมากขึ้น โดยประชาชนที่อาศัยในภาคเหนือเผชิญกับจำนวนวันที่ PM2.5 ใน 9 จังหวัดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ลดลง จากร้อยละ 80.76 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 69.40 ในปี 2563 แม้ว่าจะมีการแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือภายใต้กลไก พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 โดยกำหนดแผนเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันด้านฝุ่นละออง มาตรการเชิงพื้นที่ และมาตรการบริหารจัดการ ดำเนินการโดยกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การนำอากาศยานมาสนับสนุนภารกิจดับไฟป่า การกำหนดช่วงเวลาห้ามเผาเด็ดขาด และการตั้งศูนย์แก้ไขปัญหาไฟป่าในส่วนกรุงเทพมหานคร จำนวนวันที่ PM2.5 อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานมีจำนวนลดลง จากร้อยละ 94.18 ในปี

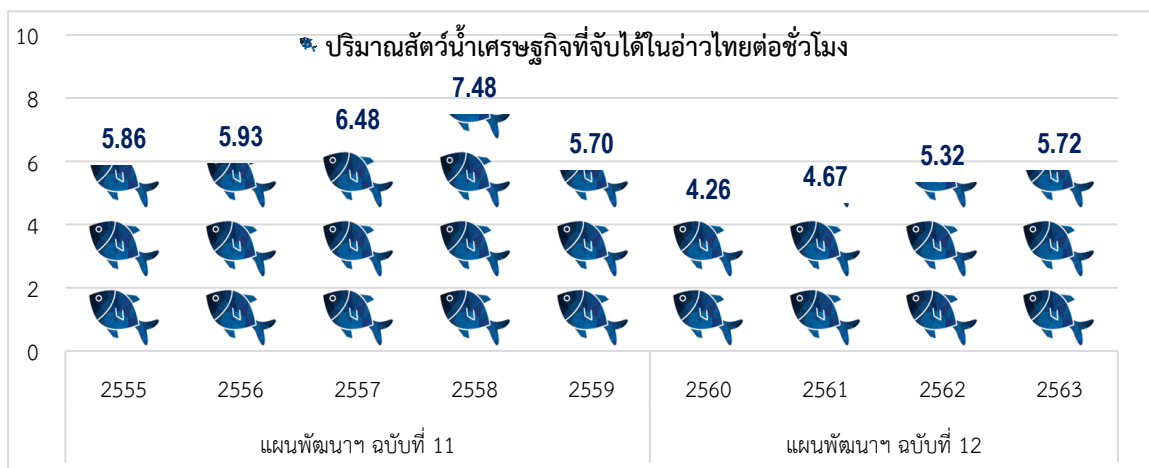
2562 เป็นร้อยละ 85.79 ในปี 2563 และค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุดอยู่ที่ 112 มกค./ลบ.ม. สูงกว่าปี 2562 ที่วัดได้ 104 มกค./ลบ.ม.

คนไทยเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะ อุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งได้ทวีความรุนแรงขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการดำรงชีวิตของประชาชน อย่างไรก็ตามในปี 2563 มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อจำนวนประชากร ต่ำที่สุดในรอบอย่างน้อย 13 ปี อยู่ที่ 7.84 บาทต่อคน ซึ่งต่ำกว่าปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 89.73 และต่ำกว่าปี 2555 ซึ่งมีความเสียหายมากที่สุดที่ 466.07 บาทต่อคน อยู่ร้อยละ 98.32

ระบบนิเวศสมดุลอยู่ในระดับปานกลาง

ระบบนิเวศยังอยู่ในระดับปานกลาง คณะเนื้องค์ประกอบระบบนิเวศที่สมดุลมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงสามปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จาก 66.30 ในปี 2561 เป็น 69.68 และ 70.88 ในปี 2562 และ 2563 ตามลำดับ ซึ่งระบบนิเวศที่สมดุลเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีอย่างยั่งยืน ส่งผลให้ประชาชนได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีสุขภาพดีและมีกินมีใช้อย่างมีความสุข โดยความสมดุลและคุณภาพสิ่งแวดล้อมพิจารณาจากปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) ซึ่งวัดได้จากปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทย ในปี 2563 พบว่ามีปริมาณ 5.72 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าในปี 2562 ที่ 5.32 กิโลกรัม/ชั่วโมง ถึงร้อยละ 7.52 แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องทะเลที่มีเพิ่มขึ้น ส่งผลดีต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน และสอดคล้องกับเป้าหมายการรักษาฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปกป้องทรัพยากรทางทะเลและป้องกันการกัดเซาะตลิ่งและชายฝั่งภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นอกจากนี้ ยังพิจารณาได้จากร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งช่วยรักษาสภาพอากาศที่ดีของประเทศและส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพที่ดีของคนไทย มีจำนวนลดลงเล็กน้อย จากร้อยละ 21.54 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 21.14 ในปี 2563 ซึ่งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าใน พ.ศ. 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 372 แห่ง มีพื้นที่รวม 67,797,064.40 ไร่ ลดลงจากปี 2562 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 387 แห่ง มีพื้นที่รวม 69,081,188.99 ไร่

แผนภาพที่ 40 ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) (หน่วย: กิโลกรัม/ชั่วโมง)

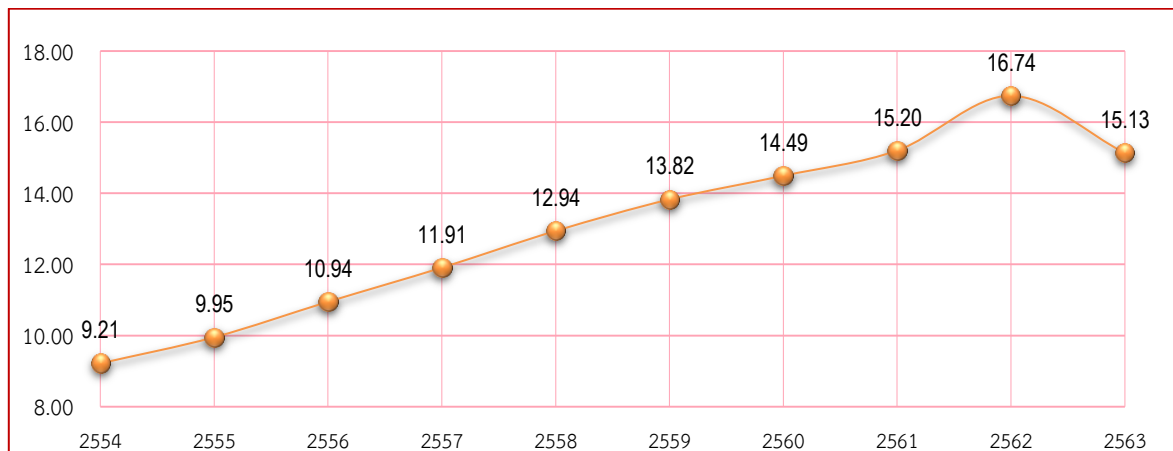

ที่มา : รายงานประจำปี 2563 กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง

เศรษฐกิจสีเขียวลดระดับลง

เศรษฐกิจสีเขียวลดระดับลง จากคะแนน 70.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางในปี 2562 เป็นระดับต้องปรับปรุงที่ 68.77 ในปี 2563 ทั้งนี้ เศรษฐกิจสีเขียวซึ่งเป็นตัวแทนของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้คนสามารถทำกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะ使人มีกินมีใช้และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีผลดีต่อสุขภาพได้อย่างมีความสุข โดยร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 16.74 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 15.13 ในปี 2563 ซึ่งพลังงานทดแทนจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังเช่นพลังงานจากฟอสซิล รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดยในช่วงปี 2563 ประเทศไทยมีการใช้พลังงานทดแทน 11,642 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 19.0 โดยส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทุกสาขาเศรษฐกิจมีการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายลดลงรวมถึงการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก แต่หากคำนึงถึงแนวโน้ม 10 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อพลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเข้าใกล้เป้าหมายการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ร้อยละ 17.34 ในปี 2564 ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาด้านพลังงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในขณะที่สัดส่วนการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (Energy Intensity) ลดลงอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายของแผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี (พ.ศ. 2554-2573) และแผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2558-2579

แผนภาพที่ 41 ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

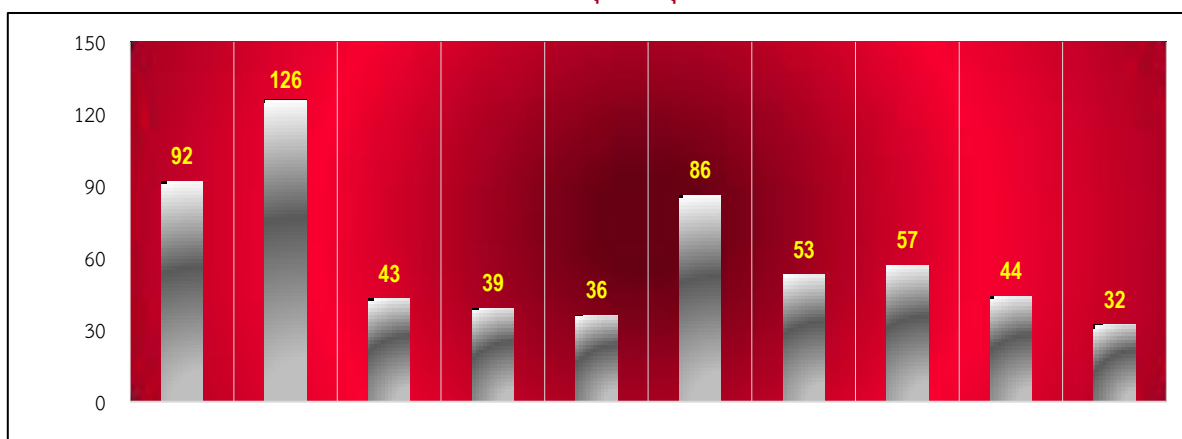
การทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้สารเคมีในปริมาณน้อยหรือไม่ใช้เลย มีผลทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยดีขึ้น เมื่อพิจารณาร้อยละของพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ในปี 2563 มีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 0.36 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 0.27 ในปี 2563 โดยที่พื้นที่ใช้ประโยชน์การเกษตรลดลงโดยประมาณ 510 ไร่ อย่างไรก็ตาม พื้นที่เกษตรอินทรีย์ลดลงประมาณ 140,271 ไร่¹ ขณะที่พื้นที่ทำการเกษตรยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพิ่มขึ้นถึง 468,223 ไร่ ส่งผลให้สัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบทางการเกษตรต่อ

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤษภาคม 2564

พื้นที่การเกษตรทั้งหมดในปี 2563 ลดลง ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 และมีสัดส่วนต่ำที่สุดในรอบทศวรรษ โดยในปี 2563 มีการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรทั้งสิ้น 98.45 ล้านกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 29,341.90 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 131.31 ล้านกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 21,168.70 ล้านบาท ทั้งนี้ การนำเข้าวัตถุอันตรายที่มีจำนวนสูงสุด แบ่งตามประเภท ได้แก่ สารกำจัดวัชพืชไกลโฟเฟต-ไอโซโพรพิลแอมโมเนียม (glyphosate-isopropylammonium) ปริมาณ 11,640,142.41 กิโลกรัม สารกำจัดแมลง อะบาเมกติน (abamectin) 3,745,877.30 กิโลกรัม และสารป้องกันกำจัดโรคพืช โพรพิเนบ (propineb) 2,592,601.20 กิโลกรัม

อุบัติภัยฉุกเฉินจากสารเคมี เป็นอุบัติภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมากกว่าอุบัติภัยทั่วไป ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสุขและความปลอดภัยของคนในสังคม โดยอุบัติภัยจากสารเคมีมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากที่ประชาชนประสบกับอุบัติภัยด้านมลพิษ 57 ครั้งในปี 2561 เป็น 44 ครั้งในปี 2562 และ 32 ครั้งในปี 2563 ความสูญเสียในปี 2563 ส่วนใหญ่เป็นเหตุที่เกิดจากไฟไหม้ บ่อขยะ 11 ครั้ง โรงงานอุตสาหกรรม 8 ครั้ง ประเภทโกดังเก็บสารเคมี 5 ครั้ง การขนส่งสารเคมี 4 ครั้ง และอื่น ๆ 4 ครั้ง โดยประชาชนประสบกับอุบัติภัยฉุกเฉินน้อยครั้งที่สุดในรอบทศวรรษ

แผนภาพที่ 42 ปริมาณอุบัติภัยฉุกเฉินจากสารเคมี

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป องค์ประกอบหลักด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยปรับตัวดีขึ้นแต่ยังอยู่ระดับปานกลาง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น ระบบนิเวศที่สมดุลมากขึ้น และเศรษฐกิจสีเขียวลดลงเล็กน้อย ซึ่งองค์ประกอบย่อยที่มีการเปลี่ยนระดับการพัฒนาได้แก่ ระบบนิเวศสมดุล ปรับตัวขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางเป็นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เนื่องจากมีปริมาณการจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจในอ่าวไทยเพิ่มขึ้น แม้ว่าสัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์จะลดลงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจสีเขียวลดระดับการพัฒนาจากระดับปานกลางเป็นระดับต้องปรับปรุง แต่ยังมีระดับการพัฒนาที่ดีกว่าช่วงต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เนื่องจากการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมทั้งพื้นที่การทำเกษตรยั่งยืน (เกษตรอินทรีย์) มีแนวโน้มลดลงมาก แม้ว่าปริมาณการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร และสถิติอุบัติภัยฉุกเฉินจากสารเคมีจะลดลงจากปีก่อนหน้าก็ตาม

1.4 วงดประกอบสัฒมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

แผนภาพที่ 43 องค์ประกอบย่อยของสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการประเทศด้วยหลักธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ผ่านการพัฒนาสังคมให้มีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ มีหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล มีการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง รวมถึงมีหนทางในการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองที่ผู้คนมีความเห็นต่างทางความคิดได้อย่างสันติ เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ทำลายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ไม่ดีนักมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยนับแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในปี 2560 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับ **เร่งแก้ไข** และปรับตัวดีขึ้นเป็นระดับ **ต้องปรับปรุง** ในช่วงปี 2561 – 2562

“วงดประกอบสัฒมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีตะเบนภาพรวมลดลงเป็นครั้งแรกในช่วง

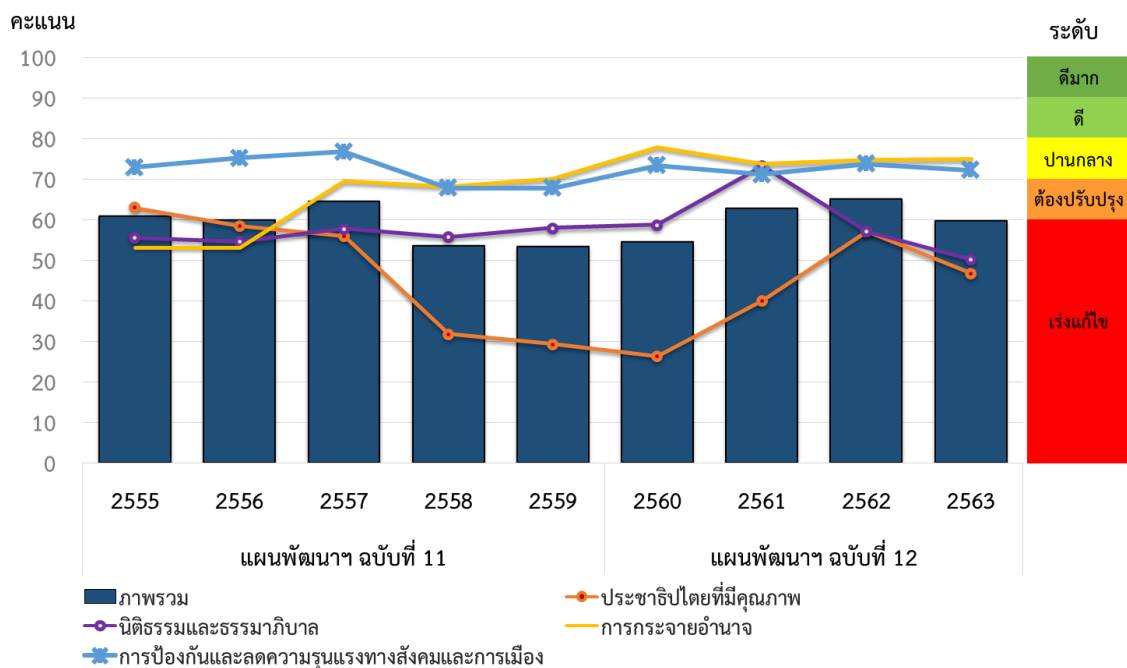
การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”

อย่างไรก็ดี ในปี 2563 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ได้ลดระดับลงมาจากระดับต้องปรับปรุงในปี 2562 มาอยู่ในระดับ **เร่งแก้ไข** อีกครั้ง โดยในปี 2563 **องค์ประกอบด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** มีคะแนน 59.70 คะแนน ลดลงจาก 65.07 คะแนนในปี 2562 ซึ่งเป็นการลดลงของคะแนนภาพรวมขององค์ประกอบนี้เป็นครั้งแรกในช่วงการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองจากสถานการณ์การชุมนุมของผู้เห็นต่างทางการเมืองที่ส่งผลให้ **องค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ** มีคะแนนลดลงจาก 57.07 คะแนนในปี 2562 เป็น 46.78 คะแนนในปี 2563 ซึ่งอยู่ในระดับเร่งแก้ไข รวมถึงปัญหาทุจริตภายในประเทศที่ส่งผลให้ **องค์ประกอบย่อยด้านนิติธรรมและธรรมาภิบาล** มีคะแนนลดลงเช่นกัน จาก 57.06 ในปี 2562 เป็น 50.18 ในปี 2563 และยังคง

อยู่ในระดับเร่งแก้ไข สำหรับ **องค์ประกอบย่อยด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง** มีคะแนนลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับปี 2562 และมีเพียง**องค์ประกอบย่อยการกระจายอำนาจ**เพียงองค์ประกอบเดียวที่มีพัฒนาการดีขึ้นในปี 2563 และเป็นคะแนนองค์ประกอบย่อยที่สูงที่สุดในองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 74.89 จากคะแนน 74.60 ในปี 2562 โดยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจที่ดีขึ้นนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายและการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดการด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงบทบาทของสตรีที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยงานระดับท้องถิ่นมีแนวโน้มดีขึ้น

**“ความเห็นต่างทางมุมมองการเมือง และปัญหาทุจริต-คอร์รัปชัน
มีความท้าทายต่อความยั่งยืนเป็นสุข ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล
ขณะที่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีแนวโน้มดีขึ้น”**

แผนภาพที่ 44 องค์ประกอบสังคมประชาธิปไตย (ปี 2555-2563)

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตารางที่ 5 คะแนนองค์ประกอบหลักสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2555 – 2563

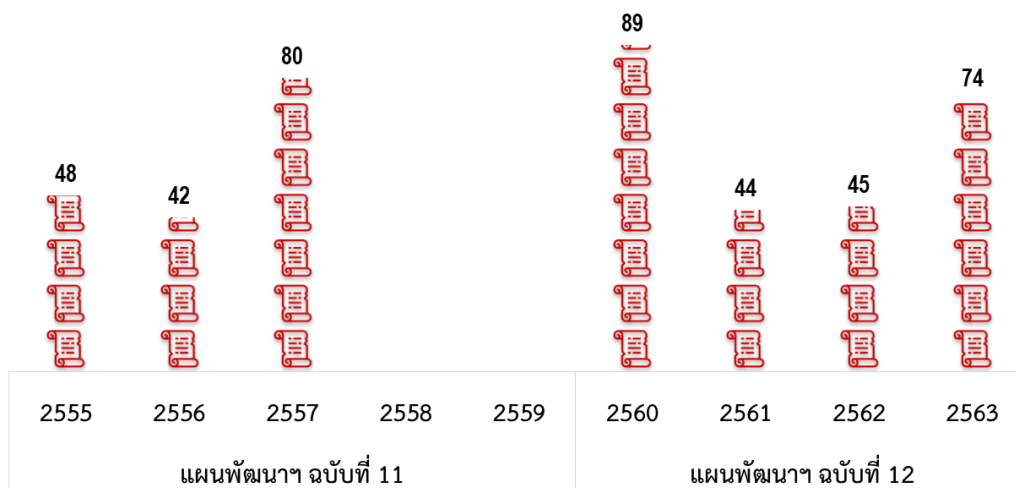
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาพรวมองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	59.70
ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ	62.98	58.47	55.97	31.73	29.23	26.33	40.07	57.07	46.78
นิติธรรมและธรรมาภิบาล	55.49	54.58	57.77	55.75	57.91	58.64	73.25	57.06	50.18
การกระจายอำนาจ	53.45	53.12	69.49	68.22	70.08	77.85	73.67	74.60	74.89
การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง	72.95	75.21	76.82	67.82	67.84	73.37	71.17	73.82	72.27

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

คุณภาพของประชาธิปไตยในสังคมลดลงและยังคงอยู่ในระดับเร่งแก้ไข ซึ่งเป็นผลจากการร้องเรียนด้านการละเมิดสิทธิพลเมือง อย่างไรก็ดี ภาวพลเมืองมีความตื่นตัวเรื่องการเข้าข้อเสนอกฎหมายเพิ่มขึ้น

ในปี 2563 ประเทศไทยมีสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพลดลง โดยมีคะแนนขององค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพลดลงจาก 57.07 ในปี 2562 เป็น 46.78 ในปี 2563 และยังคงอยู่ในระดับเร่งแก้ไข โดยส่วนหนึ่งมาจากการร้องเรียนเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน พบว่า ในปี 2563 มีร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองจำนวน 74 เรื่อง หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 64 เมื่อเทียบกับปี 2562 ที่มีเรื่องร้องเรียนด้านดังกล่าวจำนวน 45 เรื่อง โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการแทรกแซงและละเมิดสิทธิทางการเมืองในสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2563

แผนภาพที่ 45 จำนวนร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง ปี 2555 - 2563

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ คะแนนความเป็นอิสระของสื่อมวลชนในดัชนีเสรีภาพสื่อ (World Press Freedom) ขององค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders - RSF) มีคะแนนเพิ่มขึ้น (ยิ่งคะแนนสูงแสดงว่ามีความเป็นอิสระต่ำ) จาก 44.10 ในปี 2562 เป็น 44.94 ในปี 2563 โดยส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากการสั่งการให้ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการรายงานสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง รวมถึงข้อกำหนดห้ามประชาชนออกนอกเคสสถาน (เคอร์ฟิว) ระหว่างเวลา 22.00-04.00 น. ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสื่อมวลชนในช่วงเวลาดังกล่าว²

แม้ว่าสถานการณ์การละเมิดสิทธิพลเมืองและความเป็นอิสระของสื่อมวลชนจะมีแนวโน้มที่ไม่ดีขึ้น แต่ในปี 2563 ยังมีปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้สังคมมีประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมากขึ้น ได้แก่ ความเข้มแข็ง

² รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี 2563 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ของภาคพลเมืองในการมีส่วนร่วมและใช้สิทธิที่มีตามรัฐธรรมนูญเพื่อตรากฎหมาย สะท้อนจากร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 7 ฉบับในปี 2563 เทียบกับ 2 ฉบับในปี 2562 โดยเป็นการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในหลายด้าน ทั้งด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม สวัสดิการของบุคคลและชุมชน การพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม และการคุ้มครองสัตว์ป่า แสดงถึงความตระหนักของประชาชนในการใช้สิทธิที่พึงมีของตนในการร่วมกันพัฒนาสังคมให้ผู้คนรวมถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 46 ร่างกฎหมายที่ประชาชนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายในปี 2563

ร่างกฎหมายที่ประชาชนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายในปี 2563

- ❖ ร่างพระราชบัญญัติบำนาญแห่งชาติ พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมระบบสวัสดิการของชุมชน พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานพิชเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ที่มา: กลุ่มงานเข้าชื่อเสนอกฎหมาย สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

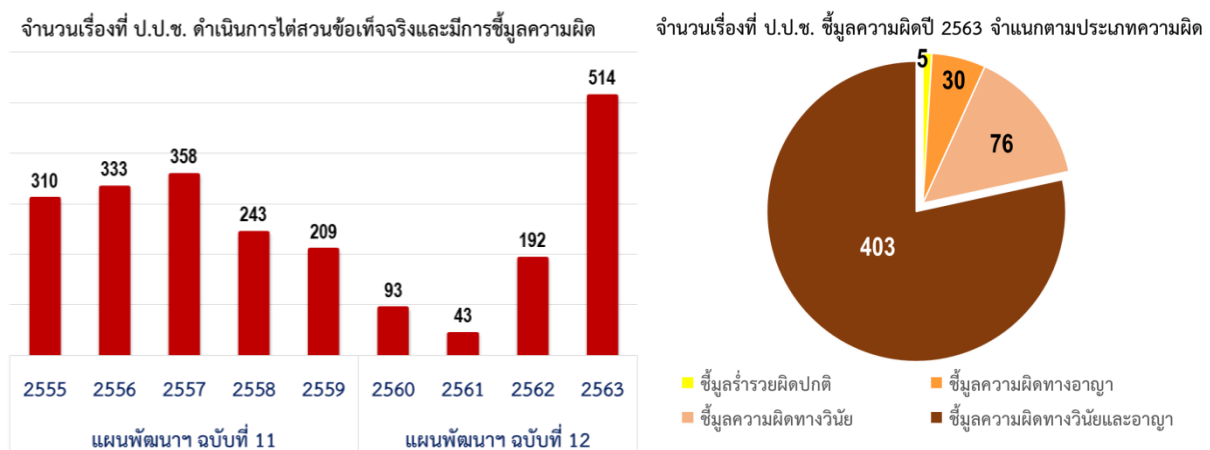
อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2556 (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11) ถึงปี 2563 เป็นที่น่าสังเกตว่าองค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับเร่งแก้ไขตลอดมา แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในสังคมที่เอื้อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองที่เคารพเสียงข้างมาก แต่ยังปกป้องเสียงข้างน้อยอย่างไม่ดีเท่าที่ควร

นิติธรรมและธรรมาภิบาลยังดงอยู่ในระดับเร่งแก้ไขจากปัญหาการทุจริตที่เรื้อรัง

สังคมไทยที่มีการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีการปราบปรามและป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ รวมถึงมีการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมอย่างเป็นรูปธรรมเป็นจุดเน้นสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แต่จากการประเมินผลกระทบความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล โดยผ่านองค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาล กลับพบว่าคนไทยยังไม่ได้รับผลจากการพัฒนาในด้านดังกล่าวเท่าที่ควร โดยเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยด้านนิติธรรมและธรรมาภิบาลยังอยู่ในระดับเร่งแก้ไขต่อเนื่องจากปี 2562 เป็นผลสำคัญมาจากปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นปัญหาฝังลึกทั้งในกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงยังคงเพิ่มสูงขึ้น เห็นได้จากจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริตมีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงที่สุดนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 11 โดยมีจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดรวม 514 เรื่อง ในปี 2563 เพิ่มขึ้นจาก 192 เรื่อง ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 167.71 โดยในปี 2563 ประเภทความผิดที่มีการชี้มูลมากที่สุด ได้แก่ ความผิดทางวินัยและอาญา จำนวน 403 เรื่อง โดยตัวอย่างมูลความผิดทางวินัยและอาญา

ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตกรณีจัดซื้อ-จัดจ้าง การทุจริตการอนุมัติ การจัดสรร และการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เป็นต้น รองลงมา คือ ความผิดทางวินัย ความผิดทางอาญา และร่ำรวยผิดปกติ ที่จำนวน 76 30 และ 5 เรื่องตามลำดับ

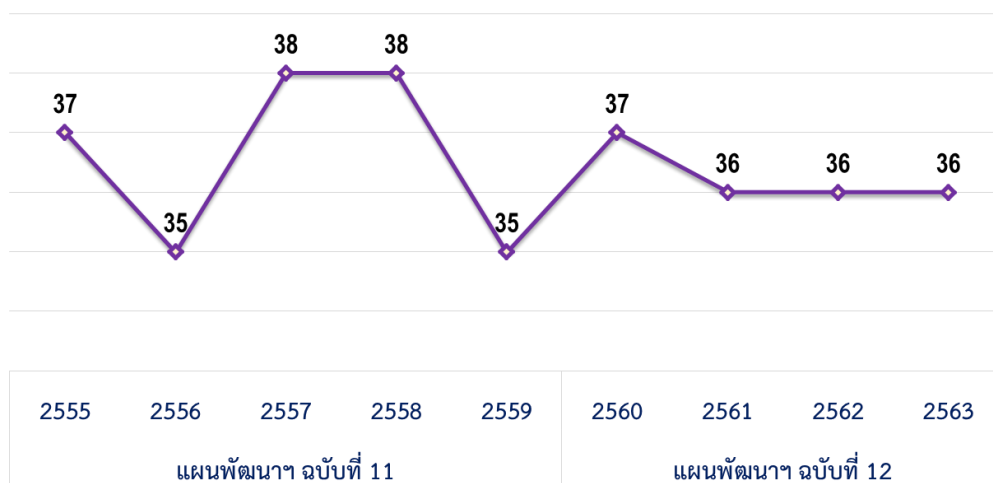
แผนภาพที่ 47 จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีการชี้มูลความผิด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นอกจากนี้ คะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ ยังคงไม่มีการพัฒนาไปจากเดิม โดยคะแนนในปี 2561 ถึง ปี 2563 ยังคงอยู่ที่ 36 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนที่แสดงถึงปัญหาการทุจริตในสังคมในระดับค่อนข้างรุนแรง นอกจากนี้ อันดับของ CPI ยังลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จากอันดับที่ 99 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 101 ในปี 2562 และต่ำลงเป็นลำดับที่ 104 ในปี 2563 จาก 180 ประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในกลุ่มประเทศอาเซียน 11 ประเทศ พบว่า ในปี 2563 ไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ซึ่งดีขึ้นจากอันดับที่ 7 ในปี 2562 โดยมีประเทศสิงคโปร์ ประเทศบรูไน และประเทศมาเลเซีย อยู่ในกลุ่ม 3 อันดับแรก มีคะแนน CPI ที่ 85 60 และ 51 ตามลำดับ ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตที่สั่งสมมาระยะเวลานาน ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร

แผนภาพที่ 48 คะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI) ปี 2555 – 2563

ที่มา : องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)

ตารางที่ 6 อันดับดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2560 – 2563

ประเทศ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	อันดับปี 2560	อันดับปี 2561	อันดับปี 2562	อันดับปี 2563
สิงคโปร์	6	3	4	3
บรูไน	32	31	35	35
มาเลเซีย	62	61	51	57
ติมอร์-เลสเต	91	105	93	86
อินโดนีเซีย	96	89	85	102
ไทย	96	99	101	104
เวียดนาม	107	117	96	104
ฟิลิปปินส์	111	99	113	115
ลาว	135	132	130	134
พม่า	130	132	130	137
กัมพูชา	161	161	162	160

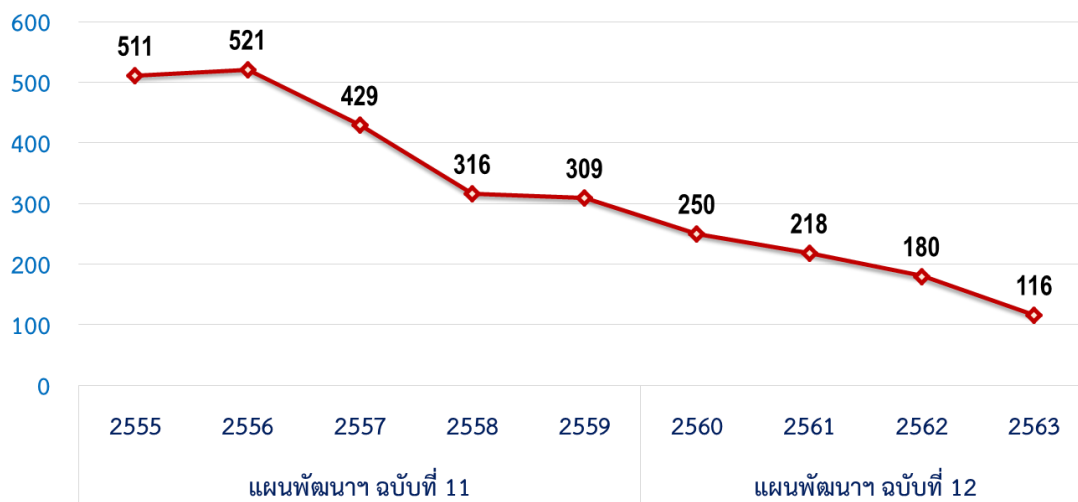
ที่มา: องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)

ทั้งนี้ ปัญหาการทุจริตที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการปฏิรูป ปลุกฝัง และส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมที่โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมควรมีการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งและจริงจังในการจัดการแก้ไข ป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่คาดหวัง

การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีแนวโน้มแย่ลงจากการชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2563 ขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้มีแนวโน้มที่ตึงเครียด

ตลอดปี 2563 มีการชุมนุมทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการมีความเห็นแตกต่างจากนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล ความไม่เสมอภาคทางกฎหมาย การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นจึงยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจน รวมถึงความต้องการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ส่งผลให้ตัวชี้วัดด้านจำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองจากศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพโดยไอลอร์ (iLaw) มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 64 คน ในปี 2562 เป็น 111 คน ในปี 2563 ส่งผลให้องค์ประกอบย่อยด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีคะแนนลดลงจาก 73.82 ในปี 2562 เป็น 72.27 ในปี 2563

แผนภาพที่ 49 จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ปี 2555 – 2563

ที่มา: ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch – DSW)

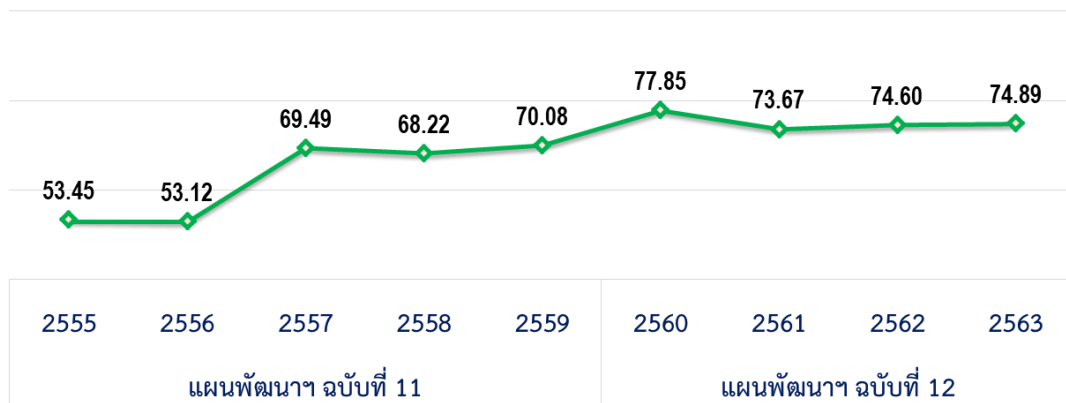
แม้ว่าองค์ประกอบย่อยของสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีแนวโน้มแย่งจากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมือง แต่สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้กลับมีแนวโน้มดีขึ้น เห็นได้จากตัวชี้วัดจำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ในปี 2556 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จำนวนผู้เสียชีวิตลดลงเกินครึ่ง จาก 521 คนในปี 2556 เป็น 250 คนในปี 2560 และลดลงอย่างต่อเนื่องเป็น 116 คนในปี 2563 ทั้งนี้ แนวโน้มของสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ที่ดีขึ้นตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อาจสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากผลการดำเนินงานตามเป้าหมายในยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผ่านการทำงานของหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการพยายามแก้ปัญหาผ่านการพูดคุยเพื่อสันติสุข รวมถึงนโยบายด้านความมั่นคงในการควบคุมและเฝ้าระวังเหตุการณ์ไม่สงบ นอกจากนี้ แนวโน้มที่ดีขึ้นในปี 2563 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการประกาศยุติปฏิบัติการทุกรูปแบบของกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (BRN) เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2563 เพื่อเปิดทางให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่

การกระจายอำนาจมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการมีส่วนร่วมของตัวแทนประชาชนในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการด้านรายได้ และการเป็นผู้นำของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลในด้านการกระจายอำนาจ สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดด้านการจัดเก็บรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดเก็บเอง ซึ่งสะท้อนถึงการถ่ายโอนอำนาจในการบริหารจัดการไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงบทบาทและโอกาสของสตรีในการเป็นผู้บริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา โดยในปี 2563 คณะกรรมการประกอบ

ย่อยการกระจายอำนาจคิดเป็น 74.89 เพิ่มขึ้นจาก 73.67 และ 74.60 คะแนน ในปี 2561 และปี 2562 ตามลำดับ คะแนนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ส่วนสำคัญเกิดจากการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และคนในชุมชนในการกำหนดนโยบายท้องถิ่นของตนเอง โดยสะท้อนจากตัวชี้วัดจำนวนข้อบัญญัติ และเทศบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ในปี 2563 มีจำนวน 9,962 ฉบับ ซึ่งมีค่าเกิน เกณฑ์มาตรฐานที่ 9,000 ฉบับ รวมถึงการกระจายอำนาจด้านศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เองของ อปท. ที่มีสัดส่วนร้อยละ 19.07 ของรายได้รวมของ อปท. โดยสูงกว่าค่ามาตรฐานที่ร้อยละ 12 เช่นกัน ทำให้คะแนน ของ 2 ตัวชี้วัดดังกล่าวมีค่า 100.00 คะแนนเต็ม และอยู่ในระดับดีมากต่อเนื่องกันเป็นปีที่ 2 และ ปีที่ 4 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 50 คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านการกระจายอำนาจ ปี 2555 – 2563

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

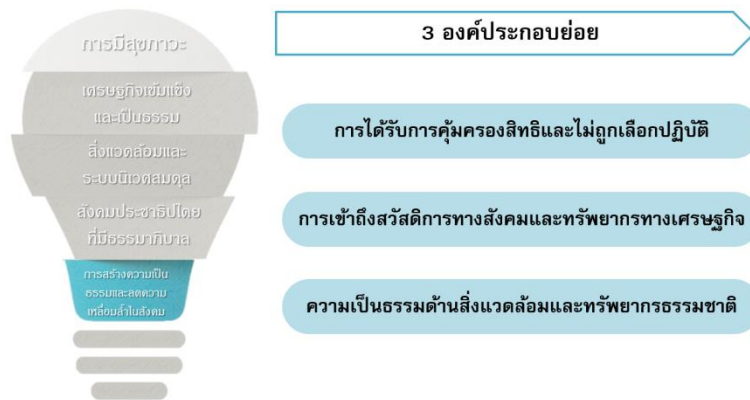
นอกจากนี้ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิงมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 7.14 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 7.40 ในปี 2563 แม้ว่าการดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นการได้มาจากการสรรหาคัดเลือกบุคคลจากผลของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ 85/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 ให้งดการเลือกตั้งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นก็ตาม ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 ซึ่งนับเป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งแรกหลังจากการออกประกาศดังกล่าว โดยผลการเลือกตั้งเบื้องต้น พบว่า มีผู้หญิงได้รับเลือกให้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 17.11 ของจำนวนองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมด แต่เนื่องจากการเลือกตั้งดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2563 จึงทำให้การแต่งตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างเป็นทางการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนภายในปี 2563 ดังนั้น ข้อมูลร้อยละของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิงที่คิดเป็น 7.40 ที่แสดงจึงไม่รวมผลการเลือกตั้งครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการได้มาซึ่งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่ได้มาจากคะแนนเสียงของประชาชน แต่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนร้อยละของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิงในปี 2563 แสดงถึงสัญญาณเชิงบวกของการกระจายอำนาจและการเพิ่มโอกาสให้สตรีในการเป็นผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป ในปี 2563 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงจากระดับต้องปรับปรุงไปสู่ระดับเร่งแก้ไข เนื่องจากคะแนนองค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพลดลงอย่างมาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของ

โรคโควิด 19 ที่มีการจำกัดกิจกรรมที่มีการรวมตัวของคนกลุ่มใหญ่อย่างเคร่งครัด รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและความเดือดร้อนของประชาชนในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนที่ต้องการเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองหรือแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล เกิดความรู้สึกว่าถูกจำกัดเสรีภาพและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จนนำไปสู่การชุมนุมทางการเมืองหลายครั้งอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2563 ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากจำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ **องค์ประกอบย่อยด้านนิติธรรมและธรรมาภิบาล** มีคะแนนลดลงมากเช่นกัน เนื่องจากปัญหาการทุจริตที่สะท้อนจากจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงมีจำนวนเพิ่มขึ้น สำหรับ**องค์ประกอบย่อยด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง** มีคะแนนลดลงเล็กน้อย เนื่องจากจำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ขณะที่จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ปรับตัวดีขึ้น ทั้งนี้ **องค์ประกอบย่อยด้านการกระจายอำนาจ** มีแนวโน้มดีขึ้น จากนโยบายและการบริหารจัดการด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในระดับดีมาก รวมถึงการที่สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

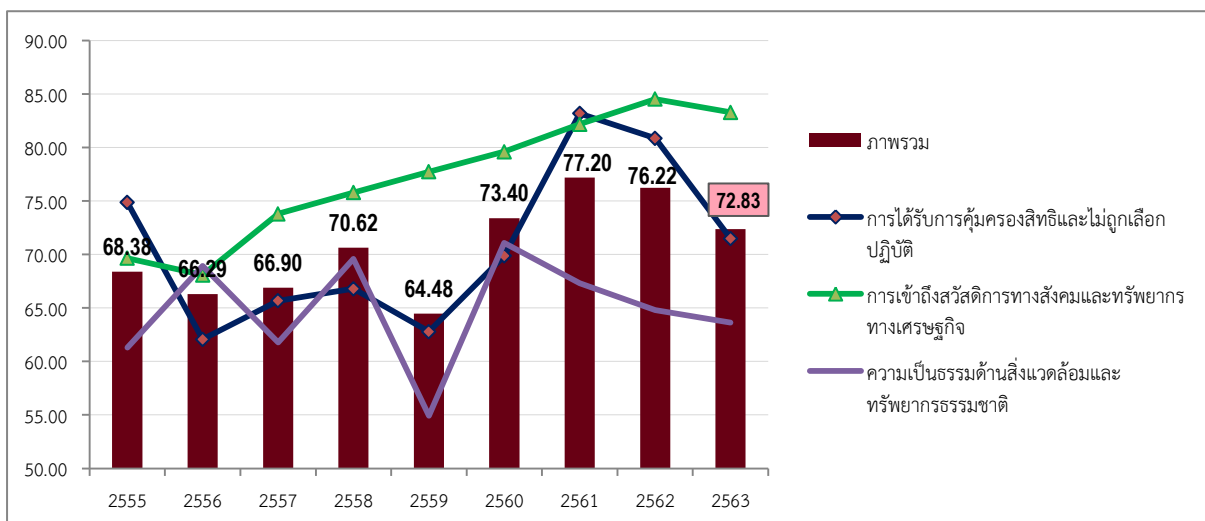
1.5 ความเหลื่อมล้ำของพหุด้วยโอกาสในสังคมไทยสูงขึ้น

แผนภาพที่ 51 องค์ประกอบย่อยของการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน แม้ว่าเศรษฐกิจจะขยายตัว รายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น แต่หากยังมีคนด้อยโอกาสในสังคมที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม สังคมนั้นย่อมจะไม่เป็นสังคมที่มีความอยู่เย็นเป็นสุขได้ และหากช่องว่างระหว่างผู้ที่ได้รับโอกาสและผู้ด้อยโอกาสที่ถูกทอดทิ้งจากสังคมยิ่งกว้างออกไป ความอยู่เย็นเป็นสุขก็จะยิ่งลดน้อยและไม่ยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสถานการณ์การระบาดรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและออกมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจและประชาชนเพื่อควบคุมการระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีการปิดกิจการ คนขาดรายได้ ทำให้เกิดคนจนเพิ่มขึ้น ยิ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของผู้ด้อยโอกาสในสังคมมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ องค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในส่วนนี้จะแสดงถึงความเหลื่อมล้ำของคนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังเท่านั้น

แผนภาพที่ 52 องค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

“ผู้ด้อยโอกาสได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติลดลง”

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่เกิดกับผู้ด้อยโอกาสมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สะท้อนได้จากคะแนนในองค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ลดลงจาก 76.22 ในปี 2562 เป็น 72.83 ในปี 2563 และยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบย่อยการได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีคะแนนลดลงมาก จากระดับดีที่ 80.86 ในปี 2562 เป็นระดับปานกลางที่ 71.49 ในปี 2563 รวมทั้งองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีคะแนนลดลงเช่นกัน จาก 64.79 ในปี 2562 มาอยู่ที่ 63.64 ในปี 2563 และยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ขณะที่องค์ประกอบย่อยการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 84.52 ในปี 2562 เป็น 84.92 ในปี 2563 และยังคงอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 7 คะแนนองค์ประกอบหลักการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปี 2555 – 2563

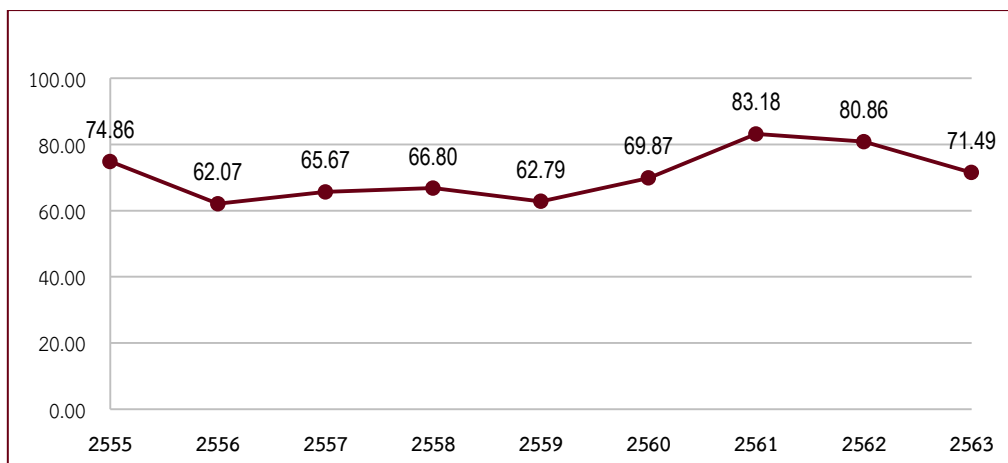
องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
ภาพรวมการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	68.38	66.29	66.90	70.62	64.48	73.40	77.20	76.22	72.83
การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	74.86	62.07	65.67	66.80	62.79	69.87	83.18	80.86	71.49
การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ	69.65	68.08	73.80	75.78	77.74	79.60	82.17	84.52	84.92
ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	61.31	68.93	61.79	69.58	54.92	71.09	67.31	64.79	63.64

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสลดลงและถูกเลือกปฏิบัติมากขึ้น

การปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัย
เป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

แผนภาพที่ 53 การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

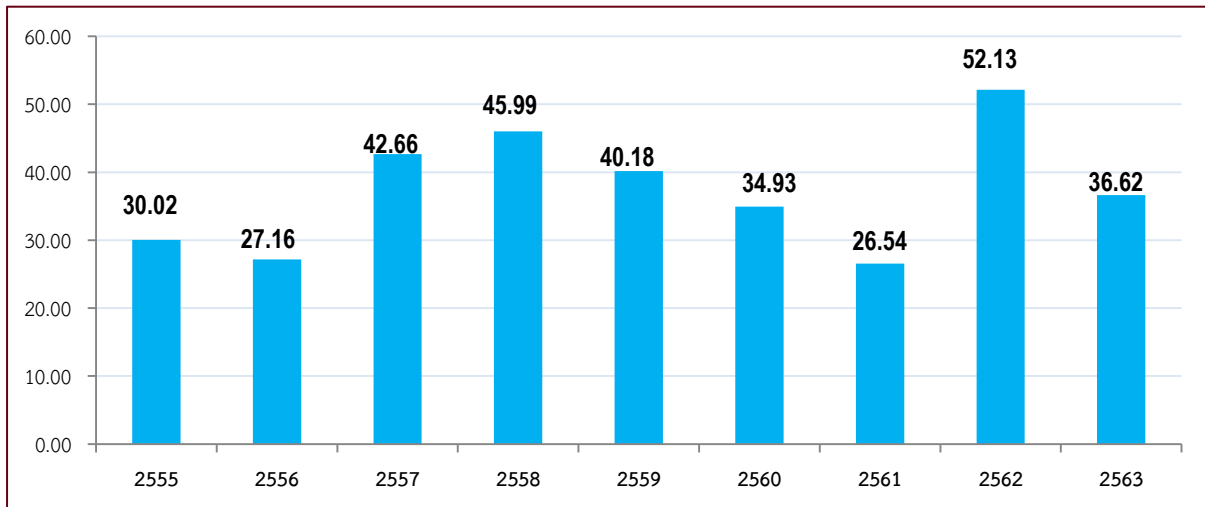
ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตัวชี้วัดในการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ มีตัวชี้วัดข้อร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่งสุขภาพมีจำนวนลดลงจากปี 2562 เล็กน้อยจาก 103 ข้อ ในปี 2562 เป็น 97 ข้อในปี 2563 อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก จาก 3,437 ราย ในปี 2562 เป็น 16,154 ราย ในปี 2563 ทั้งนี้ ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา หรือในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หากผู้ต้องหาไม่มีทุนทรัพย์ รัฐจะจัดหาทนายความให้ และได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้มีการปรับปรุงอัตราค่าตอบแทนสำหรับทนายความให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้ผู้ต้องหาในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ประกาศเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2562 กำหนดให้ได้รับค่าตอบแทน 1,000 บาทต่อวัน จากเดิมกำหนดอัตราตามความรุนแรงของคดี ในอัตราตั้งแต่ 500 – 2,000 บาทต่อคดี เช่นเดียวกับในปี 2560 มีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการแก่ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวนคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2560 ให้ที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนในคดีเยาวชนและครอบครัวได้รับค่าป่วยการในอัตราวันละ 1,000 บาท ทำให้จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก จาก 750 รายในปี 2560 เป็น 3,177 รายในปี 2561 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

กลไกสำคัญประการหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น ได้แก่ กองทุนยุติธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ได้รับเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยร้อยละของผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับผู้ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือมีสัดส่วนลดลง จาก 52.13 ในปี 2562 เป็น 36.62 ในปี 2563 โดยในปี 2563 มีผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมจำนวน 5,930 ราย และเป็นการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีมากที่สุด รองลงมาเป็นการขอลดโทษชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การสนับสนุนในการให้ความรู้ทางกฎหมาย และการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามลำดับ แต่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทุนยุติธรรม เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ทำงานที่บ้าน (Work from home) ประชาชนไม่สามารถมาที่สำนักงานได้ด้วยตนเอง การรวบรวมข้อมูลและแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติทำได้ยากขึ้น และใช้เวลานานขึ้น อย่างไรก็ตาม กองทุนยุติธรรมได้ดำเนินการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในหลายด้าน เช่น การจัดทำรายการเอกสาร (checklist) เพื่อให้ประชาชนสามารถเตรียมเอกสารได้ครบถ้วน การพัฒนาแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน (Mobile Application) เพื่อเพิ่มช่องทางการรับเรื่องขอความช่วยเหลือ การส่งข้อมูล และการติดต่อกับประชาชน เป็นต้น

แผนภาพที่ 54 สัดส่วนผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับอนุมัติเทียบกับจำนวนรายของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือรายปี

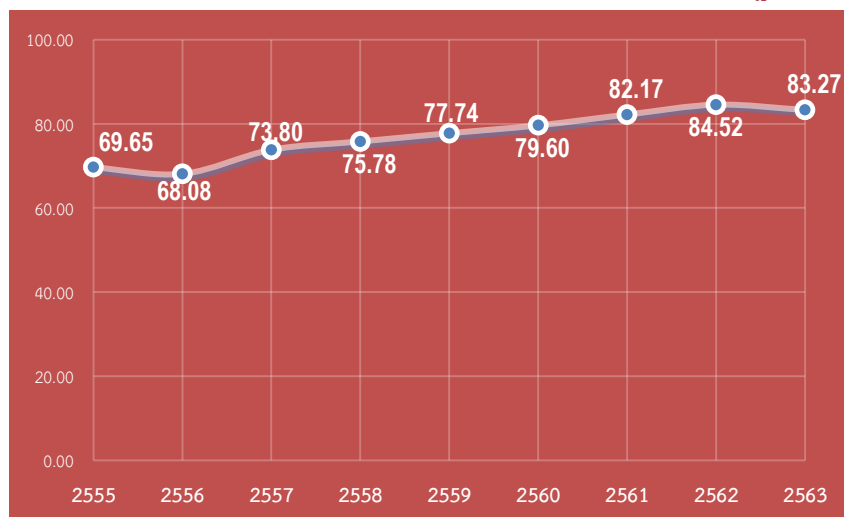
หน่วย : ร้อยละ

ที่มา: สำนักงานกองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น

แผนภาพที่ 55 การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

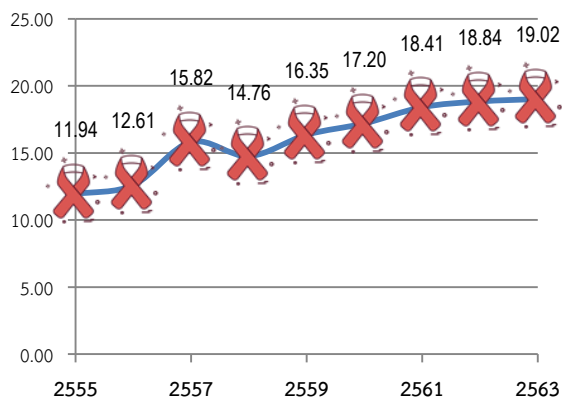

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

การสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจของประชาชนผู้ด้อยโอกาสเป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีเป้าหมายลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน โดย **ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์**เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ป่วยเอดส์ทั้งหมดมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด จากร้อยละ 17.20

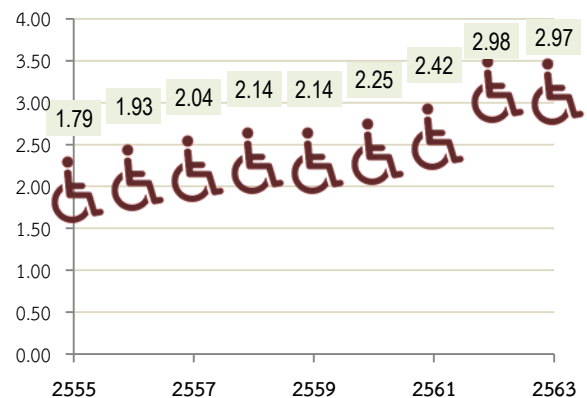
ในปี 2560 เป็นร้อยละ 18.41 18.84 และ 19.02 ในปี 2561 2562 และ 2563 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงสวัสดิการจากภาครัฐมีแนวโน้มดีขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคม สำหรับร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ เมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2559 อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 กลับมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย จากร้อยละ 2.98 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 2.97 ในปี 2563 สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอุปสรรคทำให้ผู้พิการรายใหม่ไม่สามารถดำเนินการติดต่อเพื่อจดทะเบียนขอรับบัตรประจำตัวผู้พิการ ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขอรับสวัสดิการสำหรับคนพิการ ส่งผลให้สัดส่วนผู้พิการที่ได้รับสวัสดิการไม่เพิ่มขึ้น อีกทั้งบัตรประจำตัวคนพิการมีอายุ 8 ปี เมื่อหมดอายุจะต้องยื่นขอต่ออายุบัตรคนพิการ หากไม่ดำเนินการจะไม่สามารถรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคนพิการต่อได้ ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดที่รุนแรงในช่วงปี 2563 ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การยื่นคำขอต่ออายุทำได้ยากลำบากมากขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนผู้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการลดลง สะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่รุนแรงในปี 2563 ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำและความสุขของคนไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้พิการที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน สัดส่วนผู้พิการที่ยากจน ซึ่งได้รับเบี้ยยังชีพผู้พิการเมื่อเทียบกับจำนวนผู้พิการทั้งหมด มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 73.12 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 76.92 ในปี 2563 แสดงให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ของรัฐที่ช่วยเหลือคนยากจนสามารถเข้าถึงคนยากจนซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสได้มากขึ้น

แผนภาพที่ 56 ร้อยละของผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพที่ 57 ร้อยละของผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ

ที่มา: กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

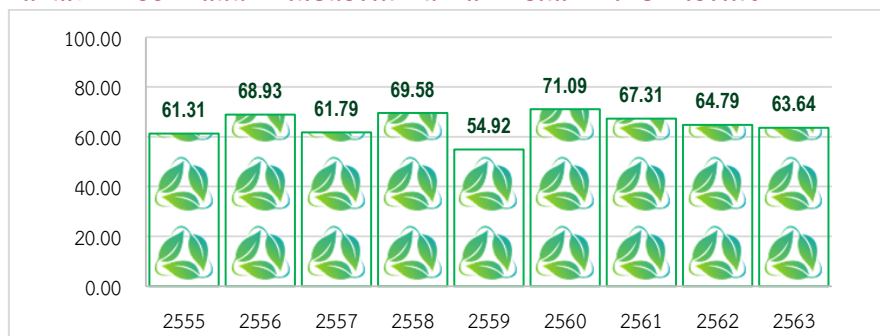
นอกจากนี้ **สัดส่วนการจ้างงานนอกระบบภาคเกษตร** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ จึงเป็นผู้ด้อยโอกาสเนื่องจากไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคมจากการจ้างงาน แม้ว่าจะมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย จากร้อยละ 56.30 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 55.60 ในปี 2563 แต่สาเหตุที่แรงงานนอกระบบภาคเกษตรมีสัดส่วนลดลงเนื่องจากในปี 2563 ประเทศไทยประสบกับปัญหาภัยแล้งที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปลายปี 2562 ซึ่งเป็นผลจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ประกอบกับภาคเกษตรได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากไม่สามารถขายผลผลิตทางการเกษตรได้เต็มที่ ทำให้แรงงานนอกระบบภาคเกษตรบางส่วนต้องถูกเลิกจ้าง แรงงานกลุ่มนี้จึงประสบปัญหาการขาดรายได้ นอกเหนือจากการไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคม อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้มีนโยบายช่วยเหลือภาคเกษตรเพื่อให้มีการจ้างแรงงานและมีรายได้เพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาทิ การดำเนินโครงการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจาก

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 เช่น โครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

สำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่มีรายได้น้อยกว่าที่จะสามารถได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดสัดส่วนรายได้ของประชาชนกลุ่มร้อยละ 20 (จนที่สุด) เทียบกับประชากรทั้งหมด มีการดำเนินการปีเว้นปี ยังไม่มีการเก็บข้อมูลในปี 2563 แต่สามารถสะท้อนได้จากจำนวนคนยากจนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน ซึ่งพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 4,326 คน ในปี 2562 เป็น 4,753 คนในปี 2563 โดยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 6.24 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 6.84 ในปี 2563 และเมื่อพิจารณาความรุนแรงของความยากจน ซึ่งสะท้อนได้จากช่องว่างความยากจน หรือระยะห่างของรายจ่ายของคนที่ยากกว่าเส้นความยากจน พบว่ามีความรุนแรงมากขึ้น โดยช่องว่างความยากจนมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 0.96 ในปี 2562 เป็น 1.10 ในปี 2563 แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลทำให้สถานการณ์ความยากจนของผู้ด้อยโอกาสเลวร้ายลง ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินฯ เพื่อเยียวยาผู้ด้อยโอกาสยากจน เปราะบาง ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการเพื่อช่วยเหลือเยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นการช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยโดยตรง หรือโครงการเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาให้แก่กลุ่มเปราะบาง เป็นต้น

ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติลดลงและอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

แผนภาพที่ 58 คะแนนความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

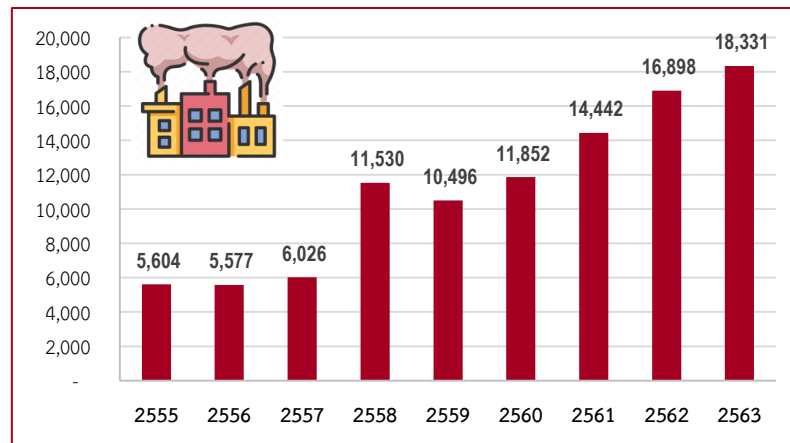

ที่มา: กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตัวชี้วัดในเรื่องความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ ทั้งนี้ ในปี 2562 ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมไทยมีคะแนนลดลงเล็กน้อย จาก 64.79 ในปี 2562 เป็น 63.64 ในปี 2563 และยังอยู่ในระดับต้องปรับปรุง สาเหตุมาจากจำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษซึ่งเป็นตัวแทนของการเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่ดี ในปี 2563 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 16,898 เรื่องในปี 2562 เป็น 18,331 เรื่องในปี 2563 โดยหน่วยงานที่ได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนมากที่สุด

ได้แก่ กรุงเทพมหานคร รองลงมาเป็นศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย ตามลำดับ และแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ สถานประกอบการ (ร้อยละ 82) รองลงมาเป็นโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 10) และการก่อสร้างอาคาร/ถนน (ร้อยละ 3) ตามลำดับ

แผนภาพที่ 59 จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับประเภทของมลพิษที่มีการร้องเรียนมากที่สุด คือ มลพิษทางอากาศ (ร้อยละ 84) รองลงมาเป็นมูลฝอยสิ่งปฏิกูล/ของเสียอันตราย (ร้อยละ 8) และน้ำเสีย (ร้อยละ 7) ตามลำดับ โดยในเรื่องมลพิษทางอากาศ แม้ว่าสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ในภาพรวมจะดีขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้คนเดินทางโดยใช้รถยนต์น้อยลง และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษ” รวมทั้งมาตรการยกระดับความเข้มงวดในเรื่องการเข้าตรวจแหล่งกำเนิดฝุ่นเชิงรุก การสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน การบูรณาการส่งเสริมจากทุกภาคส่วน แต่สถานการณ์ในพื้นที่วิกฤต ได้แก่ พื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 9 จังหวัดภาคเหนือยังคงมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุด 104 มคก./ลบ.ม. จำนวนวันที่เกิดค่ามาตรฐานตลอดทั้งปี 52 วัน เทียบกับปี 2562 จำนวน 43 วัน ขณะที่ใน 9 จังหวัดภาคเหนือสภาพอากาศที่แห้งแล้งยาวนานและเกิดเร็วกว่าปี 2562 ทำให้เกิดไฟไหม้ป่าได้ง่าย โดยในช่วงระหว่างเดือนธันวาคม 2562 - มีนาคม 2563 ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของฝุ่นละออง PM2.5 ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือสูงสุดเท่ากับ 366 มคก./ลบ.ม.

สำหรับการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของผู้ด้อยโอกาสซึ่งสะท้อนจาก**จำนวนป่าชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่** ในปี 2563 ยังไม่สามารถจดทะเบียนป่าชุมชนได้ เนื่องจากการจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 และระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดตั้งและขยายเขตป่าชุมชน พ.ศ. 2563 ที่กำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชนเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดในการพิจารณาอนุมัติ ซึ่งในปี 2563 การจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการสรรหาผู้แทนของหน่วยงานอื่นของรัฐและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการได้มา และการแต่งตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เป็นกรรมการในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด พ.ศ. 2563 จึงทำให้กระบวนการขอจัดตั้งป่าชุมชนล่าช้า ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมได้สั่งการให้กรมป่าไม้ขยายการจัดป่าชุมชนให้ครบตามเป้าหมายภายใน 3 ปี (2561-2563) โดยมีเป้าหมายขยายป่าชุมชนให้ได้ 21,850 แห่ง และมีจำนวนป่าชุมชนในปี 2562 ก่อนที่พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 จะประกาศใช้ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2562 จำนวน 11,322 แห่ง

โดยสรุป องค์ประกอบหลักการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีคะแนนลดลง เนื่องจากองค์ประกอบย่อยการได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีคะแนนลดลงมาก เป็นผลมาจากผู้ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับผู้ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือรายปี มีจำนวนลดลงมาก ขณะที่ตัวชี้วัดข้อร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่งสุขภาพมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และองค์ประกอบย่อยความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีคะแนนลดลง เนื่องจากเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษมีจำนวนเพิ่มขึ้น ขณะที่องค์ประกอบย่อยการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากการจ้างงานนอกระบบภาคเกษตรซึ่งเป็นผู้ไม่ได้รับสวัสดิการจ้างงานมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย และจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

บทที่ 4

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

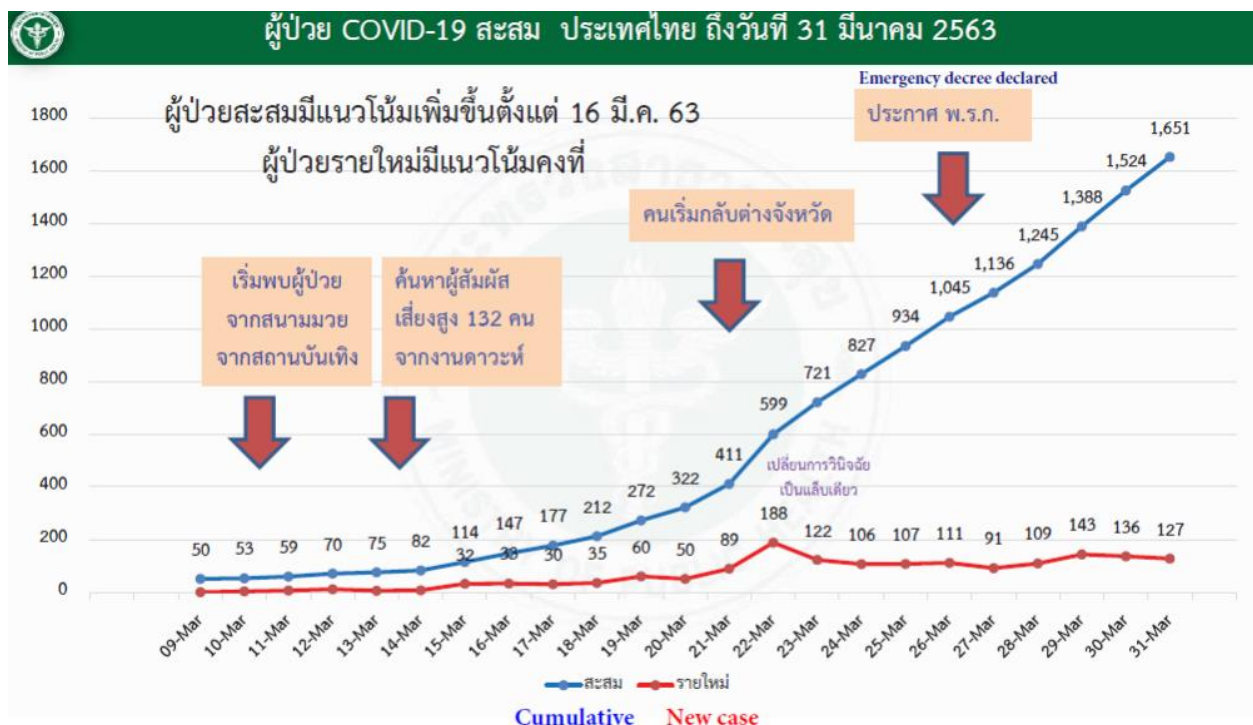
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างคาดไม่ถึงถึงต่อระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคม ระบบการบริการสาธารณสุข สวัสดิการทางสังคม รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างรุนแรงในปี 2563 เช่นเดียวกัน ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในภาพรวมช่วงปี 2563 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจะกล่าวถึงที่มาของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลให้ประเทศไทยได้กำหนดมาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดในแต่ละช่วงเวลาในปี 2563 ทั้งในด้านการกำหนดมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดในแต่ละช่วงเวลา มาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเพื่อบรรเทาปัญหาอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของภาครัฐ รวมทั้งอธิบายถึงผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2563 ผ่านมุมมองของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

2.1 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากสถานการณ์ทั่วโลกสู่การแพร่ระบาดในประเทศไทย

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่นครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 สำนักงานสาธารณสุขเมืองอู่ฮั่นได้ออกประกาศเป็นทางการว่า พบโรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตลาดอาหารทะเลที่เมืองอู่ฮั่น โดยสาเหตุที่เป็นไปได้มากที่สุดในการติดต่อสู่คนคือ การสัมผัสกับเนื้อสัตว์ประเภทต่าง ๆ ที่วางขายในตลาด และเนื่องจากเมืองอู่ฮั่นเป็นเมืองใหญ่ที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น จึงทำให้การระบาดแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก โดยมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากประเทศจีนเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว เช่น เกาหลีใต้ อิตาลี อิหร่าน สเปน ฝรั่งเศส โดยในการระบาดระลอกแรกพบผู้ป่วยรายใหม่ทั่วโลกเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 3,000-4,000 ราย มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 200-300 ราย อัตราการเสียชีวิตจากโรคประมาณร้อยละ 3.5 ของกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงซึ่งส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ผู้สูบบุหรี่ และผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ซึ่งกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป (อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน เป็นต้น) สหรัฐอเมริกา ลาตินอเมริกา (บราซิล) รัสเซีย อินเดีย แอฟริกาใต้ ต่างก็ทยอยเป็นศูนย์กลางของการระบาด และเป็นพื้นที่ระบาดต่อเนื่องหรือระลอกใหม่ ซึ่งพบว่าการกลายพันธุ์ของเชื้อโควิด 19 เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การแพร่กระจายของเชื้อรวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้ สถิติจำนวนผู้ป่วยสะสม ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2564 ทั่วโลกมีจำนวน 111,218,170 ราย เสียชีวิตจำนวน 2,462,186 ราย

สำหรับการแพร่ระบาดในประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 และเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 ประเทศไทยมีรายงานผู้ป่วยชาวไทยรายแรก ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ ซึ่งไม่เคยมีประวัติเดินทางไปต่างประเทศ แต่มีประวัติขับรถแท็กซี่ให้บริการแก่ผู้ป่วยชาวจีน ในระยะต่อมาจำนวนผู้ป่วยได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างช้า ๆ ทั้งผู้ป่วยที่เดินทางมาจากต่างประเทศ และผู้ป่วยที่ติดเชื้อภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาได้พบการแพร่ระบาดใหญ่ โดยเป็นการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) คือ การแพร่ระบาดในสนามมวย และสถานบันเทิง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มคนจำนวนมากและมีความแออัด ซึ่งการควบคุมการแพร่ระบาดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครในขณะนั้นมีการประกาศปิดเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรออกไปยังจังหวัดต่างๆ ทำให้ผู้สัมผัสเชื้อกระจายออกไปยังต่างจังหวัด ส่งผลให้ยอดผู้ติดเชื้อของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่มิถุนายน 2563 เป็นต้นมา

แผนภาพ 60 ผู้ป่วยโควิด-19 สะสมในประเทศไทย ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2563

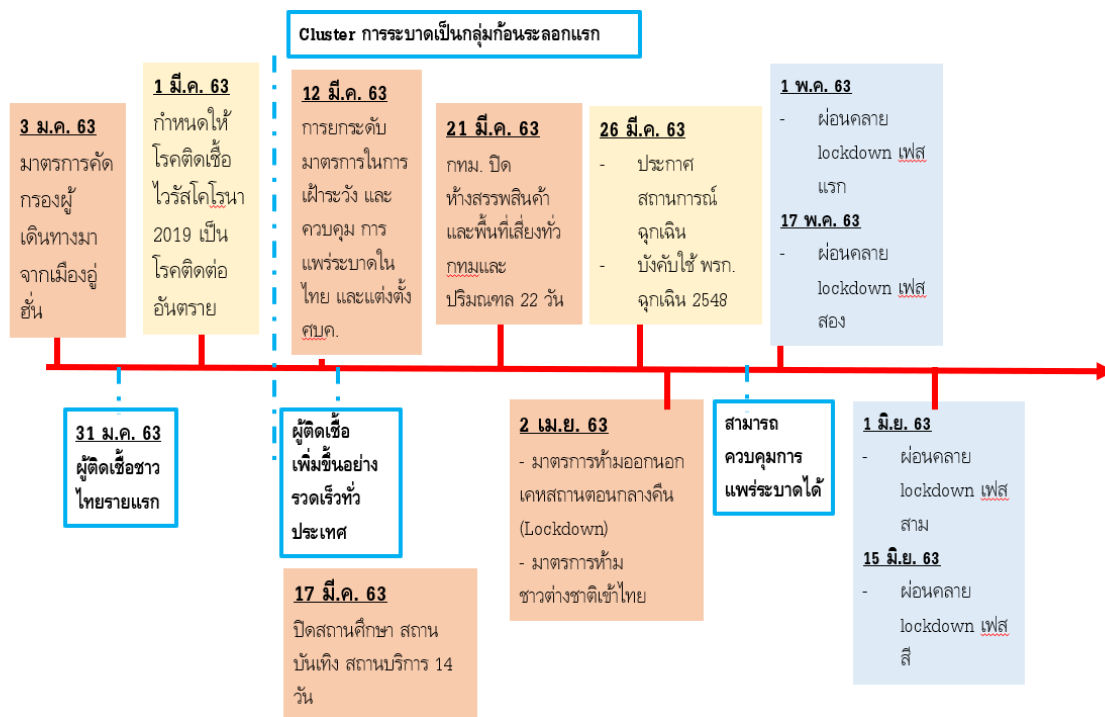

ที่มา: กรมควบคุมโรค รายงานสถานการณ์ COVID-19 ระลอก 1 ถึงระลอก 2 (ตั้งแต่ 12/01/2020 – 31/03/2021)

2.2 มาตรการเพื่อรับมือการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

มาตรการเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปี 2563 ของไทยนั้นมีทั้งมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเพื่อบรรเทาปัญหาอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

แผนภาพ 61 timeline มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย ปี 2563

ที่มา: ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

มาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของไทยที่สำคัญ

ในช่วงกลางเดือนมีนาคม 2563 ได้เกิดการแพร่ระบาดเป็นกลุ่มก้อนระลอกแรกในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และผู้รับเชื้อได้เดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการยกระดับมาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น

เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563 และมีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการบริหารสถานการณ์ดังกล่าว ในเวลาต่อมาจำนวนผู้ติดเชื้อยังคงเพิ่มสูง ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าสถานที่สาธารณะที่มีผู้คนหนาแน่น เป็นพื้นที่เสี่ยงที่ทำให้การแพร่ระบาดเพิ่มสูงขึ้น และส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดในขณะนั้นจึงได้เริ่มบังคับใช้มาตรการปิดสถานศึกษา สถานบันเทิง สถานบริการเป็นเวลาอย่างน้อย 14 วันเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 และในเวลาต่อมาได้มีประกาศปิดห้างสรรพสินค้า (ยกเว้นบริเวณซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายยาและของใช้จำเป็น และร้านอาหารสามารถให้บริการแบบซื้อกลับไปทานที่บ้านได้) และพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ อาคารสำนักงาน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นเวลา 22 วัน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2563 จนในที่สุดรัฐบาลได้**ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563** เพื่อยกระดับการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และได้ออกมาตรการฉุกเฉินเร่งด่วนต่างๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดภายในประเทศ ทั้งมาตรการห้ามออกนอกเคสสถานในเวลากลางคืน (Curfew) การควบคุมเดินทางข้ามเขตจังหวัดอย่างเข้มงวด การปิดสถานที่สาธารณะ ห้างสรรพสินค้า สถานบริการทั่วประเทศ การงดการรวมกลุ่มสังสรรค์ การปิดสถานศึกษา โรงเรียนกวดวิชา และการขอความร่วมมือให้ทำงานที่บ้าน (Work

from Home) มาตรการห้ามเที่ยวบินพาณิชย์จากต่างประเทศบินเข้าประเทศไทยชั่วคราวเพื่อสกัดกั้นการนำโรคเข้ามาแพร่ระบาดในพื้นที่ แต่ยังคงอนุญาตให้คนไทยที่ตกค้างจากต่างประเทศสามารถเดินทางกลับเข้าในประเทศไทยได้ จนเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดอยู่ในภาวะที่เริ่มควบคุมจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศได้ จึงเริ่มผ่อนคลายมาตรการห้ามเที่ยวบินพาณิชย์เข้าประเทศ แต่ยังคงมาตรการคัดกรองและกักตัวผู้ที่เดินทางเข้าประเทศตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมาตรการที่เข้มงวดเหล่านี้สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดี โดย ณ สิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมทั้งสิ้น 25,323 ราย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการเหล่านี้จะสามารถควบคุมการแพร่เชื้อได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว แต่กลับเกิดผลกระทบที่ตามมาซึ่งได้แก่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น แรงงานภาคบริการโดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยวถูกเลิกจ้างจากผลกระทบของการที่ไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาในประเทศ หรือธุรกิจภาคการขนส่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการจำกัดการเดินทาง เป็นต้น

มาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้ตรา**พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563** มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2563 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากมาตรการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยพระราชกำหนดดังกล่าวให้อำนาจกระทรวงการคลังมีอำนาจกู้เงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศ หรือออกตราสารหนี้ในนามรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย มีมูลค่ารวมกันไม่เกินหนึ่งล้านล้านบาท เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการที่ปรากฏในบัญชีท้ายพระราชกำหนดฯ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 1) จำนวนเงิน 45,000 ล้านบาท
2. แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้กับภาคประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 2) จำนวนเงิน 550,000 ล้านบาท
3. แผนงานหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (แผนงาน 3) จำนวนเงิน 400,000 ล้านบาท

ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในด้านเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมจากแผนงานและโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ อย่างไรก็ตาม ได้**มีการใช้งบประมาณรายจ่ายงบกลางเพื่อเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบในช่วงแรก** ด้วย อาทิ **โครงการเยียวยาทางด้านสาธารณสุข** มาตรการช่วยเหลือดังกล่าวมีระยะครอบคลุมตั้งแต่มกราคม - พฤษภาคม 2563 และดูแลผู้ใช้ไฟฟ้า 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้ใช้ไฟฟ้าที่มีมิเตอร์ไฟขนาดไม่เกิน 5 แอมป์ ได้ใช้ฟรี 150 หน่วยแรก และกลุ่มที่ 2 กลุ่มมิเตอร์ไฟขนาดเกิน 5 แอมป์ โดยใช้งบประมาณตามกรอบวงเงิน 23,688 ล้านบาท (โดยไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)

โครงการเยียวยาภายใต้พระราชกำหนดฯ ที่สำคัญ อาทิ **โครงการเราไม่ทิ้งกัน** โดยเป็นการเยียวยาประชาชน รายละ 5,000 บาทเป็นเวลา 3 เดือน สำหรับประชาชนที่ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกันตนมาตรา 39 และ 40 โดยมีเป้าหมาย 16 ล้านคน และโครงการช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้กับเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเป็นการเยียวยาผู้ประกอบการอาชีพทางการเกษตร รายละ 5,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งเริ่มเยียวยาในเดือนเมษายน 2563 เป้าหมายเกษตรกร 10 ล้านคน นอกจากนี้ยังมีการเยียวยากลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กแรกเกิด ผู้สูงอายุ และคนพิการ เป็นเงิน 1,000 บาท ในระยะเวลา 3 เดือน เป้าหมาย 1.16 ล้านราย

โครงการกระตุ้นการบริโภคที่สำคัญ อาทิ **โครงการคนละครึ่ง (ระยะที่หนึ่ง)³** มีกลุ่มเป้าหมาย 10 ล้านคน โดยกระทรวงการคลังจะโอนเงินให้ผู้มีสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ มีบัตรประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลสัญชาติไทย และไม่เป็นผู้ได้รับสิทธิ์โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อนำไปชำระค่าอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไป ผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” โดยรัฐบาลจะช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน สูงสุดไม่เกิน 3,000 บาท/คน เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เริ่มใช้จ่ายเงินได้ตั้งแต่ 23 ตุลาคม – 31 ธันวาคม 2563) ซึ่งทำให้ประชาชนมีการใช้จ่ายในโครงการ 30,000 ล้านบาท และรัฐร่วมจ่ายอีก 30,000 ล้านบาท ซึ่งทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังร้านค้าทั่วประเทศกว่า 1 ล้านราย ฯลฯ

โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ได้รับความสนใจอีกหนึ่งโครงการคือ **โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน”** ซึ่งเป็นโครงการเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนใช้จ่ายผ่านการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร หรือธุรกิจการบิน ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจ้างงาน รวมถึงช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย โดยโครงการเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 ต่อเนื่องถึงปี 2564 ด้วยวงเงินกว่า 15,000 ล้านบาท

ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2563 มีโครงการภายใต้พระราชกำหนดฯ ที่ได้รับการอนุมัติจำนวน 228 โครงการ วงเงินทั้งสิ้น 448,430.89 ล้านบาท โดยเป็นโครงการภายใต้แผนงานทางการแพทย์และสาธารณสุข จำนวน 15 โครงการ วงเงิน 13,881.7745 ล้านบาท โครงการภายใต้แผนงานเพื่อเยียวยา และชดเชยให้กับภาคประชาชน และเกษตรกร 7 โครงการ วงเงิน 348,553.2115 ล้านบาท และโครงการภายใต้แผนงานเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 232 โครงการ วงเงิน 139,410.0765 ล้านบาท

ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2563 **ผ่านมุมมองของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย**

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมาตรการในการควบคุมการระบาด และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรค ส่งผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทย ทั้งมิติด้านสุขภาวะ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมิติด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย สรุปได้ ดังนี้

³ ทั้งนี้ ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2563 กรม มีมติให้ขยายระยะเวลาการใช้จ่ายโครงการคนละครึ่ง (ระยะที่หนึ่ง) ได้ถึง 31 มีนาคม 2564

ผลกระทบด้านบวก

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการจำกัดการเดินทางในช่วงการควบคุมการแพร่ระบาดขั้นสูงสุด ทั้งการจำกัดการเดินทางเข้ามาในประเทศ และการเดินทางระหว่างพื้นที่ ก่อให้เกิด**ผลทางบวกต่อการสร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ** โดยเฉพาะการลดลงของปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะมูลฝอย รวมไปถึงทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูโดยลำดับ

ผลกระทบด้านลบ

สถานการณ์การแพร่ระบาดรวมถึงมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระลอกแรกที่ค่อนข้างเข้มงวด ส่งผลกระทบทางลบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในหลายมิติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติ**ด้านเศรษฐกิจ** ซึ่งผู้ประกอบการและแรงงานในธุรกิจภาคการท่องเที่ยวและบริการคือคนกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเมื่อมีการจำกัดการเดินทางเข้าประเทศ และการปิดพื้นที่เสี่ยงเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดขั้นสูงสุด ซึ่งส่งผลให้รายได้ของประเทศและการจ้างงานลดลง

ด้านการมีสุขภาพ การจ้างงานและรายได้ของประชาชนที่ลดลงส่งผลกระทบต่อความเครียดของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนได้จากการเพิ่มขึ้นของตัวเลขอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้เข้ารับการรักษาด้วยภาวะเครียดที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ปัญหาความเครียดของคนในครอบครัวอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

ส่วน**ผลกระทบต่อด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล** อันเนื่องมาจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐที่เข้มข้นในระลอกแรก คือความเชื่อมั่นของประชาชนในเรื่องความเหมาะสมของมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐลดลง จึงเป็นหนึ่งในสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงของสถานการณ์การชุมนุมของประชาชนเพื่อเรียกร้องการดำเนินการของภาครัฐ

สำหรับ**ผลกระทบในด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดที่ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นการทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) ทำให้หน่วยงานราชการปรับรูปแบบและช่องทางการให้บริการประชาชนด้วยระบบออนไลน์ ส่งผลให้ผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐได้ยากลำบากมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมและการเข้าถึงสวัสดิการผู้พิการลดลงในช่วงสถานการณ์การควบคุมการแพร่ระบาด สำหรับแรงงานภาคเกษตรซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบสวัสดิการสังคมก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้รายได้จากการขายสินค้าเกษตรน้อยลง ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น

แผนภาพที่ 62 ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยปี 2563

ที่มา: ประมวลผลโดย กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ทั้งนี้ จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยช่วงปี 2563 และการประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ในด้านสุขภาวะ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นความรุนแรงในครอบครัวให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งทุกภาคส่วนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือในด้านจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบจากความเครียดดังกล่าว รวมทั้งให้ความสำคัญกับการลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางจราจรซึ่งยังอยู่ในระดับสูงแม้จะมีการเดินทางน้อยลงในช่วงการแพร่ระบาด

ในด้านเศรษฐกิจ ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนรวยและคนจนยังคงเป็นปัญหาสำคัญ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิ วิกฤตเศรษฐกิจ ผลกระทบจากโรคระบาด ทำให้แรงงานไม่สามารถปรับตัวได้ทัน

ในด้านสิ่งแวดล้อม ขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องมีจำนวนเพิ่มขึ้น และถูกนำไปใช้ประโยชน์ลดลง แม้ว่าปริมาณขยะรวมจะลดลงก็ตาม ขณะที่การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกมีสัดส่วนลดลง หลังจากที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดทศวรรษที่ผ่านมา

ด้านธรรมาภิบาล ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และในด้านความเหลื่อมล้ำ การปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมได้มากขึ้น

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สะท้อนได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มาอยู่ในระดับปานกลาง ตั้งแต่ปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561) และทรงตัวในช่วงปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2562) จากนั้นได้ปรับตัวลดลงในช่วงปี 2563 หรือปีที่ 4 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และเพื่อให้สามารถจัดการกับประเด็นท้าทายและพัฒนาความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จึงมีข้อเสนอแนะประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในระยะต่อไป ดังนี้

ส่งเสริมการลดช่องว่างของรายได้ และสนับสนุนการศึกษาที่เหมาะสมกับตลาดแรงงาน

จากผลการประเมินพบว่า จำนวนคนยากจนและการจ้างงานต่ำระดับที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนรวยและคนจนยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคน ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้คนไทยมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ด้วยการส่งเสริมการจ้างงาน และสนับสนุนการศึกษาที่เหมาะสมกับตลาดแรงงาน เพื่อให้คนมีงานทำ มีรายได้ และสามารถยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ **ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้ครัวเรือนที่ยากจนและผู้ด้อยโอกาสเป็นอันดับแรก** ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประชากรและลดภาระทางการคลังของประเทศ โดยจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพให้กับคนจนและผู้ด้อยโอกาส พร้อมทั้งจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับคนจน

และผู้ด้อยโอกาสที่ไม่มีหลักประกันผ่านธนาคารของรัฐ โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ค้ำประกัน และภาครัฐควรกำหนดให้มีหน่วยงานเจ้าภาพผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและมีบูรณาการ รวมทั้ง **ควรทบทวนมาตรการที่ให้ความช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการให้มีความยืดหยุ่น** เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สามารถรับความช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง และเร่งปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของคนจนและผู้ด้อยโอกาสให้เชื่อมโยงกับทะเบียนราษฎร์ และเชื่อมโยงกับระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสร้างระบบสารสนเทศที่ให้คนจนและผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

การพัฒนาวิทยุแรงงานเพื่อรับมือกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

คนไทยมีความเปราะบางและขาดความพร้อมในการรับมือกับภาวะวิกฤต เห็นได้จากผลการประเมินที่พบว่า คนส่วนใหญ่มีรายได้ลดลงและมีหนี้ครัวเรือนสูงขึ้น และแรงงานตกงานและทำงานต่ำระดับมากขึ้น เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ความผันผวนที่ไม่คาดฝัน อาทิ วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ดังนั้น **ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและพัฒนาแรงงานในภาคการผลิตและบริการของประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นกำลังหลักในการหารายได้ของครอบครัว เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบรุนแรงจากความผันผวนของบริบทต่างๆ ในปัจจุบัน** โดย **กลุ่มแรงงานมีทักษะ (Skilled Labour)** ที่อยู่ในสาขาการผลิตและบริการที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ จำเป็นต้องมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการปรับเปลี่ยนทักษะ (Re-Skill) และเสริมสร้างศักยภาพใหม่ๆ (Up-Skill) เช่น ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาให้สามารถทำงานใช้ทักษะหลากหลาย (Multi-Skilled) ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการผลิตหรือธุรกิจบริการรูปแบบใหม่ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับสถานศึกษาและผู้ประกอบการเร่งจัดการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่แรงงานกลุ่มนี้สำหรับ **สาขาการผลิตและบริการที่ต้องการแรงงานที่มีทักษะขั้นสูง หรือทักษะเฉพาะด้าน (Advanced Skills/Specialised Skills)** จำเป็นต้องมีมาตรการดึงดูดผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ หรือผู้เชี่ยวชาญคนไทยที่ทำงานอยู่ในต่างประเทศให้เข้ามาทำงานในประเทศไทย และควรมีการวางระบบบริหารจัดการรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการและแรงงานไทยอย่างเป็นระบบด้วย

นอกจากนี้ **ควรมุ่งสร้างระบบนิเวศที่เอื้อในการก่อตั้งและดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่** โดยเฉพาะธุรกิจที่ใช้โอกาสจากบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ธุรกิจ Start-Up ธุรกิจสร้างสรรค์ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ธุรกิจสีเขียว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นโอกาสในการสร้างงานสร้างรายได้ที่มีมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายให้กับคนไทย

สำหรับการพัฒนาศักยภาพของประชาชนไทย **โดยทั่วไป** ให้พร้อมสำหรับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไปหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีอย่างพลิกโฉม (Technology Disruption) ซึ่งทำให้รูปแบบธุรกิจและการบริการต่าง ๆ เปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลหรือออนไลน์ และมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น บริการทางการเงินแบบออนไลน์ บริการสั่งซื้อสินค้าในรูปแบบออนไลน์ หรือการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ รัฐควรมุ่งส่งเสริมการให้ความรู้และพัฒนาทักษะของประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงในบริบทเหล่านี้ รวมทั้งให้ประชาชนรู้เท่าทันอันตรายหรือความเสี่ยงอันเกิดจากวิถีชีวิตแบบใหม่นี้ด้วย โดยเฉพาะในธุรกิจหรือบริการรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่อาจยังไม่มีกฎหมายหรือกลไกกำกับดูแลรองรับการดำเนินกิจกรรมบางประเภทอย่างชัดเจน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการปรับแก้ไขหรือจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ และควบคุมการดำเนินธุรกิจด้วยความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล

การแก้ปัญหาความเครียด อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สถานการณ์การแพร่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งต่อเศรษฐกิจและสังคม และส่งผลให้ภาวะความเครียดของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในระหว่างการแก้ปัญหาจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคนี้ ภาครัฐได้ออกมาตรการเยียวยาต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทั้งในรูปแบบของการเยียวยาผู้ประกอบการที่ถูกเลิกจ้าง และผู้ประกอบการที่ต้องเลิกกิจการหรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาด รวมถึงการออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2563 และพระราชกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของซึ่งนับว่ามีความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการดูแลฟื้นฟูสภาพจิตและด้านการพัฒนาสังคมจึงควรบูรณาการความร่วมมือกันเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาความเครียด อันเนื่องมาจากการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือเชิงรุกสำหรับกลุ่มเปราะบาง เช่น การส่งอาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ให้คำปรึกษาเรื่องการบรรเทาความเครียด การดูแลสุขภาพจิต และความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

พลวัตการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และการส่งเสริมความเข้มแข็งในครอบครัว

ความเครียดของคนไทยที่เพิ่มขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวไทยเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากบรรทัดฐานทางสังคม “ชายเป็นใหญ่” ที่ยังคงฝังรากลึกในสังคม ผสมกับความหย่อนยานต่อการยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้สังคมครอบครัวไทยมีความเปราะบาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านครอบครัวอย่าง

รวมทั้งแผนปฏิบัติการพัฒนาสตรีปี 2563 - 2565 โดยควรร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสื่อมวลชนอย่างเต็มที่ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และการสร้างค่านิยมความเสมอภาคทางเพศ ส่งเสริมการยอมรับศักยภาพความสามารถ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรี ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยบรรเทาปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีได้

แก้ไขปัญหาวุฒิเหตุบนท้องถนนอย่างต่อเนื่อง

จากผลการประเมินที่สะท้อนว่าปัญหาการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย ซึ่งแม้ว่ามาตรการจำกัดการเดินทางเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะส่งผลในทางอ้อมต่อการลดลงของอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางจราจรก็ตาม แต่สถานการณ์อุบัติเหตุบนท้องถนนของไทยยังคงอยู่ในระดับที่ยังน่าเป็นห่วง ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคการศึกษา รวมทั้งสื่อต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดย **ภาคเอกชน** โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนส่ง ควรมีบทบาทสำคัญในการดูแล บริหารจัดการเดินรถอย่างมีประสิทธิภาพ เร่งรัดการดำเนินการติดตั้งอุปกรณ์และควบคุมการเดินรถให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยทางถนนตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน รวมทั้งร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริมให้มี **“ผู้จัดการความปลอดภัยด้านการขนส่งทางถนน Transport Safety Manager (TSM)”**

ขณะเดียวกัน **หน่วยราชการต่าง ๆ** ที่มีหน้าที่กำกับดูแลด้านความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ควรเคร่งครัดในการกำกับกำกับการดำเนินการของทุกฝ่ายให้เป็นไปตามกฎหมาย นอกจากนี้ กรมการขนส่งทางบก ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมและทดสอบผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ โดยเน้นเนื้อหาเฉพาะด้านสำหรับการขับขี่รถจักรยานยนต์โดยเฉพาะ และควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนนอันมีสาเหตุมาจากความประมาทของผู้ขับขี่ **สื่อมวลชน และสถาบันการศึกษา** ควรสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยราชการในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ขับขี่ยานพาหนะต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามวินัยจราจรและตระหนักในการขับขี่และสัญจรบนท้องถนนด้วยความระมัดระวังเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ที่มา: <https://media.istockphoto.com/photos/two-men-reporting-a-car-crash-for-insurance-claim-picture-id1047083324>

บริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนเป็นหนึ่งในประเด็นปัญหา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างใกล้ชิดและ ส่งผลต่อระดับความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องจะช่วยลด ผลกระทบเชิงลบจากปริมาณขยะมูลฝอยต่อ ประชาชน เช่น การเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง บ่อเกิดของโรค มลพิษ กลิ่นเหม็น เป็นต้น ยิ่งไปกว่า นั้น การนำขยะไปใช้ประโยชน์จะช่วยสร้าง มูลค่าเพิ่มของขยะอีกด้วย ทั้งนี้ แม้ว่าภาครัฐมีการ ณรงค์และจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการกำจัด ขยะอย่างถูกวิธีและลดจำนวนขยะมาโดยตลอด แต่ด้วยการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการขยะจาก คราวเรือนมีน้อยลง ทั้งปริมาณการใช้พลาสติกแบบ ครั้งเดียวที่มีมากขึ้น และการคัดแยกขยะ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจึงควรปรับแนวทางหรือวิธีการรณรงค์ และจัดทำโครงการสนับสนุนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ใหม่ (New Normal)

โดยเฉพาะการรณรงค์ให้ความรู้และสนับสนุนการ คัดแยกขยะ ทั้งขยะในชีวิตประจำวันและคัดแยก ขยะติดเชื้อ เพื่อให้ปลอดภัยและลดโอกาสจาก การติดเชื้อต่าง ๆ และลดปริมาณขยะที่กำจัดอย่าง ไม่ถูกต้อง รวมถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการ จัดการขยะมูลฝอย พ.ศ.2565-2570 และการ ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับขยะมูลฝอยให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเน้น ความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาค การศึกษา และภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน แผนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น มาตรการงด ให้ถุงพลาสติกในตลาดสดและร้านค้า มาตรการ การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เกาะ มาตรการให้ หน่วยงานภาครัฐมีการคัดแยกขยะอย่างถูกต้องใน หน่วยงาน เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนใกล้เคียง พร้อมทั้งจัดทำโครงการจิตอาสาให้ความรู้แก่ชุมชน บริเวณโดยรอบหน่วยงานราชการ เป็นต้น

ที่มา: <https://www.shutterstock.com/image-photo/activist-taking-care-environment-sorting-paper-709345111>

ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกเป็นพลังงานสะอาดที่ไม่สร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมดังเช่นพลังงานจากฟอสซิล โดยจะช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และชะลอการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) รวมทั้งลดฝุ่นควันในอากาศที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพะ จึงมีผลโดยตรงต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ดังนั้น จึง**ควรเพิ่มแรงจูงใจในการใช้พลังงานทดแทน**ทั้งภาคครัวเรือนและอุตสาหกรรม รวมถึงพัฒนามาตรการสนับสนุนด้านการเงินในการปรับเปลี่ยนระบบการใช้พลังงานในครัวเรือนและสถานประกอบการ รวมทั้งในการวิจัยและพัฒนาด้านพลังงานทดแทนและส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ควรเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ การผลิต และ การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก โดยเน้นการสร้างความร่วมมือของผู้ผลิตและผู้บริโภค แม้ว่าจะมีแนวโน้มการใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือกต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และใกล้เคียงบรรลุเป้าหมายการพัฒนาพลังงานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แล้ว

แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีการใช้พลังงานน้อยลงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อพลังงานขั้นสุดท้ายกลับลดลง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากต้นทุนการผลิตต่อหน่วยยังค่อนข้างสูง กฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวย โครงสร้างพื้นฐานสำหรับพลังงานทางเลือกไม่เพียงพอ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความทับซ้อน ประชาชนยังขาดความเข้าใจและการมีส่วนร่วม และยังไม่มีกรวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงควรเร่งส่งเสริม

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ.2558-2579 ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและการใช้พลังงานทดแทน การปรับมาตรการจูงใจสำหรับการลงทุนจากภาคเอกชนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาพลังงานทดแทน การปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสายส่ง สายจำหน่าย ไฟฟ้ารวมทั้งการพัฒนาสู่ระบบ Smart Grid การประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมให้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนแบบครบวงจร

ที่มา: https://www.freeplk.com/free-photo/3d-solar-panels-project-energy-saving_13328762.htm

ต้นหาสาเหตุ ปลุกจิตสำนึก และร่วมมือป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง

ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการทุจริตในสังคม เมื่อพิจารณาในภาพรวมยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในกลุ่มนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง โดยเป็นปัญหาเรื้อรังมายาวนาน และเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการสร้างสังคมมีประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ดังนั้น ปัญหาการทุจริตจึงควรได้รับการแก้ไขที่ต้นเหตุอย่างเร่งด่วน รอบด้าน และจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในสังคม ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน **โดยควรมีการจัดลำดับให้เป็นปัญหาสำคัญที่ควรเร่งจัดการ** เริ่มตั้งแต่การร่วมมือกันค้นหาสาเหตุและแรงจูงใจของผู้กระทำการทุจริต เพื่อทราบต้นตอของปัญหาและวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขอย่างตรงจุด สถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับสถาบันครอบครัวเป็นแกนหลักในการบ่มเพาะจิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต และปลูกฝังค่านิยมการต่อต้านการทุจริตในเด็กและเยาวชน ควรส่งเสริมวัฒนธรรมการเฝ้าระวังการทุจริตในกลุ่มภาคประชาสังคม โดยสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังการทุจริต

รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้เป็นสื่อกลางสำหรับการแจ้งเบาะแสและตรวจสอบการทุจริตได้อย่างสะดวกและปลอดภัย นอกจากนี้ หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปป.ช.) ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต (ศปท.) ของหน่วยงานราชการ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นต้น ควรร่วมมือกันรณรงค์ป้องกัน และดำเนินการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง ทั้งในพื้นที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลเสียที่อาจเกิดขึ้นและบทลงโทษทางกฎหมายที่เกิดจากการกระทำผิดฐานทุจริตแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน รวมถึงส่งเสริมการทำงานภายในองค์กรด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่หน่วยงานอื่น นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่อาจเปิดช่องโหว่ต่อการทำทุจริต เพื่อสนับสนุนให้กลไกการแก้ไข ป้องกัน และปราบปรามปัญหาการทุจริตสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย

จากผลการประเมินพบว่า การปรับปรุงระเบียบให้ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทยได้ ทั้งนี้ กฎหมายที่สำคัญที่ควรมีการปรับปรุง ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น การปรับปรุงอัตราค่าตอบแทนสำหรับทนายความที่

รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาที่ไม่มีทนายความในคดีอาญา หรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนในคดีเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้อัตราค่าตอบแทนสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก กฎหมายที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันมลพิษ เป็นต้น ตลอดจนเร่งบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแล เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างทั่วถึง

ภาคผนวก

**ตารางดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย
ปี 2555 - 2563**

ตาราง ก-1 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2555 - 2563

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
การมีสุขภาวะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	78.46
เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	82.52	84.53	80.61
สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.39
สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	59.70
การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	68.38	66.29	66.90	70.62	64.48	73.40	77.20	76.22	72.83
ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย	67.30	67.71	69.73	69.39	68.49	69.73	75.00	74.92	72.41

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.1 คะแนนองค์ประกอบการมีสุขภาวะ ปี 2555 - 2563

การมีสุขภาวะ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
องค์ประกอบหลักที่ 1 การมีสุขภาวะ	70.77	73.37	76.21	77.43	81.96	79.88	80.95	79.77	78.46
สุขภาพกายและจิตดี	84.95	82.94	82.94	80.35	80.48	82.31	80.74	79.44	77.47
ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด	80.69	72.77	72.36	70.90	70.17	69.77	68.68	67.32	68.63
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเฉลี่ย	93.51	93.82	94.07	92.88	92.52	94.25	94.44	95.69	95.94
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ	80.65	82.24	82.37	77.28	78.74	82.92	79.11	75.30	67.84
สุขภาพทางสังคมที่ดี	66.98	76.43	72.68	70.92	75.83	70.88	82.48	79.84	71.01
ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศต่อ GDP	83.33	81.63	80.00	78.43	76.92	96.15	100.00	100.00	N/A
ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	N/A	N/A	57.47	48.08	N/A	46.30	N/A	N/A	52.16
อัตราคดีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯต่อเด็กและเยาวชน พันคน	67.34	79.68	78.74	85.47	55.71	65.36	85.11	70.92	93.90
จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว	36.90	81.97	78.74	78.13	100.00	69.20	100.00	100.00	36.23
ร้อยละการมีบ้านเป็นของตนเอง	77.60	76.90	N/A	72.50	N/A	71.40	73.00	72.17	76.78
อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถทางบกต่อประชากรพันคน	45.66	43.67	43.10	44.84	42.02	41.49	39.84	33.11	38.02
จำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	81.08	81.63	86.96	74.53	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สัดส่วนของผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตที่ได้รับการบริการฉุกเฉินภายใน 8 นาที	N/A	79.02	78.93	78.75	78.65	70.50	79.40	82.70	100.00
สัดส่วนของครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	76.92	86.96	77.52	77.52	77.52	77.52	N/A	N/A	N/A
การมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้	62.30	62.30	73.44	81.46	90.23	87.37	79.66	80.03	87.81
สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน	62.37	55.24	59.30	70.22	100.00	87.88	62.63	62.10	100.00
ร้อยละของประชากร อายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/หมู่บ้าน	N/A	N/A	72.33	N/A	N/A	N/A	97.86	N/A	N/A
อัตราการเรียนรู้ (Functional literacy rate) 9 ปีขึ้นไป	77.53	81.17	82.67	84.00	85.00	100.00	85.00	87.53	90.58
สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด	53.00	57.80	69.80	78.60	95.00	95.00	100.00	100.00	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยของ 4 วิชาหลักของนักเรียนระดับ ป. 6 ม. 3 และ ม.6)	71.10	70.28	70.08	75.54	78.60	71.32	71.64	70.52	74.26
ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย	34.21	28.89	76.47	100.00	100.00	100.00	76.47	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อ GDP	75.60	80.40	83.40	80.40	82.80	70.00	64.00	60.00	62.00

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.2 คะแนนองค์ประกอบเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี 2555 - 2563

เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
องค์ประกอบหลักที่ 2 เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	77.89	78.75	76.81	79.76	79.50	80.87	82.52	84.53	80.61
การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี	88.66	89.59	91.78	91.95	93.22	94.22	95.81	96.71	95.81
อัตราการจ้างงานต่ำระดับ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศ	95.86	94.56	97.18	97.40	98.55	100.00	100.00	100.00	97.98
สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการ ต่อกำลังแรงงานทั้งหมด	58.78	63.82	69.94	70.42	74.31	76.89	83.23	86.84	85.27
อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานต่อลูกจ้างพันคน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ	79.33	78.71	76.30	70.88	71.74	77.01	82.16	78.01	68.31
สัดส่วนช่องว่างการออมการลงทุน ต่อ GDP	100.00	100.00	100.00	69.00	33.00	54.00	94.00	80.00	100.00
สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP	73.08	71.28	70.11	69.55	70.23	70.71	70.79	70.23	66.66
ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP	18.88	23.98	24.49	31.63	39.80	51.02	56.63	58.16	55.61
อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth)	100.00	91.02	70.61	85.19	100.00	100.00	87.60	68.45	0.00
ความเข้มข้นของการใช้พลังงาน	87.50	88.00	85.94	86.42	88.61	90.59	91.74	94.40	97.71
ตัวชี้วัดการทำธุรกิจของธนาคารโลก	74.96	75.20	75.99	75.27	71.42	72.53	78.87	79.93	80.61
สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูงและระดับกลาง ต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมด	81.42	81.42	82.71	82.71	80.71	82.71	82.71	79.34	78.10
อัตราเงินเฟ้อ	100.00	100.00	100.00	62.00	84.00	94.00	100.00	94.00	63.00
สัดส่วนหนี้สาธารณะ ต่อ GDP	78.10	77.53	76.81	76.17	77.87	77.56	77.12	77.61	73.08
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	67.19	69.25	64.71	77.84	75.15	72.89	71.39	80.05	80.02
สัดส่วนคนยากจน	31.65	36.56	37.99	55.48	46.46	50.83	40.61	64.10	58.48
สัดส่วนการถือครองรายได้ของประชากรร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ ประชากรร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด	76.22	71.19	71.19	87.30	87.30	88.60	88.60	100.00	100.00
สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด	93.69	100.00	84.94	90.73	91.70	79.24	84.94	76.04	81.59

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.3 คะแนนองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ปี 2555 - 2563

สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
องค์ประกอบหลักที่ 3 สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	67.34	63.81	73.47	70.57	72.39
สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี	61.66	64.98	66.72	69.05	72.77	74.29	83.50	71.98	77.83
ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั้งประเทศ	42.50	35.00	36.25	42.50	42.50	35.00	56.25	45.00	48.75
ร้อยละของขยะมูลฝอยที่กำจัดถูกต้องหรือนำไปใช้ประโยชน์	59.91	61.87	64.65	65.95	75.79	98.40	98.13	87.88	87.54
ร้อยละของจำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	97.59	94.66	95.04	95.45	94.73	96.59	98.61	92.70	92.91
มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อจำนวนประชากร	46.63	68.38	70.95	72.30	78.08	67.18	81.00	62.34	82.11
ระบบนิเวศที่สมดุล	69.32	70.43	73.26	78.26	70.80	64.22	66.30	69.68	70.88
ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมง	58.63	59.28	64.75	74.75	57.00	42.60	46.70	53.20	57.20
ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ	80.02	81.58	81.77	81.77	84.61	85.85	85.90	86.16	84.56
เศรษฐกิจสีเขียว	51.30	52.52	56.98	60.75	59.26	54.44	71.64	70.06	68.77
ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	57.37	63.12	68.66	74.62	79.73	83.56	87.66	96.54	87.25
ร้อยละของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์) ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	37.59	39.05	43.49	52.60	52.35	33.33	92.97	63.15	46.67
สัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบทรายทางการเกษตรต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	52.22	40.59	47.59	46.91	43.65	35.37	41.04	53.42	71.25
สถิติอุบัติเหตุจากสารเคมี	57.99	67.33	68.18	68.87	61.31	65.51	64.88	67.13	69.90

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

ตาราง ก-2.4 คะแนนองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2555 - 2563

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
องค์ประกอบหลักที่ 4 สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	53.49	53.26	54.50	62.64	65.07	59.70
ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ	62.98	58.47	55.97	31.73	29.23	26.33	40.07	57.07	46.78
จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง	50.42	57.62	30.25	N/A	N/A	27.19	55.00	53.78	32.70
ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	N/A	N/A	63.60	0.00	0.00	0.00	0.00	99.55	N/A
จำนวนร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	100.00	45.00	N/A	N/A	N/A	20.00	60.00	10.00	35.00
คะแนนความเป็นอิสระของสื่อสารมวลชนในดัชนีเสรีภาพสื่อ (World Press Freedom)	49.18	78.95	77.72	74.87	67.37	67.13	67.70	68.03	66.76
ร้อยละของสมาชิกสภาที่เป็นผู้หญิง	52.33	52.33	52.30	20.33	20.33	17.33	17.67	54.00	52.67
นิติธรรมและธรรมาภิบาล	55.49	54.58	57.77	55.75	57.91	58.64	73.25	57.06	50.18
คะแนนจากการสำรวจของดัชนีวัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI)	74.00	70.00	76.00	76.00	70.00	74.00	72.00	72.00	72.00
จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง	25.81	24.02	22.35	32.92	38.28	86.02	100.00	41.67	15.56
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกรณีถูกจับและได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีการฟ้องคดี	23.03	25.13	34.71	16.26	25.93	15.90	23.04	17.80	16.83
ร้อยละของจำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาเสร็จ เมื่อเทียบกับจำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาในแต่ละปี	99.14	99.14	98.00	97.83	97.42	N/A	97.96	96.78	96.35
การกระจายอำนาจ	53.45	53.12	69.49	68.22	70.08	77.85	73.67	74.60	74.89
จำนวนข้อบัญญัติและเทศบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N/A	N/A	94.41	92.77	89.49	95.71	98.54	100.00	100.00
ร้อยละของจำนวนเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เอง ต่อรายได้รวมของ อปท.	83.33	82.67	90.50	88.33	82.92	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนร้อยละของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิง	23.57	23.57	23.57	23.57	37.83	37.83	22.47	23.80	24.67
การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง	72.95	75.21	76.82	67.82	67.84	73.37	71.17	73.82	72.27
จำนวนผู้เสียชีวิตภายใต้การควบคุมสถานการณ์ของรัฐในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง	N/A	84.44	73.56	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
จำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง	71.70	71.70	67.74	67.96	N/A	61.51	52.32	63.88	59.09
จำนวนกรณีที่มีรายงานว่ามีการทำให้บุคคลสูญหายโดยการใช้อำนาจ (หรือการอุ้มหาย)	N/A	N/A	98.00	N/A	N/A	100.00	97.00	97.00	99.00
จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้	45.83	45.66	47.35	50.01	50.20	52.04	53.23	54.89	58.71
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นว่าการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้จากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	88.00	88.00	88.00	84.25	84.25	84.25	84.25	84.25	N/A
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นที่ให้ความสำคัญกับการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพผู้อื่นจากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	86.27	86.27	86.27	69.07	69.07	69.07	69.07	69.07	N/A

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สสช.

ตาราง ก-2.5 คะแนนองค์ประกอบการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปี 2555 - 2563

การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12			
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
องค์ประกอบหลักที่ 5 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	68.38	66.29	66.90	70.62	64.48	73.40	77.20	76.22	72.83
การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	74.86	62.07	65.67	66.80	62.79	69.87	83.18	80.86	71.49
ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม ⁴	94.83	94.83	93.22	93.22	87.30	84.62	86.61	84.62	N/A
จำนวนข้อร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่งสุขภาพ	60.61	74.07	57.97	N/A	N/A	100.00	93.02	38.83	41.24
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับจำนวนรายของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือรายปี	60.04	54.32	85.32	91.98	80.36	69.86	53.08	100.00	73.24
จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	83.97	25.07	26.17	15.20	20.70	25.00	100.00	100.00	100.00
การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ	69.65	68.08	73.80	75.78	77.74	79.60	82.17	84.52	84.92
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ	71.60	77.20	81.60	85.60	85.60	90.00	96.80	100.00	100.00
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์	59.70	63.03	79.09	73.80	81.77	86.01	92.05	94.19	95.09
เนื้อที่การถือครองที่ดินทางการเกษตรที่ไม่ใช่ของตนเองต่อเนื้อที่ทั้งหมด	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08	48.08
รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรรายย่อย	81.68	69.27	76.82	75.91	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
สัดส่วนการจ้างงานนอกระบบภาคการเกษตรต่อการจ้างงานทั้งหมด	80.00	81.57	87.87	89.29	91.24	90.09	90.09	88.81	89.93
สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่ม 20% (จนที่สุด) เทียบกับประชากรทั้งหมด	76.83	69.33	69.33	82.00	82.00	83.83	83.83	91.50	91.50
ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	61.31	68.93	61.79	69.58	54.92	71.09	67.31	64.79	63.64
จำนวนป่าชุมชน (โครงการ) ที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่	33.40	48.20	40.60	95.80	62.20	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ	89.22	89.65	82.97	43.37	47.64	42.19	34.62	29.59	27.28

ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2565

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สศช.

⁴ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม " (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) หมายถึง ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) ที่คำนวณจากอายุคาดหมายเฉลี่ย การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว ที่ได้ปรับค่าความเหลื่อมล้ำของแต่ละประเทศให้เท่ากันแล้ว ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP)

ผู้ประสานงาน Contact Persons

กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา

โทรศัพท์ : 02-2804085 (ต่อ 5501) แฟกซ์ : 0-2281-3938

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ : 02-2804085 (40 คู่สาย) แฟกซ์ : 0-2281-3938

www.nesdc.go.th